

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra humanitních věd

Diplomová práce

Obnova venkova – příklad malé obce

Bc. Barbora Hušková

© 2016 ČZU v Praze

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Provozně ekonomická fakulta

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Bc. Barbora Hušková

Veřejná správa a regionální rozvoj

Název práce

Obnova venkova – příklad malé obce

Název anglicky

Rural renewal – a small village example

Cíle práce

Cílem práce je detailně rozpracovaný pohled na současný život v obci Kosice se zaměřením na vyhodnocení analýzy aspektů jeho vývoje a identifikaci příčin obnovy tradičních hodnot a popularity venkovského života právě v této obci. Zacílení jednotlivých teoretických částí těla práce bude rozděleno na charakteristiku obce, stručný popis historie obce, demografický vývoj v čase a šetření současné situace. Práce také bude definovat metodiku a pojmy, dle kterých bude v empirické části proveden kvalitativní výzkum na malém vzorku populace a na základě analýzy získaných dat a vytvořené hypotézy bude zkonstruován dotazník pro následné kvantitativní šetření na zvoleném vzorku populace. Vyhodnocením tohoto výzkumu bude naplněn primární cíl práce.

Metodika

1. Metodika:

Studiem dostupných zdrojů, tj. statistických dat, webových zdrojů, historických pramenů a vlastních publikací obce, bude vytvořena základna dat a znalostí, z nichž budou vypracovány části práce týkající se historie a analýzy současného stavu. Na základě studia další uvedené literatury, zaměřené na kontraurbanizaci a výzkum v sociologii bude vytvořeno metodické prostředí a definice pojmů. Kvalitativním šetřením formou rozhovorů s návodnými otázkami s malým vzorkem populace, zaměřených na identifikaci motivace volby venkovského života, a to právě v Kosicích, budou získány informace pro první empirickou část, které budou zpracovány a z nichž bude vytvořena hypotéza jako základ pro druhou část výzkumu, jenž bude realizována pomocí technik kvantitativního šetření. Součástí práce bude i definice pojmů, přepis rozhovoru a vzor dotazníku jako ukázka implementace zvolené metodiky v praxi.

2. Harmonogram práce:

Březen 2015 – specifikace metodiky a literatury, stručný obsah teoretické části práce

Srpen 2015 – zpracování teoretické části DP (úvod, popis metodiky, literární rešerše), harmonogram terénního šetření,

Říjen 2015 – vlastní terénní šetření

Prosinec 2015 – zpracování a odevzdání empirické části v první verzi

Březen 2016 – odevzdání kompletní DP se zpracovanými připomínkami

Doporučený rozsah práce

60 – 80 stran

Klíčová slova

venkov, kontraurbanizace, obec, obnova, výzkum

Doporučené zdroje informací

BERNARD, J. *Samospráva venkovských obcí a místní rozvoj*. Praha: Sociologický ústav AV ČR, 2011. ISBN 978-80-7419-069-8.

HENDL, J. *Kvalitativní výzkum : základní metody a aplikace*. Praha: Portál, 2005. ISBN 80-7367-040-2.

Kosice 685 let – publikace vydaná obcí

KVALE, Steinar. *Interviews: an introduction to qualitative research interviewing*. Thousand Oaks: SAGE Publications, 1996, xvii, 326 s. ISBN 080395820x.

MAJEROVÁ, V. – HEROVÁ, I. *Český venkov 2008 : proměny venkova*. V Praze: Česká zemědělská univerzita, Provozně ekonomická fakulta, 2009.

Obecní zpravodaj – měsíčník vydávaný obcí

PĚLUCHA, M. *Venkov na prahu 21. století : venkov a jeho rozvoj na přelomu milénia, územní dopady znalostní ekonomiky na venkov, souvislosti vztahů měst a venkova v globalizované ekonomice*. Praha: Alfa Nakladatelství, 2012. ISBN 978-80-87197-49-3.

Urbánní a regionální laboratoř: www.urrlab.cz

Webové stránky Českého statistického úřadu: www.czso.cz

Webové stránky obce Kosice: www.kosice.cz

Předběžný termín obhajoby

2016/17 ZS – PEF

Vedoucí práce

prof. PhDr. Ing. Věra Majerová, CSc.

Garantující pracoviště

Katedra humanitních věd

Konzultant

ing. Maříková

Elektronicky schváleno dne 9. 11. 2015

doc. PhDr. Michal Lošťák, Ph.D.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 11. 11. 2015

Ing. Martin Pelikán, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 31. 10. 2016

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou diplomovou práci na téma "Obnova venkova – příklad malé obce" jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího diplomové práce, s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu použitých zdrojů na konci práce. Jako autorka uvedené diplomové práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušila autorská práva třetích osob.

V Praze dne 29. listopadu 2016

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala prof. Ing. PhDr. Věře Majerové, CSc., vedoucí mé diplomové práce, za akceptaci přihlášky závěrečné práce a vedení při zpracování, dále konzultantce Ing. Pavlíně Maříkové za ochotu, cenné rady a konzultace, jež mi v průběhu zpracování poskytovala. Také bych chtěla poděkovat Ing. Milanovi Ornstovi, starostovi obce Kosice, za jeho ochotu a aktivní spolupráci, dále Elišce Valentové, Davidovi Valentovi a Ivě Vondruškové za pomoc při terénním šetření. V neposlední řadě patří poděkování obyvatelům Kosic, kteří se na dotazníkovém šetření podíleli. Bez všech výše uvedených by nebylo možno diplomovou práci zpracovat.

Obnova venkova – příklad malé obce

Souhrn

Tato diplomová práce, zpracovaná v rámci tématu obnovy venkova, zobrazuje problematiku venkova a jeho rozvoje na příkladu malé obce, konkrétně východočeské vesnice Kosice. K tomu je nejprve vymezena teoretická rovina věnovaná základním pojmům v oblasti venkova, tedy vymezení venkova, obcí, vesnic a subjektů na něj působících. Druhá teoretická část práce se soustředí na obnovu a rozvoj venkova s definicí nástrojů, úrovní a subjektů podpory rozvoje, popisuje potenciály a následně shrnuje faktory a trendy vztahující se k venkovskému životu, a to včetně migračních směrů.

Navazující praktická část nejprve studuje a analyzuje obec Kosice, její vývoj a současný stav, čímž je umožněno zařazení obce mezi venkovské a stanovení východisek pro výzkum. Vlastní výzkumné šetření je potom založeno na získaných teoretických i praktických poznatcích. Pro zohlednění lokálních specifik je nejprve proveden kvalitativní výzkum rozhovorem se starostou a poté kvantitativní výzkum dotazníkovým šetřením v obci, cílím na získání pohledu obyvatel na vývoj a možný budoucí rozvoj obce. Výsledky jsou zpracovány statistickými metodami a z nich jsou potom navržena doporučení obci pro práci na dalším rozvoji dle získaného názoru obyvatel.

Klíčová slova: aspekty života, kontraurbanizace, Kosice, obec, obnova venkova, obyvatelé vesnice, popularita venkovského života, rodina, venkov, vesnice

Rural renewal – a small village example

Summary

This thesis, created under the topic of rural renewal, illustrates the rural area and its renewal topic on the example of a small village, specifically East Bohemian village Kosice. To do so it firstly defines a theoretical platform consisting of core concepts in rural areas such as country, village, municipality and influencing entities. The second part of this thesis contains theoretical studies focusing on rural development and renewal with the definition of development support instruments, levels and entities; it also describes potentials and summarizes factors and trends affecting rural life, including migration trends.

The first practical part studies and analyzes Kosice, its development over time and current situation which enables inclusion of the village among the rural ones and determination of the research basis. The actual research is based on acquired theoretical and practical knowledge. To consider local specifics a qualitative research consisting of an interview with a mayor is carried out, followed by a quantitative research through questionnaire survey to gain the residents' perspective on the current development and the possible future development of the village. The results are processed using statistical methods and used to propose recommendations to the village for its future activities according to the obtained opinion of its population.

Keywords: aspects of life, counterurbanization, Kosice, municipality, rural renewal, village residents, rural life popularity, family, countryside, village

Obsah

1 Úvod.....	13
2 Cíl práce a metodika	15
2.1 Cíl práce	15
2.2 Metodika	15
3 Venkov a obce.....	17
3.1 Vymezení venkova.....	17
3.1.1 Definice venkova	17
3.1.2 Definice obce	22
3.1.3 Malá obec, vesnice.....	24
3.1.4 Občan obce, obyvatel.....	24
3.2 Subjekty působící na venkov	24
3.3 Vývoj osídlení venkova.....	25
4 Obnova a rozvoj venkova	26
4.1 Aktéři rozvoje venkovských oblastí.....	26
4.2 Nástroje rozvoje venkova.....	27
4.3 Podpora na nadnárodní a národní úrovni	29
4.3.1 Evropská unie a Česká republika.....	29
4.3.2 Evropské strukturální a investiční fondy v ČR.....	29
4.3.3 Podpora rozvoje na úrovni ČR.....	30
4.4 Rozvoj na lokální úrovni.....	31
4.4.1 Role samosprávy	31
4.4.2 Role dalších subjektů	32
4.4.3 Role občanů, resp. obyvatel.....	33
4.5 Potenciály rozvoje	33
4.5.1 Vnější rozvojový potenciál	34
4.5.2 Vnitřní rozvojový potenciál	34
4.5.3 Komunitně vedený místní rozvoj.....	35
4.6 Faktory a trendy života na venkově	36
4.6.1 Kontraurbanizace	36
4.6.2 Suburbanizace	37
4.6.3 Urbanizace	37
4.6.4 Hospodářská situace	38
4.6.5 Samospráva a vybavenost obcí.....	38
4.6.6 Občanská participace	38
4.6.7 Environmentální smýšlení	38

4.6.8	Negativní aspekty doby	39
4.6.9	Další faktory	39
5	Obec Kosice.....	40
5.1	Poloha a statut obce.....	40
5.2	Charakteristika obce Kosice a jejího vývoje	41
5.2.1	Obec Kosice	42
5.2.2	Územní a hospodářská historie	43
5.2.2.1	Historie do roku 1989 (předrevoluční)	43
5.2.2.2	Porevoluční vývoj.....	45
5.2.3	Sociální a kulturní historie	45
5.2.4	Demografický vývoj do současnosti.....	47
5.3	Současná situace v obci.....	49
5.3.1	Demografické údaje	49
5.3.2	Hospodářská data	51
5.3.3	Sociálně kulturní život a sportovní vyžití	51
5.3.4	Občanská participace	52
5.4	Shrnutí vývoje obce.....	53
5.5	Zařazení obce	53
5.6	Východiska pro výzkum	54
6	Vlastní výzkumné šetření	56
6.1	Stanovení metodiky šetření	56
6.1.1	Struktura šetření	56
6.1.2	Metodika kvalitativního šetření	57
6.1.3	Metodika kvantitativního šetření	57
6.2	Kvalitativní šetření	58
6.2.1	Příprava a realizace rozhovoru	58
6.2.2	Rozhovor se starostou – shrnutí:.....	59
6.2.3	Závěr kvalitativního šetření	61
6.3	Kvantitativní šetření – praktická část.....	62
6.3.1	Formulace problému	62
6.3.2	Formulace teoretické hypotézy	62
6.3.3	Formulace souboru pracovních hypotéz	62
6.3.4	Rozhodnutí o populaci a vzorku	63
6.3.5	Pilotní studie	63
6.3.6	Volba techniky sběru dat	63
6.3.7	Konstrukce dotazníku	63
6.3.8	Předvýzkum	64
6.3.9	Sběr dat	64

6.3.10	Analýza	65
6.4	Výsledky šetření.....	66
6.4.1	Popis souboru respondentů	66
6.4.2	Popis výsledků	68
6.4.3	Hypotézy	74
6.5	Doporučení využití výsledků výzkumu pro obec.....	83
7	Závěr.....	85
8	Seznam použitých zdrojů	89
9	Seznam zkratk	94
10	Přílohy	95
10.1	Příloha A – Fotogalerie obce.....	I
10.2	Příloha B - Tabulky počtu obyvatel, přírůstku a počtu domů	IV
10.3	Příloha C - Podnikatelské subjekty podle převažující činnosti.....	V
10.4	Příloha D – Souhlas starosty obce.....	VI
10.5	Příloha E – Vzor dotazníku	VII
10.6	Příloha F – Kompletní výsledky dotazníků.....	XI

Seznam obrázků

Obrázek 1	Typologie prostorů dle Programu rozvoje venkova	20
Obrázek 2	Typy českých venkovů.....	22
Obrázek 3	Mapa suburbanizačních oblastí	40
Obrázek 4	Poloha Kosic vůči menším městům	41
Obrázek 5	Znak obce Kosice	42
Obrázek 6	Vlajka obce Kosice.....	43
Obrázek 7	Poloha Kosic na mapě ČR.....	I
Obrázek 8	Budova úřadu a hostince	I
Obrázek 9	Budova úřadu a hasičská zbrojnice	II
Obrázek 10	Pódium pro venkovní představení.....	II
Obrázek 11	Upoutávka oslav 700. výročí obce	III
Obrázek 12	Vzor dotazníku	VII

Seznam tabulek

Tabulka 1	Zařazení územních jednotek ČR.....	19
Tabulka 2	Podíl obcí a obyvatel v ČR	24

Tabulka 3 Obecná charakteristika obce	42
Tabulka 4 Věkové složení obyvatel.....	50
Tabulka 5 Územně analytická data - Kosice	50
Tabulka 6 Přehled struktury výzkumu.....	56
Tabulka 7 Věková struktura respondentů	66
Tabulka 8 Vzdělání respondentů	66
Tabulka 9 Postavení respondentů	67
Tabulka 10 Výběr kategorie pro život v Koscích.....	67
Tabulka 11 Spokojenost versus věk.....	75
Tabulka 12 Spokojenost versus rodáci či přistěhovalci.....	76
Tabulka 13 Spokojenost versus míra zapojení	77
Tabulka 14 Nejdůležitější aspekty versus postavení	78
Tabulka 15 Další rozvoj versus vzdělání.....	81
Tabulka 16 Počty obyvatel a domů.....	IV
Tabulka 17 Podnikatelské subjekty	V
Tabulka 18 Výsledky dotazníků	XI

Seznam grafů

Graf 1 Porovnání vývoje počtu obyvatel a domů	48
Graf 2 Celkový počet obyvatel a přírůsteky	49
Graf 3 Spokojenost s životem v obci	68
Graf 4 Názor na práci OÚ.....	69
Graf 5 Míra zapojení respondentů	69
Graf 6 Důležitost aspektů života.....	70
Graf 7 Chybějící možnosti a služby.....	71
Graf 8 Další rozvoj obce	72
Graf 9 Spokojenost s rozvojem.....	73
Graf 10 Plán odchodu z obce	73
Graf 11 Poměr postavení na nejdůležitějších aspektech.....	80
Graf 12 Poměr vzdělání na dalším rozvoji	83

1 Úvod

Problematika obnovy venkova je jedním z diskutovaných témat posledních několika desetiletí, a to jak v kontextu zvrácení trendu vylidňování venkovských oblastí, tak v rámci tlaku na udržitelný rozvoj. Do rozvoje venkova, respektive venkovských obcí, výrazně zasahuje změna životního stylu a standardů obyvatel spolu s trendy moderní doby. Příčiny a míru obnovy venkova by bylo možno definovat už z úrovně celonárodního řízení a intervencí, lze je však vztáhnout až do úrovně nejnižších prvků tohoto fenoménu, tedy samotných občanů. A právě názor jednotlivce, každého dotčeného občana, je z pohledu sociologie poutavým aspektem.

Pátrání po motivaci občanů nejenom k rozhodnutí na venkově žít, na jeho rozvoji a kvalitě života se aktivně podílet, či zjišťování jejich názoru na další možnosti rozvoje je tedy přitažlivým podnětem pro výzkumnou činnost. Jedním z klíčových prvků obnovy venkova jsou lidé na venkově žijící, ať už jde o ty, kteří z něj nikdy neodešli, ty, kteří se na venkov v dospělosti vrací, nebo ty, kteří se na venkov stěhují z městských a příměstských oblastí. Posledních dvou skupin se týká trend kontraurbanizace, jež je poměrně novým migračním trendem a je bezesporu zajímavé ho sledovat. Oproti trendu urbanizace, který byl patrný po dlouhá desetiletí, je nový zájem o venkovský život méně prozkoumanou a analyzovanou oblastí, což z něj činí téma, jež je pro autorku výzvou oprostít se od svého vztahu k vybrané obci a její komunitě a vytvořit objektivní práci, jež může být přínosem jak pro obec, její správní orgány a občany, tak může napomoci čtenáři porozumět procesu a příčinám rozkvětu právě této obce a pochopit její potřeby pro další rozvoj, případně umožnit využít výsledků v práci uvedených k aplikaci při vlastním výzkumu na jím zvolené oblasti.

Tato práce se zabývá problematikou rozvoje venkova z pohledu jeho obyvatel na příkladu jedné malé obce, konkrétně východočeské obce Kosice, která v roce 2015 oslavila své 700. výročí. Volba této obce je podložena autorčíným vztahem k lokalitě a jejím vlastním pohledem na rozvoj Kosic. Ač autorka v Kosicích vyrůstala, dlouhodobě v nich nežije, a snad právě pro sporadičnost návštěv území dokáže detekovat markantní změny, ke kterým v obci dochází jak na úrovni materiální, tak na úrovni socio-kulturní. Za hlavní projevy obnovy a rozkvětu obce považuje autorka nejenom příliv nových obyvatel, a to zejména mladých rodin, ale také minimální odliv stávajících obyvatel, čilou výstavbu, aktivitu Obecního úřadu a v neposlední řadě zájem a „zapálení“ občanů všech věkových

kategorií. Všechny tyto projevy vytváří v obci příjemnou, přátelskou a sousedskou atmosféru.

V pozadí výběru tohoto tématu je zájem o prozkoumání fenoménu rozvoje a obnovy této malebné obce na úrovni občanů, jež se na něm významně podílí a touha dozvědět se, kam by rozvoj mohl dále směřovat v očích jednotlivců. Vždyť právě jednotlivec, každý občan žijící na určitém území, je základním stavebním prvkem a předpokladem pro fungující a prosperující společnost!

2 Cíl práce a metodika

2.1 Cíl práce

Tato práce si klade za cíl získání a analýzu názorů obyvatel malé obce na směr jejího dalšího rozvoje a zpracování návrhů možných oblastí rozvoje v kontextu obnovy venkova na úrovni dané obce. Primárním cílem bude, s vytvořeným teoretickým zázemím, vymezením problematiky, definovanou metodikou, analýzou vývoje a současné situace v obci, identifikovat pomocí výzkumných šetření aspekty možného dalšího rozvoje z pohledu obyvatel a nastínit tak směr rozvoje obce. Vyhodnocením dat z výzkumných šetření bude primární cíl práce naplněn.

Součástí zpracování bude i aktivní spolupráce s představiteli obce, sekundárním cílem práce, ač neméně významným je možnost využití diplomové práce přímo obcí a jejími představiteli při budoucím plánování a zacílení aktivit obce právě na základě vytvořených analýz a výstupů šetření a tím zajistit vyšší reflexi potřeb obyvatel do plánování rozvoje obce.

2.2 Metodika

Na základě studia odborné literatury a zdrojů bude vytvořena a shrnuta základna teoretických dat a znalostí v klíčových oblastech, tedy venkova, obnovy a rozvoje venkova, aspektů venkovského života a současných trendů týkajících se rozvoje venkova.

V rámci první praktické části se práce zaměří nejprve na sběr a analýzu dostupných dat k dokreslení popisu zkoumané lokality, jejího vývoje a současného stavu, poté budou tato data statisticky zpracována a dají podklad ke tvorbě shrnutí východisek pro výzkumné šetření v terénu. Následně bude stanovena metodika šetření a formulovány hypotézy.

Praktické zpracování se v druhé části přesune do výzkumu obsahujícího dvě fáze terénního šetření, a to nejprve kvalitativní výzkum formou rozhovoru s čelním představitelem obce dle stanovené metodiky šetření a s využitím dat z první praktické části. Vyhodnocením kvalitativního kroku a s přihlédnutím k datům z předchozích částí práce bude získán podklad pro fázi druhou, tedy šetření kvantitativní, při němž bude nejprve vytvořena a specifikována šablona šetření pro sběr kvantifikovatelných dat a při sběru oslovena část cílové populace formou stanovenou v metodice šetření. Získaná data

budou analyzována metodami zpracování kvantifikovatelných dat. Výsledek této analýzy bude zhodnocen a interpretován ve vztahu k cíli práce a závěrům předchozích analýz.

V poslední fázi zpracování diplomové práce bude vyvozen závěr na základě analýz a zjištění od obyvatel a budou nastíněny možnosti dalšího rozvoje obce. Tím získá práce hodnotu pro využití výsledků výzkumu obcí při plánování dalšího vývoje. Součástí práce bude i vzor dotazníku jako ukázka implementace zvolené metodiky v praxi.

3 Venkov a obce

Samotné slovo „venkov“ popisuje Maříková jako původem ve významu „vně“, tedy před hradbami, mimo město (Majerová et al, 2009, s. 15). „Venkov“, „obec“ či „vesnice“ jsou běžně používanými pojmy každodenního života. V jejich definici a hranicích se ale různí odborníci liší a mění se i pohled na ně v čase. Klasifikací venkova vznikla již celá řada, stejně tak dochází i ke snahám o jejich sjednocení. Jednou z nejaktuálnějších byla problematika vymezení venkova například při vstupu České republiky do Evropské unie, kde je čerpání finančních prostředků často vázáno dle definice území. Ačkoli existuje celá řada ukazatelů k rozlišení území na venkovské a městské, nejsou vždy hranice mezi nimi jednoznačně stanovitelné. Aby bylo vůbec možno výše uvedené pojmy v této práci využít, je nutno si je nejprve vymežit v obecné rovině.

3.1 Vymezení venkova

Venkov lze vymežit ve dvou rovinách, a to jako venkovský prostor nebo venkovská sídla, tedy obce. Venkovskou obec lze definovat jako venkovské sídlo - zastavěné území, územně nespojitou jednotku, jejíž popis lze vztáhnout k počtu obyvatel na určité ploše spravovaného území, Venkovský prostor je potom širším pojmem zahrnujícím jak obce, tedy zastavěnou plochu, tak volnou krajinu, čímž vzniká definice spojitých území (Deník veřejné správy, online, 2009). V následujících kapitolách bude popsán venkov v obou rovinách, tedy obec jako jednotka a venkov jako venkovský prostor, a to z pohledu více zdrojů.

3.1.1 Definice venkova

Snahy o definici venkova (v této části chápáno jako venkovský prostor) se vyznačují využitím různých ukazatelů a nejednotností. Například Majerová a kol. uvádí definici venkova z Velkého sociologického slovníku: „Venkov je obydlený prostor mimo městské lokality tradičně charakterizovaný orientací na zemědělství a menší hustotou obyvatel, ale i jiným způsobem života, většinou propojeným s přírodou, a také s jinou sociální strukturou spojenou s městem“ (Majerová et al, 2009, s. 15).

Velký sociologický slovník (1996) charakterizuje venkov z pohledu sociologie především specifickým typem komunity, tzv. venkovské komunity s těmito znaky:

- vyšší míra vzájemné sociální závislosti,
- menší variabilita profesních možností,
- menší sociální diferenciacie a zúžený prostor sociální mobility,
- silnější vazba na tradici a slabší inklinace k sociální změně
- silnější determinace přírodním prostředím,

zároveň ale slovní uvádí obecný trend oslabování těchto rysů a stírání rozdílů mezi městem a venkovem.

Čistě deskriptivní vymezení potom nabízí Český statistický úřad, kde je možno využít v různých kombinacích tato kritéria (ČSÚ, Vymezení venkova, online, s. 11):

- počet obyvatel obce nebo hustota zalidnění, případně kombinace těchto dvou ukazatelů,
- statut dané obce, dle právních norem příslušného státu,
- charakter a hustota zástavby a architektonický ráz obce,
- podíl přírodních ploch nebo zastavěných ploch na celkové rozloze obce,
- zohlednění infrastruktury, občanské vybavenosti obce a dostupnosti služeb (z nekomerční sféry např. školství, zdravotnictví, sociální péče, kulturní a sportovní zařízení),
- institucionální vybavení obcí (např. matriční či stavební úřad, pošta),
- dopravní dostupnost nebo vzdálenost od větších center (dobře dostupné a blízké obce nejsou někdy považovány za venkov, byť mají malý počet obyvatel nebo nízkou hustotu zalidnění),
- věkové složení obyvatelstva,
- přirozený a migrační přírůstek obyvatelstva,
- vzdělanostní struktura obyvatelstva,
- míra nezaměstnanosti,
- vyjíždka a dojíždka do zaměstnání,
- zaměstnanost v sektorech a odvětvích (např. v zemědělství nebo v primárním sektoru obecně),
- intenzita bytové výstavby,
- další sociální, ekonomické, demografické a environmentální indikátory,
- různé kombinace více kritérií.

Jiným příkladem je statistická definice OECD (ČSÚ, Vymezení venkova, online, s. 11), jako všeobecně uznávaná, která je založena na podílu obyvatelstva žijícího na území s hustotou zalidnění menší než 150 obyvatel/km² a stanoví dvě úrovně: lokální, tedy obce, jako sídla s hustotou menší než 150 obyvatel/km² a regionální s vymezenými regiony: převážně venkovské (více než 50 % obyvatel regionu žije ve venkovských obcích), významně venkovské (15 – 50 % obyvatel regionu žije ve venkovských obcích) a výrazně městské (méně než 15 % obyvatel regionu žije ve venkovských obcích). Tato definice se pro obtížnou aplikovatelnost s ohledem na lokální specifika využívá spíše pro mezinárodní srovnávání.

Z ekonomického pohledu lze na venkovské oblasti pohlížet dle zaměstnanosti v zemědělství, průmyslu či dojíždění do zaměstnání mimo svou obec. Zvážit lze i menší počet podnikatelských subjektů nebo omezenou nabídku služeb (Hospodářská a kulturní studia, online, 2016). Sociologickou definici nabízí například Blažek (Hospodářská a kulturní studia, online, 2016), který pojímá venkov jako odlišný způsob bytí – pomalejší, rozvážnější, více svázaný s přírodou a jejími přirozenými cykly, tedy prostředí, které má potenciál být nezávislé na civilizaci a kultuře.

Do administrativního členění území lze zařadit klasifikaci jednotek NUTS a LAU. NUTS jako nomenklaturní statistická teritoriální jednotka a LAU jako místní administrativní jednotka. Toto členění bylo zavedeno Eurostatem a v ČR akceptováno a aplikováno pro jeho využívání Evropskou unií a za účelem srovnatelnosti vykazovaných indikátorů na nadnárodní úrovni (Národní ústav odborného vzdělávání, online, 2011). NUTS i LAU vychází z národního administrativního členění, jak je uvedeno v tabulce *Zařazení územních jednotek ČR* s tím, že NUTS III byla po částech sloučena do regionů soudržnosti NUTS II. V případě ČR se NUTS 0 rovná NUTS I. Úroveň LAU potom umožňuje rozlišovat venkovské a městské prostory, ale opět pomocí určitých ukazatelů.

Tabulka 1 Zařazení územních jednotek ČR

NUTS	územní jednotka	počet jednotek v ČR	LAU	územní jednotka	počet jednotek v ČR
NUTS 0	stát	1	LAU I	okresy	77
NUTS I	území	1	LAU II	obce	6249
NUTS II	oblast	8			
NUTS II	kraj	14			

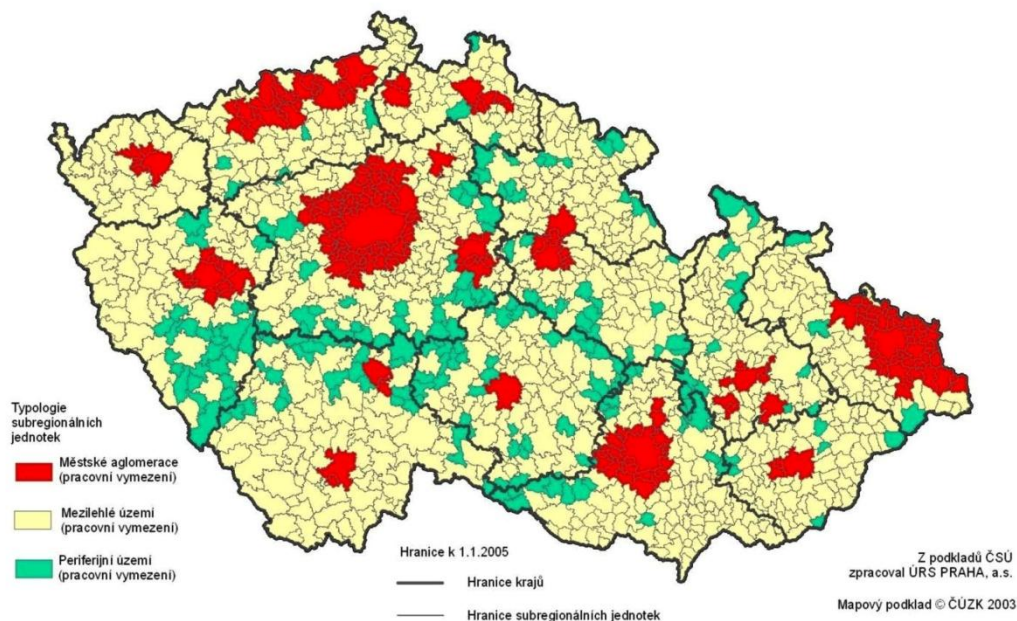
Zdroj: Národní ústav odborného vzdělávání, online, 2011

Administrativní rozlišení územních jednotek v ČR, navázané na rozlišení NUTS a LAU je využito také při definici venkovského území například v Programu rozvoje venkova ČR pro období 2007 – 2013. Ten rozlišuje typy venkova příměstský, odlehlý a mezilehlý. Příměstským prostorem jsou obce v rámci městských aglomerací (území vymezených urbanizovanými území s více než 50 000 obyvateli), do odlehlého venkova jsou zahrnuta periferní území, tedy území s nepříznivými sociálně – ekonomickými charakteristikami obyvatelstva a osídlení. Zbývající prostor území ČR je označen za mezilehlý. Toto rozdělení je znázorněno na mapě *Typologie prostorů dle Programu rozvoje venkova* (Program rozvoje venkova, online, 2011).

Obrázek 1 Typologie prostorů dle Programu rozvoje venkova

Mapa č. 5: Typologie prostorů pro klasifikaci venkovských obcí

Typologie prostorů pro klasifikaci venkovských obcí

Zdroj: Program rozvoje venkova, online, 2011

Perlín a kol. (2010) navrhuje typologii venkovského prostoru po pečlivé analýze charakteristik a heterogenity a zobrazuje jejich umístění (obrázek *Typy českých venkovů*) takto:

- 1) Rozvojový venkov – území ležící v zázemí největších měst při jeho rozvojových osách a s přímým napojením na ně, s velkým populačním i hospodářským

růstem, vysokým indexem vzdělanosti a nízkou nezaměstnaností. Z ekonomického hlediska má velký rozvojový potenciál, ze sociálního a komunitního spíš nižší.

- 2) Nerozvojový sousedský venkov – převážně vnitrozemí Čech a hospodářsky slabá území u hranic krajů, ekonomicky slabá s nízkou občanskou vybaveností, populačně malými obcemi, ale s vysokou mírou sounáležitosti, nízkou nezaměstnaností a průměrným indexem vzdělanosti. Tato území rychle populačně stárnou, neuplatňuje se zde ve větší míře ekonomický rozvoj a přitom mají příznivé sociální faktory.
- 3) Moravské periferie – převážně území historických zemí Moravy a Slezska s vysokou nezaměstnaností a nižším indexem vzdělanosti, poměrně dobrou vybaveností a spíš nízkým potenciálem rozvoje lidských zdrojů.
- 4) Vybavený moravský venkov – území moravsko-slezská s velkou vybaveností, vysokou občanskou angažovaností, příznivými faktory socio-kulturních faktorů ale nejednoznačnou ekonomickou specializací.
- 5) Problémový rekreační venkov – území českého pohraničí s nízkým podílem trvale obydlených domů, turisticky atraktivní, ale z pohledu společenského a ekonomického problémová, mají vysokou nezaměstnanost a nízký index vzdělanosti, s nepříznivým rozvojovým potenciálem hospodářských faktorů i lidského kapitálu a vysokým potenciálem v turismu.
- 6) Intenzivní rekreační oblasti – území s vysokou turistickou funkcí, nízkým podílem trvale obydlených domů, ale s nízkou nezaměstnaností a vysokým indexem vzdělanosti, celkově s nejvyšším rozvojovým potenciálem faktorů environmentálního, ekonomického i lidského kapitálu při riziku dominance jednoho odvětví.
- 7) Strukturálně postižený průmyslový venkov – území severních Čech s nízkým indexem vzdělanosti, vysokou nezaměstnaností, bez turisticko-rekreačního potenciálu, celkově s nejnižším rozvojovým potenciálem ve všech faktorech.
- 8) Neprofilovaný venkov – zbývající území s průměrnými hodnotami všech faktorů, podprůměrnou vybaveností, poměrně nízkým indexem vzdělanosti a s nevelkým rozvojovým potenciálem, spíše nevyužitým.

Obrázek 2 Typy českých venkovů

Zdroj: Česká geografická společnost, online, 2012

Z výše uvedeného je patrné, že definování venkova je složitou záležitostí, na kterou lze pohlížet z mnoha různých úhlů. Jak uvádí Pospěch „Ať už pojmáme venkov jako prostor deskriptivně ustanovený nebo spíše jako sociální reprezentaci... s kategorií venkova je v akademickém diskursu stále hojně nakládáno“ (Pospěch, 2014, s. 12). Nejasná hranice vzniká zejména v oblastech příměstských, u velkých obcí nebo malých měst. Za základní rozlišení venkovského a městského prostoru lze považovat klasifikaci dle počtu obyvatel v obci. Definice obce i klasifikace obcí je uvedena v následující části.

3.1.2 Definice obce

Zákon 128/2000 Sb. § 1 definuje obec takto: „Obec je základním územním samosprávným společenstvím občanů; tvoří územní celek, který je vymezen hranicí území obce“, dále v § 2 stanoví právní formu jako veřejnoprávní korporaci a také ukládá obci povinnost péče o všestranný rozvoj svého území, o potřeby svých občanů a povinnost ochrany veřejných zájmů (Portál veřejné správy, online, 2016).

Obec lze jako venkovskou označit při splnění určitých parametrů. Ty jsou obvykle stanoveny hranicemi 2000 – 3000 obyvatel co se týče počtu a 100 – 150 obyvatel na km² co se týče hustoty. Do této definice by ale mohly spadnout i příměstské obce, proto je tedy vhodné zahrnout i kritérium zohledňující polohu vůči městskému středu a to tak, že lze stanovit maximální hranici 50% ekonomicky aktivních obyvatel denně vyjíždějících za prací právě do těchto středisek (Bernard et al, 2011, s. 19).

Nejjednodušší klasifikací obcí je základní členění podle velikosti. Takto například Christaller (Majerová et al, 2009, s. 25) vytvořil klasifikaci sídel dle přirozeného řádu na:

- 1) jednotlivé dvory do 15 obyvatel,
- 2) skupiny samot a dvorů 15 – 70 obyvatel,
- 3) malé vesnice 70 – 200 obyvatel,
- 4) normální vesnice 200 – 600 obyvatel,
- 5) velké vesnice 600 – 1600 obyvatel,
- 6) zvláště velké vesnice 1600 – 4500 obyvatel,
- 7) městské vesnice s více než 4500 obyvatel.

Komplexnější členění uvádí Majerová a kol. (Majerová et al, 2009, s. 27) s klasifikací dle počtu obyvatel centra obce, podílu ekonomicky aktivního obyvatelstva v zemědělství, průmyslu a službách, procento dojíždějících, hustoty zastavěné plochy či přítomností správních a ústředních orgánů – tak lze obce rozdělit na ty s převažujícím venkovským charakterem, přechodného charakteru (urbanizovaný venkov) a obce s převažujícím městským charakterem.

Český statistický úřad ve svém Malém lexikonu obcí České republiky 2015 (ČSÚ, malý lexikon, online, 2015) uvádí základní rozčlenění obcí, z něhož lze odvodit strukturu situace v České republice. Struktura je uvedena v tabulce *Podíl obcí a obyvatel v ČR*, s podrobnějším členěním obcí spadajících pod hranici definice venkovské obce, tedy pod 2000 obyvatel.

Tabulka 2 Podíl obcí a obyvatel v ČR

velikost dle počtu	Obce		Obyvatelé	
	Počet	Podíl v %	Počet	Podíl v %
do 199	1455	23.3	180685	1.7
200 - 499	2001	32.0	651677	6.2
500 - 999	1369	21.9	962432	9.2
1 000 - 1 999	745	11.9	1038124	9.9
nad 2000	683	10.9	7679501	73.1
Celkem	6253	100	10512419	100

Zdroj: vlastní zpracování dat z ČSÚ, malý lexikon, 2015

3.1.3 Malá obec, vesnice

Malou obec lze ve zjednodušeném modelu kategorizovat jako obec do 500 obyvatel, v kategorii venkovských obcí obecně je možno stanovit i nejmenší obce do 200 obyvatel a větší venkovské obce 500 – 1 999 obyvatel (Agrární www portál, online, 2012).

Majerová a kol. definuje vesnici jako „sídlíštní jednotku ve venkovském prostoru (Majerová et al, 2009, s. 16). Podrobněji ji lze popsat jako obytné sídlo s nejvýše 2000 – 3000 obyvateli, kde plyne život pomalu, lidé se dobře znají, je obklopeno přírodou a zelení, chovají se zde hospodářská zvířata, převládá zemědělská výroba a život je celkově více spjatý s přírodou a tradicemi. Jeho obyvatelé často dojíždí za zaměstnáním, vzděláním, kulturou či většími nákupy do okolních měst (Hospodářská a kulturní studia, online, 2016).

3.1.4 Občan obce, obyvatel

Zákon 128/2000 Sb. § 16 definuje občana obce jako fyzickou osobu se státním občanstvím České republiky hlášenou v obci trvalému pobytu (Portál veřejné správy, online, 2016). Z praxe vyplývá, že počet obyvatel obce nemusí být totožný s počtem jeho občanů. Zde je potom možno pracovat s pojmem obyvatele trvale žijícího v dané lokalitě.

3.2 Subjekty působící na venkov

Na venkov a jeho vývoj působí celá řada formálních subjektů, resp. aktérů, na několika úrovních. V úrovni nadnárodní je v současnosti nejvýznamnější působení Evropské komise nejenom jejími nařízeními a doporučeními, ale také svou politikou realizovanou prostřednictvím evropských strukturálních a investičních fondů. Na národní

úrovni se jedná o působení státu za pomoci legislativního rámce i agend jednotlivých ministerstev. Do regionální úrovně lze zařadit orgány krajské, v lokální úrovni jsou to zejména obce.

Míra působení a zapojení je od obecného ke konkrétnímu, na úrovni Evropské unie jsou definovány rámce společných politik, ty jsou spolu s národními zájmy blíže specifikovány a implementovány na úrovni státu, pro účely přímého řízení potom přenášeny na úroveň krajskou a lokální. Směrem shora dolů v této struktuře tedy dochází k většímu přenášení působnosti. Při zvážení dalších aktérů, tedy jednotlivých občanů, podnikatelských a neziskových subjektů míra zapojení směrem nahoru ve struktuře klesá a roste míra přenášení. Občané a podniky, spolu s orgány místní správy, jsou nejvýznamnějšími aktéry na lokální úrovni, směrem k řízení na úrovni státu a nadnárodní přenáší svou působnost prostřednictvím volených zástupců.

Z toho vyplývá, že na úrovni lokální, ve zkoumané problematice tedy na úrovni venkovských oblastí a obcí, je nejvýznamnější aktivita místních subjektů (orgány místní správy, podniky, občané), a to v limitech nastaveného rámce z úrovní vyšších.

3.3 Vývoj osídlení venkova

Jak uvádí Maříková, dle prvních údajů o osídlení venkova žilo v roce 1843 na území České republiky ve venkovských obcích 82,3 % obyvatel (při definici obce do 2000 obyvatel), toto procento se v průběhu času postupně snižovalo a na počátku 20. století už to bylo 57 % a v roce 1930 jenom 52,2 %. Hovoří se zde o „vyliďňování venkova. Ač tento trend nadále pokračoval, v 90. letech se začaly projevovat změny v migračních směrech a venkovské obce začaly vykazovat kladné migrační přírůstky (Agrární www portál, online, 2012). V současnosti je v ČR zhruba pět a půl tisíce obcí do 2000 obyvatel, ty ale tvoří skoro 90 % všech obcí (ČSÚ, malý lexikon, online, 2015). Při zvážení kritéria hustoty obyvatelstva do 100 obyvatel na km² činí výměra venkovských obcí přibližně tři čtvrtiny celkové výměry a žije zde asi čtvrtina obyvatel ČR (ČSÚ, SLDB, online, 2016).

Z pohledu vymezení podílu venkovských oblastí uvádí Program rozvoje venkova (online, 2011) jako významně a převážně venkovské regiony v ČR 78 370 km², tj. 99,4 % území s 9 050 006 obyvateli, tj. 88,6 % obyvatel ČR. Velikost podílu venkovského území na území celkovém je indikátorem významnosti problematiky obnovy a trvale udržitelného rozvoje venkova.

4 Obnova a rozvoj venkova

Rozvoj venkova leží v jeho obnově s principy trvale udržitelného rozvoje. Obnova venkova, ve všech svých aspektech je výchozím pilířem, avšak nemůže být jednorázovým krokem bez komplexního zvážení všech prvků a dopadů aktivit, včetně jejich vlivu na budoucí vývoj lokality. Investice do obnovy a rozvoje (ať už časové či finanční) by ztrácely na efektivitě, pokud by nebyl brán v potaz jejich dopad v dlouhodobém horizontu. To samozřejmě neplatí jenom pro venkov, a proto je trvale udržitelný rozvoj nejenom jednou z priorit Evropské unie a jeho členských států, ale také problematikou aktuálně velmi diskutovanou.

Binek (2009, s. 23) definuje rozvoj „jako proces pozitivních změn, obvykle jde o zlepšení kvantitativních, ale zejména kvalitativních charakteristik dané oblasti“. I v této definici je patrný požadavek na synergii realizovaných aktivit, resp. na potřebu zohledňování synergického efektu už při plánování rozvoje.

Tato kapitola nastíní aktivity subjektů na nejvyšších úrovních řízení směřující právě k podpoře venkova a zaměří se na možnosti a potenciál rozvoje na úrovni lokální, tedy obce.

4.1 Aktéři rozvoje venkovských oblastí

Subjekty působící na venkovský rozvoj byly vyjmenovány v předchozí kapitole, ty mohou a nemusí být zároveň aktéry rozvoje. Za aktéry působící ve venkovském prostředí lze označit ty subjekty, které vstupují aktivně do rozvojových procesů a ovlivňují svými názory a chováním určité prostředí. Je možno rozlišit subjekty a aktéry vnitřní – přímo spojené s lokalitou a vnější – s nepřímým spojením (Binek et al, 2009). Protože jsou jednotlivé lokality venkova místně specifické a odlišné, je působení vnějších aktérů vždy spojeno s nějakým zobecněným principem, koncepční prací a nastavováním rámce, zatímco aktivity vnitřních aktérů zohledňují ve větší míře místní specifika. Významným faktorem je potom vzájemná spolupráce různých aktérů.

Kromě již uvedeného rozlišení subjektů na nadnárodní, národní, krajské a lokální lze subjekty rozdělit i do dvou základních skupin, a to na institucionalizované a ostatní. Do první skupiny patří zejména Evropská unie a její orgány, stát a orgány státní správy. Do druhé skupiny lze zařadit všechna zájmová společenství, i ta, jež jsou tvořena nejnižšími prvky

první skupiny k dosažení synergického efektu plynoucího ze spolupráce, ale také jednotlivé občany či podniky v lokalitě působící.

4.2 Nástroje rozvoje venkova

Prostředky využívané k dosažení rozvoje určitého venkovského území lze označit jako nástroje rozvoje venkova. Tyto nástroje lze členit dle různých hledisek, základním může být rozdělení na finanční a nefinanční, podrobnější členění těchto nástrojů uvádí například Binek a kol. (2009) takto:

1) Nástroje administrativní: za administrativní nástroje lze označit legislativu. Se vstupem ČR do EU, resp. už v době přípravy na vstup, implementovala ČR do svého vlastního legislativního zázemí legislativu EU. Nejednalo se ale o jednorázový akt, proces implementace společných politik, a to včetně doporučených prvků zpracování je průběžným procesem provázejícím změny a rozvoj EU. Za zásadní označuje Binek a kol. (2009) tzv. kompetenční zákon (110/2007 Sb.) stanovující kompetence orgánů státní správy a jako klíčové uvádí zákon o obcích (128/2000 Sb.) a zákon o regionálním rozvoji (258/2000 Sb.). Ač není rozvoj venkova v zákonech přímo specifikován, týkají se ho i další normy, například zákony o zemědělství, vlastnických vztazích k půdě a zemědělskému majetku, životním prostředí, lesích, ochraně přírody a krajiny a další nařízení a usnesení vlády.

2) Nástroje koncepční: do těchto nástrojů patří zejména dokumenty strategického plánování stanovující cíle, kroky k jejich dosažení a časový horizont plnění. Zásadní je zde kvalita zpracování zahrnující veškeré relevantní oblasti. Tyto dokumenty lze z věcného a časového hlediska členit na typ strategický, tedy v dlouhodobém horizontu s určením základního rámce rozvoje, typ programový, tedy střednědobý dokument se stanovenými opatřeními k plnění strategického cíle a typ plán, tedy dokument prováděcí implementující cíle a opatření do konkrétních projektů či aktivit. Návaznost těchto dokumentů je tedy v přímé hierarchické linii strategie → program → plán v principu od obecného ke konkrétnímu. Jako členský stát EU implementuje ČR do svých strategií i strategie EU (tam, kde společné politiky existují), ve výše uvedené hierarchii to znamená rozšíření části strategie o nadnárodní prvek. Strategie ČR při implementaci však vždy zohledňují aspekt národních zájmů a specifik. V nižších úrovních probíhá strategické plánování na úrovni krajů i obcí. Kraje si tak vytváří vlastní rozvojové plány v oblasti

hospodářství, zemědělství, průmyslu, životního prostředí, územního plánování atp. Na úrovni obce jsou územní plány významným nástrojem plánování územního rozvoje, které, v souladu s územními plány na úrovni krajů, sledují cíle a úkoly pro další rozvoj, a to nejen vůči možnostem nové výstavby, ale také s principy koncepce území jako celku.

3) Nástroje institucionální: institucionálními nástroji jsou ve své podstatě struktury, tedy instituce zabývající se rozvojem. Tyto struktury jsou důsledkem a nástrojem požadavku na maximalizaci efektu ze spolupráce. Patří sem například místní akční skupiny, u nichž je v současnosti patrné posilování jejich role, dále Spolek pro obnovu venkova ČR, agrární komory, ale i další formy spolupráce státní a soukromé sféry (Bínek, 2009). Součástí aktivit těchto institucí není pouze vlastní realizace spolupráce, ale také informační a vzdělávací funkce.

4) Nástroje věcné: tyto nástroje vytváří podmínky pro realizaci jiných oblastí rozvoje, a to ve smyslu hmotném i nehmotném. Patří sem dopravní a technická infrastruktura. Kvalitní infrastruktura dopravní podmiňuje dostupnost území a možnosti jejich ekonomického rozvoje, technická infrastruktura přímo zasahuje do kvality života na lokální úrovni. Týká se například kvality vody a míry znečištění. Věcná podpora potom spočívá v poskytování statků či služeb za zvýhodněných podmínek (Bínek, 2009).

5) Nástroje sociálně psychologické: zaměření těchto nástrojů cílí na potenciál lidských zdrojů. Bínek (2009) uvádí tři klíčové oblasti nástrojů a to vzdělávání, komunikaci a motivaci. Význam vzdělávání se odráží v častějším zapojení do rozvoje občany s vyšším vzděláváním. Vzdělávání je chápáno jako komplexní proces učení, utváření osobnosti a součást socializace. Sem je řazeno i vzdělávání v oblasti obnovy venkova. Komunikace, coby přenos a výměna informací, je součástí efektivního řízení, pokud probíhá ve správný čas na správném místě. Pro zmíněný synergický efekt je důležitá komunikace s maximální efektivitou. Motivace, ať už z vnitřních pohnutek či vnějších podnětů je v pozadí všech aktivit týkajících se rozvoje venkova. Aktéři rozvoje by bez motivace byli jenom pasivními subjekty prostředí a vhodná motivace může naopak přesunout subjekty do role aktérů. A právě k zažehnutí a udržení motivace slouží sociálně psychologické nástroje rozvoje. Typickým příkladem jsou soutěže (např. Vesnice roku).

6) Nástroje finanční: nejužívanějšími finančními nástroji jsou granty a dotace (Bínek, 2009). Celá řada obcí nemá ve svých rozpočtech dostatek finančních prostředků k realizaci svých záměrů a dotace jsou pro ně v tomto ohledu vhodným finančním

nástrojem. Dle podmínek dotace či grantu může obec, ale i podniky a jednotlivci, získat buď plné financování nebo financování podmíněné určitou mírou spolufinancování, nebo různé pobídky a zvýhodněné úvěry či záruky. Ať už se jedná o nárokové či nenárokové formy podpory, poskytuje tato možnost obcím nástroj pro nastartování, urychlení či udržení jejich rozvoje a zároveň jim umožňuje využít své vlastní prostředky na aktivity, které podpořeny nejsou, nebo na ně podporu nezíská.

U všech nástrojů je zásadní nastavení správné kombinace a míry se zohledněním potřeb dané úrovně řízení i specifík lokality a maximalizací spolupráce subjektů. V současnosti je kladen důraz na synergické efekty plynoucí z efektivní spolupráce za pomoci adekvátních nástrojů, zaměření na cílovou skupinu a posilování absorpční kapacity podpory k dosažení trvale udržitelného rozvoje, a to se zohledněním regionálních potenciálů smart specializace.

4.3 Podpora na nadnárodní a národní úrovni

4.3.1 Evropská unie a Česká republika

Se vstupem do EU se ČR zavázala k zapojení do společných politik. V oblasti rozvoje venkova ve všech jeho aspektech tak zasahuje nejenom akceptace a implementace společných politik, ale i plnění podmínek pro čerpání ze všech evropských strukturálních a investičních fondů. Při úvaze dopadu na úrovni jednotlivé obce se jedná nejenom o společnou zemědělskou politiku, ale také o politiky a aktivity týkající se regionálního rozvoje, vzdělávání, infrastruktury, podnikání, životního prostředí, bydlení, zaměstnanosti a v neposlední řadě přímo rozvoje venkova.

4.3.2 Evropské strukturální a investiční fondy v ČR

Evropské strukturální a investiční fondy jako finanční nástroj souhrnně hrají velkou roli v problematice rozvoje venkova z úrovně národní a nadnárodní. Pro programové období 2014 – 2020 jsou fondy souhrnně označovány zkratkou ESIF. Jejich implementace na národní úrovni probíhá, na základě Dohody o partnerství a principu spolufinancování, pomocí nástrojů nazývaných „operační programy“ (dále jen OP). Programové dokumenty jednotlivých OP lze potom dle výše uvedené klasifikace koncepčních nástrojů označit jako střednědobé prováděcí dokumenty navazující na strategické dokumenty ČR a EU.

V období 2014 – 2020 jsou na území ČR na národní úrovni realizovány následující OP (Ministerstvo pro místní rozvoj, online, 2015):

- OP Doprava (OP D), řízený Ministerstvem dopravy
- Integrovaný regionální OP (IROP), řízený Ministerstvem pro místní rozvoj
- OP Podnikání a inovace pro konkurenceschopnost (OP PIK), řízený Ministerstvem průmyslu a obchodu
- OP Výzkum, vývoj a vzdělávání (OP VVV), řízený Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy
- OP Životní prostředí (OP ŽP), řízený Ministerstvem životního prostředí
- Program rozvoje venkova (PRV), řízený Ministerstvem zemědělství
- OP Zaměstnanost (OP Z), řízený Ministerstvem práce a sociálních věcí
- OP Technická pomoc (OP TP), řízený Ministerstvem pro místní rozvoj
- OP Praha – pól růstu, řízený Magistrátem hlavního města Prahy
- OP Rybářství, řízený Ministerstvem zemědělství

Kromě těchto národních programů realizuje ČR také 5 programů přeshraniční spolupráce a 6 programů nadnárodní a meziregionální spolupráce.

Podrobný popis a alokaci jednotlivých programů lze nalézt na webových stránkách Ministerstva pro místní rozvoj či vlastních stránkách jednotlivých programů. Pro účely této práce je uveden jenom jejich výčet z toho důvodu, že téměř každý OP ve větší či menší míře zasahuje do aspektů rozvoje venkova i na úrovni kvality života jeho obyvatel. Jako příklady lze zmínit lepší infrastrukturu díky OP D, vybavení a prostředí obcí díky IROP, podpora podniků díky OP PIK, kvalitní vzdělávání s principy společného vzdělávání díky OP VVV, podpora zemědělské výroby v PRV atp. Všechny OP společně a průřezově cílí k naplnění dlouhodobé vize rozvoje EU, tedy inteligentnímu a udržitelnému růstu podporujícímu začlenění (Ministerstvo pro místní rozvoj, 2015). Stávající operační programy volně navazují na činnosti a výstupy programů předešlých programových období, ovšem v rámci cílů stanovených pro období 2014 – 2020.

4.3.3 Podpora rozvoje na úrovni ČR

V návaznosti na výše uvedenou problematiku lze v rámci podpory na úrovni ČR uvést nejběžnější finanční nástroje, tedy dotace. Jedná se o nenávratné prostředky poskytnuté při splnění podmínek k podpoře určité činnosti. Do dotací potom spadají jak

dotace spolufinancované z evropských fondů, tak dotace národní a krajské (Binek, 2009). Evropské dotace jsou realizovány prostřednictvím operačních programů uvedených výše. Z národních dotací uvádí Binek (2009) Podpůrný a garanční rolnický a lesnický fond zaměřený na podporu zemědělství a v současnosti je doplňkovým nástrojem k evropským dotacím. Dále Národní podpory poskytující prostředky na různá podopatření (včelařství, ovocnářství, atp.). Svou roli hrají také aktivity Ministerstva pro místní rozvoj formou soutěží nebo podpory jednotlivých subjektů. Toto ministerstvo také plní roli národního koordinátora poskytování evropských dotací. Nedílnou součástí dotačního systému hrají i dotace krajské. Ty umožňují cílení dotací dle svých aktuálních potřeb a alespoň částečně tedy zohledňují heterogenitu územních jednotek.

4.4 Rozvoj na lokální úrovni

Na lokální úrovni lze jako klíčové aktéry s přímou vazbou identifikovat tři základní typy subjektů: místní samosprávu, podnikatelskou sféru a jednotlivé občany. Kombinace motivace, proaktivity a schopností těchto tří skupin hraje zásadní roli a může efektivně fungovat pouze při kvalitní komunikaci. Synergických efektů je zde dosahováno pomocí spolupráce. Vztaženo na úroveň jednotlivých obcí, nelze přehlédnout zásadní roli orgánu místní správy a jeho schopnosti spolupracovat v pomyslné hierarchii všemi směry, tedy směrem vzhůru vůči krajským a národním orgánům, směrem dolů vůči svým občanům a horizontálně vůči partnerům či potenciálním partnerům.

4.4.1 Role samosprávy

„Pro rozvoj obce je nejdůležitější dobrý výkon místní veřejné správy“ (Majerová et al, 2009, s. 53). Roli správy venkovské obce představuje zastupitelstvo v čele se starostou. Správa veřejných záležitostí spočívá v jejich organizaci, koordinaci, iniciaci a ovlivňování ve prospěch občanů (Marejová et al, 2009). Jak uvádí Bernard a kol. (2011), je lokální samospráva venkovských obcí ohniskem jejich rozvojových snah. Autoritu v rámci své role pobírá vedení obce nejenom jako důsledek legislativního rámce, který ji přímo ukládá všestranný rozvoj obce, ale také díky velikosti obcí. Členové samosprávy jsou do svých funkcí voleni samotnými obyvateli, jedná se tedy povětšinou o „sousedy“, kteří se znají a již mají nastaveny vztahy do té míry, která umožňuje jejich zvolení.

Tato minimální míra anonymity jim potom zajišťuje určitou míru důvěry bez ohledu na autoritu vynucenou zákonem.

Za čelního aktéra samosprávy lze označit starostu, jehož role, postavení, aktivita, důvěryhodnost, schopnost spolupracovat, naslouchat, strategicky myslet, informovat, motivovat a vést jsou často pro obce rozhodujícím mezníkem mezi stagnací a skutečným rozvojem (Bernard et al, 2011). Pro řádné vedení obce je, jak již bylo zmíněno, důležitá i role naslouchání potřebám obce, resp. jejích obyvatel – rozvoj obce musí směřovat ke spokojenému životu v principech občanské společnosti. Bez zájmu obyvatel žít v dané lokalitě by obci hrozilo postupné upadání až zánik.

4.4.2 Role dalších subjektů

Nevýhodou malých obcí je na druhou stranu právě jejich velikost, která omezuje jejich možnosti ve větších či nelokálních aktivitách, pokud v nich budou vystupovat samostatně. Zde tedy vystává potřeba spolupráce se subjekty dalšími, a to jak mezi obcemi, tak mezi obcemi a dalšími subjekty, například podnikatelskými. Opět je zde evidentní nutnost cílení na synergický efekt k maximalizaci efektu.

V současnosti je tak patrná důležitost role různých svazů, spolků, skupin. Dobrovolnou organizací je například Svaz měst a obcí ČR, podílející se na přípravě legislativních návrhů a obhajující společné zájmy. Bez něho by jednotlivé obce měly velmi malou možnost být na takto vysoké úrovni vyslyšeny. Svaz plní i funkci informační a vzdělávací. Dále vznikají dobrovolné svazky měst a obcí k prosazování zájmů určitých mikroregionů nebo k společnému boji za určité cíle. Velkou roli v současnosti hrají i místní akční skupiny (MAS), které pracují na principu vyváženého partnerství soukromého a veřejného sektoru na určitém území, na němž realizují společnou strategii. Do MAS tak vstupují jako subjekty různá sdružení, poskytovatelé služeb, sítě, organizace a svazy, obyvatelé a místní organizace a samozřejmě veřejná správa (Binek, 2009).

Dalšími subjekty působícími nebo zasahujícími na lokální úroveň či tlumočícími její potřeby směrem vzhůru mohou být například Hospodářská komora ČR, Agrární komora ČR, místní podnikatelé, různá zájmová sdružení, spolky sportovní, zájmové, ženské, seniorské či sbory dobrovolných hasičů (Binek, 2009). I jejich role je pro aktivní kulturní a společenský život venkovských obcí nezastupitelná a nezpochybnitelná.

4.4.3 Role občanů, resp. obyvatel

Občané státu jsou základními stavebními kameny celé společnosti a pro obyvatele obcí to vůči jejich lokalitě platí dvojnásob. Motivovaní obyvatelé, kterým je nasloucháno, mohou rozvoj obce posunout kupředu, právě oni jsou hlavní hnací silou rozvoje v rámci nastavených pravidel. Analogicky lze říci, že v obcích, kde motivace a participace chybí, se mohou snahy o rozvoj omezit na předpisy dané minimum a dominovým efektem přestane být taková obec přitažlivá pro život a prostředí bude vytlačovat (push faktor) obyvatele do jiných lokalit. Spokojenost občanů nejenom s podmínkami pro život, ale i s činnostmi místní samosprávy je tedy základním pilířem pro další rozvoj obce. Jak je patrné z vymezení venkova a jeho rozvoje, jedná se o velmi komplexní problematiku.

Role jednotlivých obyvatel tak spočívá v jejich aktivním zapojení, tedy participaci, a to i na politickém životě obce. Vždyť i zastupitelé obce a starosta jsou sami obyvateli obce. Každý obyvatel má právo se podílet na veřejném rozhodování, ať už přímo, nebo zprostředkovaně. Roli obyvatel venkovské obce lze tedy označit za jednu z nejvýznamnějších v procesu obnovy a rozvoje venkova.

4.5 Potenciály rozvoje

Rozvoj území lze pojmut jako posun od současného k žádoucímu stavu, stále více je zdůrazňován základní princip venkova, tedy neustálé obnovování sama sebe (Bernard et al, 2011). Jak již bylo uvedeno, rozvoj je komplexní záležitostí čítající mnoho faktorů a aktérů. V případě rozvoje venkova jde o takovou kombinaci faktorů, která povede ke zvyšování kvality života za udržitelného rozvoje.

Jak uvádí Bernard a kol. (2011), lze na lokální rozvoj pohlížet i z úhlu modernizace, a to nejenom materiálního, ale také sociálního charakteru. Bernard a kol. (2011, s. 21) dále také Perlínův popis úspěšné obce zahrnující ekonomický rozvoj spolu s vzhledem obce, demografickými charakteristikami, vybavením, infrastrukturou a intenzitou lokálního veřejného dění nebo Czapiewskiho definici podle ekonomických, sociálních, infrastrukturních a environmentálních kritérií. Souhrnně lze za úspěšně rozvinutou venkovskou obec považovat takovou, která (Bernard et al, 2011):

- nabízí dostatek ekonomických příležitostí,
- je lokalizována tak, že je možno za ekonomickými příležitostmi dojíždět,

- je populačně stabilní a má vyváženou věkovou strukturu,
- je vybavena službami k uspokojení základních potřeb,
- je vhodně urbanisticky řešena a je esteticky atraktivní,
- nabízí zdravé a udržitelné životní prostředí,
- označuje se aktivním sportovním a kulturním životem,
- má aktivní účast na politickém dění a občany participující na místních aktivitách,
- má funkční lokální komunitu.

Jak bylo řečeno v předchozích kapitolách, základním stavebním kamenem rozvoje jsou obyvatelé obce. Při definici rozvoje je tedy nutno zahrnout i subjektivní hodnocení obyvatel, tedy jejich spokojenost s životem a situací v obci a jejich názor na další rozvoj. Je to mimo jiné i proto, aby se aktivity obce nemíjely s tím, co je důležité pro její občany a aby obec realizovala takové služby, které občané skutečně potřebují (Bernard et al, 2011). Potenciál rozvoje lze rozdělit dle jeho iniciátorů na vnitřní a vnější.

4.5.1 Vnější rozvojový potenciál

Vnější faktory potenciálu rozvoje vychází z kapitol popisujících podporu rozvoje. Jde zde především o podporu a další možnosti podpory zejména z pozice subjektů nepřímo zapojených, tedy institucí, spolků, sdružení, atp. Ani ty ale nemohou být striktně odděleny od potenciálu vnitřního, který je v konečném důsledku jejich iniciátorem. Míru využití či prostor k dalšímu využití tohoto potenciálu vychází z jeho podstaty, tedy schopnosti subjektů efektivně komunikovat a spolupracovat k vytvoření maximálního dopadu se synergickým efektem.

4.5.2 Vnitřní rozvojový potenciál

Terénní výzkumné šetření této práce se zaměřuje na jednotlivé obyvatele zvolené malé obce. Právě s nimi je nejvíce spojena problematika vnitřního rozvojového potenciálu.

Bernard a kol. (2011) uvádí několik možných pohledů na vnitřní potenciál rozvoje malých komunit. Základním předpokladem zde je schopnost kolektivního jednání a usilování o dosažení společných cílů lidmi sdílejícími určité území. Všechny pohledy shodně vidí smysluplnost takového jednání, musí pro něj však být splněny určité podmínky. Komunita musí mít společné zájmy, komunikovat, vnitřně si důvěřovat a mít schopnost dosáhnout institucionalizované formy kooperace a organizace. K tomu musí mít

komunita socio-kulturní předpoklady v roli vnitřních rozvojových potenciálů. V této souvislosti je nutno zmínit pojem sociální kapitál, který Bernard a kol. (2011) popisuje ve dvou souvislostech: jako existenci komunikačních sítí pro efektivnější ovlivňování dění v lokalitě a v alternativní variantě v rovině vysoké míry občanské participace, důvěry a lokální sounáležitosti. Sociální kapitál je tedy záležitostí celé komunity a jeho míra a využití charakteristikou místní populace. I zde je opět patrná potřeba motivace vedoucí k zájmu o lokalitu, v níž obyvatelé žijí a vůli o ni pečovat.

Institucionální uspořádání a zázemí je v případě obcí ČR dáno zákonem, který dává obcím možnost rozhodovat o svých záležitostech, i dosavadní podporou vzniku různých spolků a spojení na regionálních i místních úrovních k vzájemné spolupráci. Celá řada těchto spolků vzniká v umožněném rámci z iniciativy aktérů, jimiž jsou opět obyvatelé dotčených obcí nebo jejich zástupci.

Bernard a kol. (2011) dále přináší pojem kapacity komunity. V něm se pojí kombinace sociálního kapitálu jako vnitřního zdroje s dostupným ostatním kapitálem, tedy ekonomický, přírodní a lidský, jež je komunitě k dispozici. Sama kapacita komunity je závislá na schopnosti jejích členů společně všechny zdroje mobilizovat a kombinovat do funkčních organismů. Souhrnně lze aspekty vnitřních potenciálů rozčlenit takto:

- důvěra mezi obyvateli,
- občanská a politická participace,
- schopnost mobilizovat zdroje,
- zapojení do vnitřních sociálních sítí obce,
- informovanost o dění v obci,
- lokální identita a patriotismus,
- pocity odcizení a anomie.

4.5.3 Komunitně vedený místní rozvoj

Při vymezení venkova, jeho rozvoje a rozvojových potenciálů nelze nezmínit pojem komunitně vedeného místního rozvoje, na nějž je v moderní době kladen důraz v oblasti rozvoje a trvale udržitelného rozvoje území. Typ rozvoje komunitně vedeného lze definovat jako proces se zapojením partnerů na místní úrovni, včetně občanské společnosti a místních ekonomických subjektů, a to k vytvoření místních strategií, které pomohou na určitém území přechod k udržitelné budoucnosti. Tento proces může vést k rozvoji

faktorů hospodářského, sociálního a udržitelného rozvoje, včetně ochrany životního prostředí (Místní akční skupina, online, 2016). V České republice je toto realizováno prostřednictvím již zmíněných Místních akčních skupin.

Komunitně vedený místní rozvoj musí být (Místní akční skupina, online, 2016) zaměřen na konkrétní subregionální území, prováděn v rámci strategií místního rozvoje, multisektorově a musí být navržen s ohledem na lokální potřeby, potenciál v místním kontextu a s inovativními prvky. Samotné komunity musí být vyváženě složeny ze zástupců veřejných a soukromých místních sociálně-ekonomických zájmů.

Jinými slovy lze říci, že komunitně vedený místní rozvoj pomáhá obyvatelům smysluplně rozvíjet jejich obec s principy udržitelnosti. Obyvatelé tak mají možnost se přímo podílet na zvýšení kvality života a komunity, jedná se o inkluzivní růst s lokálním dopadem. Aktéři zde vystupují v rolích partnerů, ne jenom pozorovatelů a aktivně se podílí na rozvoji ve smyslu víceúrovňové správy. Součástí takového rozvoje musí být i vzdělávání, informovanost a průběžné analýzy efektivity (NSMAS České republiky, online, 2014).

4.6 Faktory a trendy života na venkově

Tato část se zabývá možnými trendy v pozadí rozhodnutí lidí pro život na venkově, v nichž lze identifikovat „push“ a „pull“ faktory na toto rozhodnutí působící.

4.6.1 Kontraurbanizace

Kontraurbanizace, coby nesporná součást migračních trendů moderní doby, je jedním, nikoli však jediným faktorem, jež je nutno zvážit při analýze pohledu člověka žijícího na venkově na venkovský život. Kontraurbanizace zasahuje do tohoto výzkumu v té části cílové skupiny, jež se do obce přistěhovala z města či předměstí. Šimon (Geografické rozhledy, online, 2011) uvádí obecné tvrzení, že lidé, pro něž je důležitější kvalita životního prostředí a citlivý životní styl, nežli kariéra a příjmy, budou mít spíše tendenci stěhovat se na venkov.

Do problematiky kontraurbanizace lze zahrnout nejenom mladší generace cílící na venkovský život, patří sem i skupina dospělých migrující na venkov v penzijním věku za účelem klidného stáří, nebo skupina dospělých tzv. „empty nesters“ – tedy ve věku, kdy

jejich děti dospěly a odstěhovaly se do vlastních domácností, a tito dospělí se díky tomu mohou odpoutat od městského života (Geografické rozhledy, online, 2011).

Návaznost na kontraurbanizaci je v problematice dotčena ve vztahu městského způsobu života vůči venkovskému. Push faktory se mohou projevit v důvodech nezájmu nebo nedosažitelnosti života ve městě a pull faktory v zájmu o aspekty venkovského života či pocitu absence možnosti venkov opustit. Zároveň je nutno přihlédnout k poměšťování venkovského stylu života. Definice kontraurbanizace je v odborné literatuře i v tomto ohledu různorodá, např. Hosszú (University of Southern Denmark, online, 2009) poukazuje i na skutečnost, že kontraurbanizace může být chápána jako pokračování suburbanizace, ale za hranicemi příměstských oblastí, tedy ve smyslu dekoncentrace, a to také z důvodu vyrovnávání rozdílů v možnostech způsobu a kvality života mezi městskými a venkovskými oblastmi, zejména v dostupnosti (týká se např. středoevropských zemí, které nemají výrazně rozlehlá minimálně obydlená území). Podobný náhled uvádí Majerová a kol.: „Dochází k tzv. nepřímé urbanizaci, kterou chápeme jako přenesení městského stylu života na venkov“ (Majerová et al, 2009, s. 14).

4.6.2 Suburbanizace

K definici kontraurbanizace je vhodné uvést také pojmy suburbanizace a urbanizace. Ouředníček (2008) za suburbanizaci označuje proces přesunu obyvatel z jádrového města do zázemí, je typickým projevem rozšiřování městských území o další předměstí spojeným nejenom s přesunem obyvatel do těchto částí, ale také s čilou výstavbou, oživení ekonomických funkcí a společenských aktivit příměstských oblastí. Suburbanizace se tedy netýká pouze měst, ale i částí a obcí k nim přiléhající, která města často časem „pohlcují“ svým růstem. Velký sociologický slovník (1996) potom popisuje suburbanizaci obecně jako přesun obyvatelstva i společenských činností do předměstí za hranicí souvisle zastavěného městského území. Suburbanizace vyjadřuje proces dekoncentrace a decentralizace měst.

4.6.3 Urbanizace

Je vlastně opačným směrem proti kontraurbanizaci a suburbanizaci. Podle Velkého sociologického slovníku (1996) jde obecně řečeno o prostorovou koncentraci obyvatel i činností, ale lze ji chápat i jako šíření a přejímání městské kultury, tzv. městskou

socializaci. Zahrnuje růst obyvatel městského území, zvyšuje heterogenitu a nerovnoměrnost rozložení obyvatelstva a společenských aktivit ve vztahu k celému území. Stejně jako u kontraurbanizace nebo venkova se definice urbanizace různí pro komplexnost tohoto procesu i zahrnutí městské socializace.

4.6.4 Hospodářská situace

Současný stav hospodářské situace celé ČR, jejíž ekonomika se poměrně dobře vyrovnala s hospodářskou krizí, spolu s množstvím dotačních programů, umožňuje podnikům i státu realizovat investice, které se promítají do každodenního života občanů. Výstavba dálnic, rekonstrukce silnic, rozvoj podnikání spolu s růstem obrátů úspěšných podniků i životního standardu nabízí větší možnosti v oblasti ekonomických příležitostí i dojíždění za nimi.

4.6.5 Samospráva a vybavenost obcí

Porevoluční změny ve struktuře státní správy a samosprávy s důrazem na decentralizaci a „naslouchání“ potřebám regionů umožnila samosprávním celkům větší možnosti prosazování a realizace zájmů a potřeb svých komunit, tedy nejenom pokrytí základních potřeb a modernizace, ale také investice (finanční i časové) do rozvoje dalších aspektů, jako je životní prostředí, estetická atraktivita, komunitní pospolitost, investice efektivně cílené dle absorpční kapacity, atp.

4.6.6 Občanská participace

Spolu se zvýšením životního standardu a trendy moderní doby se jednotlivci stále více zajímají o prostředí, ve kterém žijí. Kromě prostředí hmatatelného (tedy čistota, modernizace, příroda, dostupnost atp.) narůstá zájem o sociální, lidské aspekty jejich okolí. S tím se pojí i participace, tedy zapojení a proaktivita občanů, kteří mají zájem a aktivně se podílí na zlepšování prostředí nejenom soukromými aktivitami, ale i prostřednictvím komunity.

4.6.7 Environmentální smýšlení

Jedním z moderních trendů je narůstající významnost zdravého životního stylu a prostředí pro jedince a rodiny. Narůstá tak využití volného času například sportovními

aktivitami, ale i podílením se na zlepšování či zachování životního prostředí (snižování emisní stopy jedince, požadavek na čistotu prostředí) či zájmem o pěstování vlastních nehnojených potravin a chov zvířat za účelem hospodaření i produkce vlastního masa, mléka a vajec. Tento trend dokazuje například i narůstající procento recyklovaného odpadu, v ČR je množství vyprodukovaného komunálního odpadu v přepočtu na počet obyvatel čtvrté nejnižší v Evropské unii (Euraktiv.cz, online, 2012). Pro jedince se životní prostředí, v němž žije, stává jedním z významných faktorů při rozhodování o tom, kde bude žít a zakládat rodinu.

4.6.8 Negativní aspekty doby

Součástí trendů moderní doby jsou i rozevřenější pomyslné sociální nůžky a častější posun občanů mezi extrémy jejich hrotů. Změna životní situace, ať už vyvolaná změnou či ztrátou zaměstnání, rozvodem, narozením potomků, neschopností splácet hypotéky, nutností prodeje bydliště a dalšími, může občany „vytlačit“ z města (push faktor) kvůli vyšším životním nákladům, stejně tak je může „držet“ na venkově (pull faktor), a to ze stejného důvodu. Nedobrovolnost venkovského života může být kromě finanční také pocitová, zde lze vzít v potaz například strach ze změny (bydliště, zaměstnání, přátel), zpretrhání rodinných vazeb či jejich vzájemná závislost, obavu z dopadu takové změny na potomky nebo sílu zvyku.

4.6.9 Další faktory

Mezi další negativní faktory, bránící lidem změnit lokalitu na městskou a držící je na venkově, lze zařadit například úroveň vzdělání, nedostatečně různorodou praxi, omezenou úroveň jazykové vybavenosti nebo nedostatečné sebevědomí a průbojnost při hledání zaměstnání a bydlení ve více konkurenčním městském prostředí ze strany některých občanů středního a vyššího středního věku, a to v porovnání s mladšími generacemi. Jak ale bylo již zmíněno, dochází v mnoha oblastech ke snižování rozdílů těchto faktorů mezi městem a venkovem.

Existuje také předpoklad, že v praktické části budou detekovány další pozitivní či negativní faktory, jež budou operativně zohledněny.

5 Obec Kosice

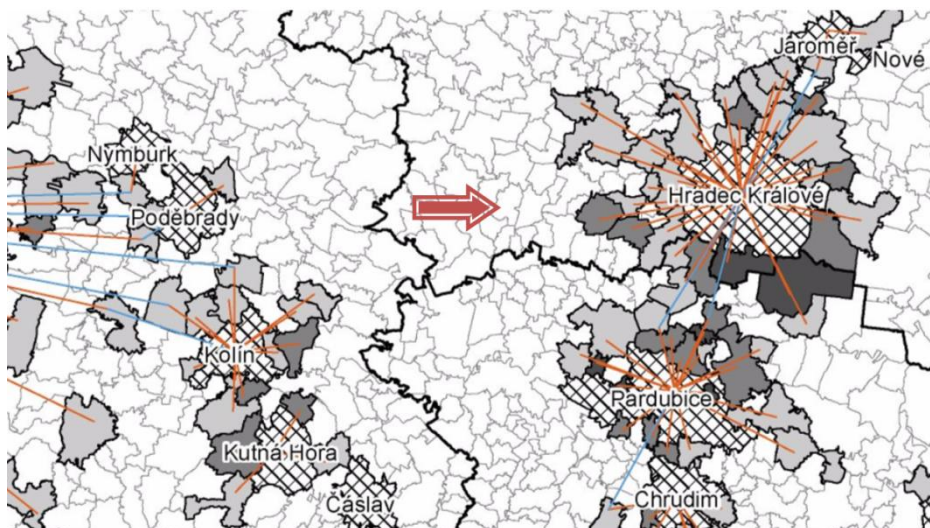
5.1 Poloha a statut obce

Jak plyne z předchozích kapitol, definování venkova a venkovské obce je poměrně složitou problematikou, na kterou je možno nahlížet z mnoha různých úhlů. Odůvodnění výběru obce Kosice pro tuto práci je uvedeno už v úvodu, a ač by jí bylo teoreticky možno zařadit mezi venkovské obce už jen díky její poloze a „na první pohled“, je vhodné tento předpoklad ověřit porovnáním jejích parametrů s definicemi venkova a vesnice.

Kosice mají v souladu se zákonem 128/200 Sb. O obcích statut obce, tvoří územní celek a jsou veřejnoprávní korporací.

Z mapy suburbanizačních oblastí nejbližších větších měst lze vyčíst, že Kosice (na mapě označeny červenou šipkou) leží mimo suburbanizační zóny Hradce Králové, které lze považovat za nejbližší jádrové město – viz *Mapa suburbanizačních oblastí* a může se jich tedy spíše týkat trend kontraurbanizace a ve smyslu poměšťování života částečně také urbanizace. Tím lze zařadit jejich lokaci mimo jádrové městské lokality a příměstské oblasti.

Obrázek 3 Mapa suburbanizačních oblastí

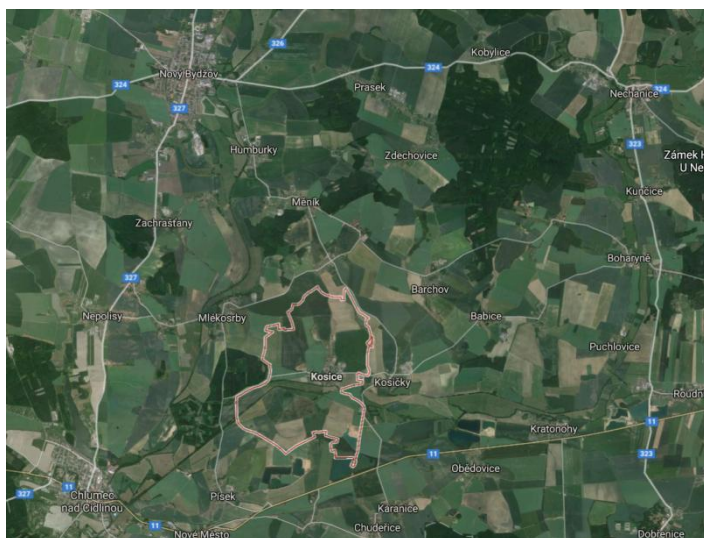

Zdroj: Atlas obyvatelstva, online, 2010

Izolovanost a vzdálenost Kosic od nejbližších menších měst (Chlumeck nad Cidlinou, Nový Bydžov, Nechanice) tuto klasifikaci zařazení mimo městské oblasti jenom podtrhuje – viz obrázek *Poloha Kosic vůči menším městům*.

Obrázek 4 Poloha Kosic vůči menším městům

Zdroj: Google mapsy, online, 2016

Hustota obyvatel je při 345 obyvatelích a 7,827 km² 44 obyvatel na km², což Kosice v počtu do 500 obyvatel a hustotě do 150 obyvatel na km² staví mezi „Normální obce“ dle Christallerovy definice (Portál veřejné správy, online, 2016), dle definice Bernara a kol. (2011) ji tyto parametry řadí do venkovských obcí a zároveň ji lze umístit do intervalu 200 – 500 obyvatel, kterým splňuje definici obce malé (Agrární www portál, online, 2012).

Pro zařazení obce do kategorií uvedených v dalších definicích v první části této práce je nejprve nutno její ostatní parametry prozkoumat. Analýzou obce se zabývá několik dalších kapitol.

5.2 Charakteristika obce Kosice a jejího vývoje

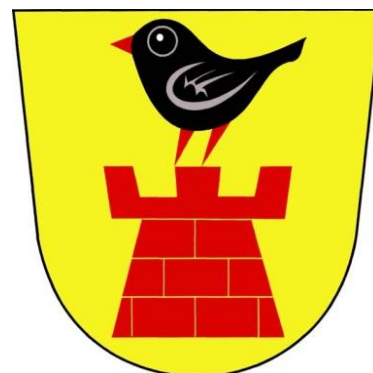
V této kapitole jsou shrnuty základní údaje o obci, je zde stručně popsána její historie, analyzován demografický vývoj a popsána současná situace z pohledu jak demografie, tak společenského, kulturního a sportovního života v obci, nastíněna míra občanské iniciativy a participace a identifikovány jevy, jež budou jedním z podkladů

přípravy terénního šetření v další kapitole. Cílem této části je nejenom uvést základní fakta, ale také poukázat na roli místního Obecního úřadu a zapojení občanů napříč historií obce.

Obrázek 5 Znak obce Kosice

5.2.1 Obec Kosice

Kosice leží ve východních Čechách v pomyslném trojúhelníku, jehož vrcholy tvoří města Hradec Králové, Nový Bydžov a Chlumeck nad Cidlinou, v královéhradeckém kraji, okres Hradec Králové. Základní údaje jsou uvedeny v následující tabulce *Obecná charakteristika obce*.

Zdroj: PSP ČR, online, 2016

Tabulka 3 Obecná charakteristika obce

Kosice		31. 12. 2015	
Typ obce	obec	Matriční úřad	Chlumeck n. C.
Obec s rozšířenou působností	Hradec Králové	Katastrální plocha (ha)	782.68
Kraj	královéhradecký	Počet katastrů	1
Okres	Hradec králové	Počet částí obce	1
Pověřený obecní úřad	Chlumeck nad Cidlinou	Nadmořská výška (m nad mořem)	225
Katastrální pracoviště	Hradec Králové	První písemná zpráva (rok)	1315

Zdroj: ČSÚ, Kosice, online, 2016

Na konci roku 2015 byl počet obyvatel dle Českého statistického úřadu vyčíslen na 345 (ČSÚ, Kosice, online, 2016). Obcí protéká řeka Bystřice, a to ve dvou korytech – starém a novém. V obci je provozována mateřská škola, nachází se zde Obecní úřad, obchod s potravinami, obchod s drogerií a oblečením, venkovní podium pro divadelní, koncertní a kulturní akce, sběrný dvůr „Šutrák“ využívaný také pro auto/motokrosově závody, tenisové kurty, vodní nádrž vhodná i ke koupání, volejbalové hřiště, tenisové kurty, kulturní zařízení hostinec Hospoda Pod Lipami, sbor dobrovolných hasičů (SDH), TJ Sokol Kosice, veřejně přístupné hřiště pro děti, odpočívadlo s rozcestníkem cyklostezek, hřbitov s nově požehnaným zvonem Izák, ale také pomník obětem 1. a 2. Světové války a zvonička s křížkem Božích muk. Centrem obce je náves s lipovým

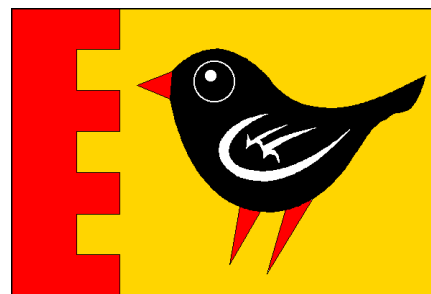
stromořadím pod státní ochranou. V obci není žádné zdravotnické zařízení. (Kosice, online, 2016).

Obecním symbolem, schváleným Poslaneckou sněmovnou České Republiky dne 18. 3. 2003 (Poslanecká sněmovna ČR, online, 2003), je v souvislosti s názvem Kosic ve zlatém štítě červená kvádrovaná věž s cimbuřím, nad ní černý kos s červenou zbrojí.

Obrázek 6 Vlajka obce Kosice

Vlajkou je žlutý list s červeným žerďovým zubatým pruhem širokým jednu čtvrtinu délky listu se čtyřmi čtvercovými zuby a třemi stejnými mezerami. Ve žlutém poli černý kos s červenou zbrojí.

Obec spadá do mikroregionu Cidlina a pod působnost Místní akční skupiny (MAS) Společná Cidlina.

Zdroj: PSP ČR, online, 2016

5.2.2 Územní a hospodářská historie

Protože je tzv. sametová revoluce v roce 1989 významným mezníkem v novodobé historii České republiky, zasahujícím nejenom do způsobu a struktury státní správy, ale také do života běžných občanů, ať už jde o možnosti ekonomické, kulturní či migrační, je tato kapitola rozdělena na část do roku 1989 a část po ní. Tato dvě období se prolínají napříč celou prací v označení „předrevoluční“ a „porevoluční“ období.

5.2.2.1 Historie do roku 1989 (předrevoluční)

Název obce pochází významem z výrazu „ves lidí Kosových“ (1318 – Hroznata de Kossycz) (Časopis chlumeckého regionu, online, 2010). Původní název Velké Kosice odrážel častý výskyt příjmení Kos. Doloženou písemnou zmínkou je uvedení obce v souvislosti se soudním kláním v roce 1315 (Rychnovský, 2000, s. 10-14), k výročí 685 let od tohoto data byla Obecním úřadem vydána publikace 685 let Kosic, z níž čerpá i část této práce. V roce 2015 také proběhly oslavy výročí 700 let Kosic (upoutávka je součástí přílohy *Fotogalerie obce*).

„Je pravděpodobné, že asi v 5. Století po Kristu byla stvořena slovanskými kmeny dřevěná hradiště ohrazená valy nebo příkopy. Četné nálezy v okolí nasvědčují tomu, že tu byla stará sídliště, z nichž vznikly dnešní obce a osady. Z tvrzí na Chlumecku uvádí se

mezi 14 jinými i tvrz Kosice...“ (Rychnovský, 2000, s. 11). Od prvních písemných zmínek o obci na počátku 14. století se v držení obce vystřídalo několik desítek majitelů až do jejího přechodu k Chlumeckému panství a do majetku koruny v polovině 16. století.

V roce 1894 byl založen sbor dobrovolných hasičů, který zde působí dodnes. V 19. a 20. století docházelo v obci a okolí k rozsáhlým melioračním aktivitám. V roce 1924 proběhla elektrifikace a v roce 1969 byla dokončena instalace veřejného osvětlení, které je v roce 1997 obnoveno. V roce 1942 byl dokončen hřbitov (Rychnovský, 2000).

V období osídlování pohraničí po druhé světové válce odešlo z Kosic 27 rodin, tedy asi 100 občanů, někteří z nich se ale časem vrátili. V roce 1958 začala stavba obecního domu a sídla Místního národního výboru (MNV), s úřadovnou spořitelny, místností pro holiče, mandlem a požární zbrojnicí. V roce 1955 se započalo s budováním systému kanalizace. V roce 1961 započala stavba kravína a o devět let později byl vystavěn sdružený podnik na výrobu vajec. Místní JZD se potom v roce 1976 sloučilo s dalšími a vzniklo JZD mír čítající 10 obcí. V roce 1879 byla v Kosicích založena škola, která od roku 1885 fungovala jako dvoutřídká až do roku 1974, kdy byla zrušena. Od té doby dojíždí místní děti na první stupeň základní školy do sousedních Kosiček a na druhý stupeň do nejbližších měst. (Rychnovský, 2000).

V období od roku 1964 do revoluce v roce 1989 byla obec, pod záštitou MNV, několikrát oceněna Okresním národním výborem (ONV) čestným uznáním a finanční odměnou za práce na rozkvětu obce, jednou dokonce obdržela ocenění vládou Československé Socialistické Republiky. Během těchto let probíhaly intenzivní práce na rozšiřování kanalizačního systému, byly vybudovány čekárny autobusu, upravena veřejná prostranství, vysazována okrasná zeleň, postaveno přírodní podium s lavičkami, vyměněna aparatura místního rozhlasu, vydlážděny chodníky, upraveny komunikace, postavena budova obchodu se smíšeným zbožím Jednota, bývalá škola adoptována na mateřskou školu, vybudována nová vodní nádrž s dalším účelovým využitím jako veřejné koupaliště (a v zimě kluziště), opraven hřbitov, přistavěn sál u budovy MNV a postaveny garáže pro techniku požární ochrany. V roce 1975 byla otevřena prodejna potravin Jednota. Během dvaceti let od roku 1964 bylo postaveno 16 nových rodinných domků, u dalších 20 stávajících přistavěno patro a dalších 40 bylo zrenovováno (Rychnovský, 2000).

5.2.2.2 Porevoluční vývoj

Po revoluci v roce 1989 dochází k restrukturalizaci podniku JZD, v následujících letech je rozprodáván majetek společnosti. Celkově se toto období vyznačuje rozkvětem podnikání. Z výčtu oborů činností lze zmínit např. stavební firmy, truhlářství, autodopravy, zemní práce, obchod s drogerií a oblečením, prodej výpočetní techniky, elektrikáři, opraváři všeho druhu, zedníci, zámečníci, řezníci, pokrývači, studnáři, kadeřnice, zemědělci, chovatelé, hudebníci, malíři, košíkáři, krejčovské a další (Rychnovský, 2000).

Vzniká zde již rok po revoluci například stavební společnost, která provádí realizaci plynofikace, ale také zaměstnává poměrně velký počet lidí z vesnice i okolí, rozrůstá se do velikosti jedné z nejvýznamnějších vodohospodářských firem v regionu. V obci působí několik dalších větších firem a množství podnikatelů – celá řada z nich se začala aktivně zapojovat do podpory rozvoje obce, ať už sponzorstvím či participací.

Plynofikace obce probíhala od roku 1993, ve stejném roce dochází k opravě venkovního podlaží a přilehlého objektu zázemí, OÚ nakupuje a vysazuje stromy, později začíná realizace ložení vodovodu. V roce 1996 a 1997 jsou přistaveny kontejnery na tříděný odpad a distribuovány popelnice ke svozu komunálního odpadu. Začíná výměna dlažby chodníků za zámkovou dlažbu, je vyměněno veřejné osvětlení a vyznačeny nové stavební parcely (Rychnovský, 2000). Již v této době se projevuje trend nejenom rekonstrukcí stávajících staveb, ale také výstavba nových, moderních rodinných domů.

Obec získala v rámci krajských výsledků soutěže Vesnice roku bílou stuhu za činnost mládeže v roce 2001 a v roce 2002 zelenou stuhu za péči o zeleň a životní prostředí (Ministerstvo pro místní rozvoj, online, 2016).

5.2.3 Sociální a kulturní historie

Hudba: v roce 1958 se stal pan Karel Vrzáň kapelníkem místní kapely, která se pod jeho vedením stala známou nejenom na národní úrovni, ale také v Německu. Od roku 1978 lidové školy umění v Chlumci nad Cidlinou. Pan Vrzáň se stal oblíbeným učitelem, jehož rukama prošla celá řada místních hudebníků. Jeho slovy: „*Pokud se mi splní můj velký sen, aby se po světě říkalo: Co Čech, to muzikant a svoji trochou k tomu přispěl – tak věřte, že jsem ve své obci nežil nadarmo*“ (Rychnovský, 2000, s. 100). Na jeho počest je pravidelně pořádán hudební festival „Vrzáňovy Kosice“.

Divadlo: v roce 1908 byl založen ochotnický spolek Klicpera, který aktivně působil a sehrával novou hru téměř každý rok zejména v první polovině 20. století až do roku 1979, kdy došlo k útlumu divadelní činnosti. Ta ještě sporadicky probíhala až do konce století (Rychnovský, 2000).

Zvyky: lidové zvyky čítaly tradice provázející křesťanské svátky, oslavy, nebo aktivity související s ročními obdobími, některé se drží dodnes. Na svátek tří králů stále chodí kluci za tři krále a píší na dveře domů K+M+B a letopočet. K Božimu přijímání se chodilo do kostela v sousedních Mlékosrbech, v průvodu, za zpěvů a modliteb (Rychnovský, 2000). Před dušičkami se slaví posvícení. Během 2. listopadu chodí lidé na hřbitov vzpomenout zesnulých a zapálit jim svíčku či položit věnec. Slaví se svatá Barbora, kdy děti věší ponožky a punčocháče do oken a „Barborka“ jim do nich naděluje dle toho, jak byly hodné. Dva dny nato, na svatého Mikuláše chodí po vsi přestrojená mládež za Mikuláše, anděla a čerta dům od domu, kde děti musí odříkávat říkanky a za odměnu dostávají nějaký dárek. Na vánoce lidé strojí stromky, nejenom doma, ale i na návsi, někteří se ještě postí, aby viděli „zlaté prasátko“. Na mši chodí věřící do kostela v Mlékosrbech.

O velikonočních svátcích chodívali lidé v průvodech po vsi ke křížku, kde se modlili, drželi půst a chodili do kostela. Na velikonoční pondělí stále chodí děti s pomlázkami a dům od domu odříkávaly koledy, za což dostávaly malovaná vejce, mašle či sladkosti. Poslední dubnový den se koná pálení čarodějnic – za vesnicí je zapálen velký oheň, této noci chlapci jezdí do lesů pro břízky, které tajně v noci staví je u vrátek domů, kde bydlí svobodné dívky. Také se staví hlavní máj uprostřed vesnice.

Před svatbou se pořádá „brána“ neboli „loučení se svobodou“, kdy je ze smrků vytvořena, ozdobena a u vjezdu do domu svatebčana postavena symbolická brána a poté všichni zasednou k oslavě. Dříve se dělaly „zátahy“, kdy novomanželé při příjezdu byli zastaveni a museli vykonat úkoly jako řezání dřeva, dojení kozy, přebalování panenky, ženich dostal chomout a na nohu železnou kouli a musel nevěstu vést na trakaři, atp. Při narození dítěte se pořádají „křtiny“ – z náboženství zachovaný už jen název, kdy sousedé v lese uříznou a před dům novopečeného rodiče postaví strom: břízu, pokud se narodila holčička a smrk, když to byl chlapec. Strom byl ozdoben stejně jako máje a po jeho postavení přichystá rodina pro sousedy hostinu. Při úmrtí občana je toto oznámeno zvoněním. Od vzniku hřbitova se pohřbívá v něm, po pohřbu se konává hostina.

Myslivost: myslivci a hasiči pořádají po novém roce plesy, pozvánky jsou roznášeny osobně členy v uniformách. Myslivost má v obci poměrně silnou tradici sahající k počátku 20. století, kdy bylo oficiálně založeno honební družstvo, později myslivecká společnost. Ta se časem sloučila s dalšími společnostmi v okolí a vznikla tak silná komunita, která se věnuje péči a chovu zvěře, pořádá hony a plesy (Rychnovský, 2000).

Sport: Tělovýchovná jednota Sokol (TJ Sokol) působila v obci v historii poměrně aktivně, od zakoupení sportovního vybavení, stavění zimního kluziště, pořádání sportovních zájezdů či vybudování betonového parketu na návsi, po účast na spartakiádě v sedmdesátých a osmdesátých letech minulého století. V devadesátých letech je vybudováno hřiště na volejbal. Ke konci 20. Století již pravidelně probíhají turnaje ve stolním tenisu, nohejbalu, volejbalu, a po vybudování tenisových kurtů v roce 1995 také v tenisu. Rokem 1983 započala tradice mariášových turnajů, mariáš se běžně hrává s týdenní frekvencí i v místním hostinci.

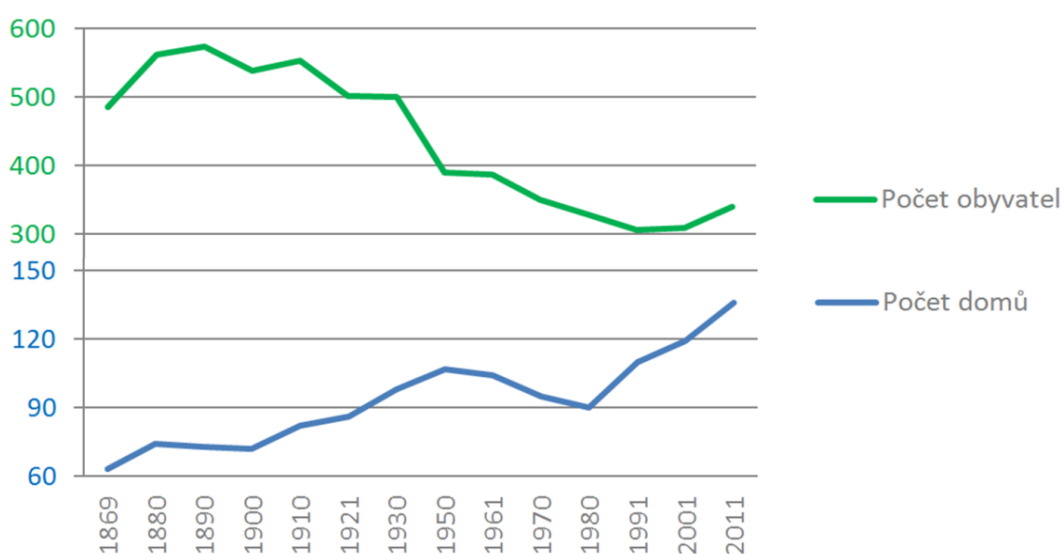
Od roku 1991 působí v Kosicích Klub přátel motokrosu, pořádající motokrosové závody, brzy od svého počátku již dvakrát ročně, a to v areálu „Šutráku“, který byl pro tyto účely upraven např. zavedením elektřiny a výstavbou stánků či věže rozhodčích. Při závodech pomáhá i místní SDH kropením trati a pohotovostí (Rychnovský, 2000).

5.2.4 Demografický vývoj do současnosti

Ve vývoji počtu obyvatel obce a počtu domů lze sledovat určité trendy. Při pohledu na graf *Porovnání vývoje počtu obyvatel a domů* od druhé poloviny 19. století do současnosti lze zaznamenat přibližování křivek, tedy dlouhodobý pokles počtu obyvatel zároveň s rostoucím počtem domů. Počet domů v zaznamenaném období stabilně rostl až do 60. let 20. Století, kdy se trend obrátil a v průběhu dalších třiceti let klesal, a to v souhrnu až o necelých 16 %. Obrat nastává v 90. letech, kdy začíná počet opět stoupat a v roce 2011 dosahuje již historického maxima. Dlouhodobý pokles počtu obyvatel vůči rostoucímu počtu domů značí snižování průměrného počtu obyvatel na jeden dům, což může být indikátorem zvyšování životního standardu (za předpokladu, že skutečné počty obyvatel každého domu a počty neobydlených domů nedosahují extrémů). Počet obyvatel dlouhodobě vykazoval klesající tendenci až do konce 90. let, kdy se trend po mírné stagnaci obrací. Toto chronologicky koresponduje s obecným trendem urbanizace a nastupující kontraurbanizace.

K většímu odlivu obyvatel v zaznamenané historii došlo nejprve na přelomu tisíciletí, poté v období první republiky, největší odliv lze zaznamenat v období po druhé světové válce při osidlování pohraničí, kdy z obce odešlo téměř 23 % obyvatel. Od přelomu tisíciletí je potom patrný větší rostoucí sklon křivky počtu obyvatel spolu s ještě výraznějším rostoucím sklonem křivky počtu domů. To naznačuje čilou výstavbu a územní rozvoj obce. Podrobnější data jsou uvedena v příloze *Tabulky počtu obyvatel, přírůstku a počtu domů*.

Graf 1 Porovnání vývoje počtu obyvatel a domů

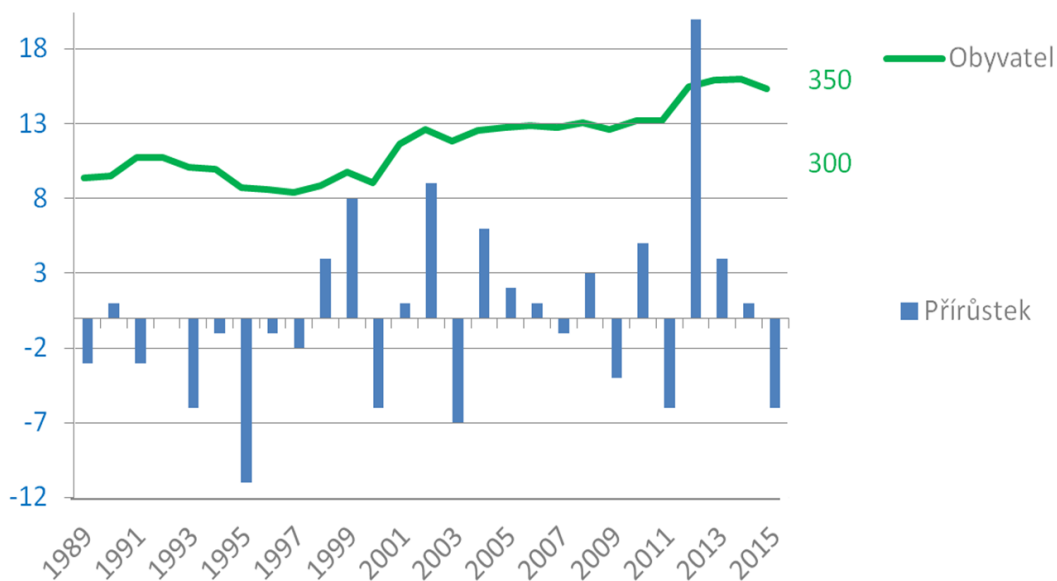

Zdroj: vlastní zpracování dat z ČSÚ, historický lexikon, online, 2016

Podrobnější analýzu vývoje počtu obyvatel v moderní době (zde bráno jako doba porevoluční) zobrazuje graf *Celkový počet obyvatel a přírůstky*. V něm lze identifikovat příčinu období růstu a poklesu počtu v záporném migračním přírůstku, a to bez markantních změn v přirozeném přírůstku. Prvním významnějším růstem počtu obyvatel ve sledovaném období jsou léta 2000-2002 a poté, po několika letech mírného nárůstu velmi výrazný přírůstek v letech 2011-2014. Celkově se období od roku cca 1997 jeví jako mající stabilně pozitivní průměrný růst počtu obyvatel. Výchozí data jsou uvedena v příloze *Tabulky počtu obyvatel, přírůstku a počtu domů*.

Graf 2 Celkový počet obyvatel a přírůstky

Zdroj: vlastní zpracování z dat ČSÚ, databáze, online, 2016

5.3 Současná situace v obci

5.3.1 Demografické údaje

V tabulce *Věkové složení obyvatel* je znázorněno porovnání struktury složení obyvatel obce. Průměrný věk (43,4 let) k 31. 12. 2015 je vyšší než celonárodní (41,7 let), v porovnání obcí Královéhradeckého kraje je sice nižší než ve městech (44,4 let), ale vyšší než průměr obcí (42,7 let). V oblasti věkových skupin vykazuje obec Kosice nadprůměrný počet obyvatel ve věku 15-64 let (70%), což je větší podíl než průměr u všech ostatních sledovaných typů území (65-67%). Tento trend je v podrobnějším pohledu dán vyšším podílem žen ve věku 15-64 let, zato ale vykazuje nižší podíl žen ve věku do 14 let.

Tabulka 4 Věkové složení obyvatel

Velikost území podle typu	Průměr počtu/počet ob. na obec	Věková skupina									Průměrný věk
		celkem v %			muži v %			ženy v %			
		0-14	15-64	65+	0-14	15-64	65+	0-14	15-64	65+	
Celá ČR	10538275	15	67	18	8	35	8	8	32	10	41.7
Královéhradecko	1231	16	66	18	8	34	8	8	32	10	42.9
Města*	7666	15	65	20	8	33	8	7	32	12	44.4
Obce*	459	16	66	18	8	35	8	8	32	10	42.7
Kosice	345	13	70	17	8	34	7	6	37	10	43.4

* pouze města a obce Královéhradeckého kraje, rozlišení definováno ve výchozích datech z ČSÚ, údaje jsou zaokrouhleny, data jsou platná k 31. 12. 2015

Zdroj: vlastní zpracování z dat ČSÚ, databáze, online, 2016

Podíl nezaměstnaných v obci byl k 31. 12. 2015 7,1%, což je více, než průměr jak v ČR (6,0%), tak v Královéhradeckém kraji (4,5%). Celkem se jedná o 18 osob, z toho žádní absolventi a 5 osob v evidenci úřadu práce v délce nad 12 měsíců. Počet dokončených bytů za rok 2015 je sice nižší, než celonárodní, zato v porovnání s průměrnými údaji kraje je vyšší a s obcemi kraje do 500 obyvatel je dokonce výrazně vyšší. Kosice mají vysoký podíl zemědělské, a z toho orné, půdy, menší podíl trvalých travních porostů, podprůměrný podíl zastavěných ploch, velmi podprůměrný podíl lesních pozemků a velmi nadprůměrný podíl vodních ploch. Podrobnější údaje jsou uvedeny v tabulce *Územně analytická data – Kosice*.

Tabulka 5 Územně analytická data - Kosice

Velikost území	Podíl nezam. osob dosažitelných (%)	Počet dokončených bytů	Počet dok. bytů v rodinných domech	Podíl zem. půdy z celkové výměry (%)	Podíl orné půdy ze zem. půdy (%)	Podíl travních porostů ze zem. půdy (%)	Podíl zastavěných a ost. ploch z celkové výměry (%)	Podíl vodních ploch z celk. výměry (%)	Podíl lesních pozemků z celkové výměry (%)
Celá ČR	6.0	4.0	2.4	61.6	70.8	23.2	9.6	1.9	26.9
Král. kraj	4.5	2.4	1.8	66.1	68.8	25.1	8.5	1.6	23.8
Obce kraje do 500 obyvatel	4.6	0.7	0.6	68.9	71.5	23.0	7.4	1.4	22.3
Kosice	7.1	3.0	3.0	90.9	90.3	8.1	5.9	3.1	0.1

Zdroj: vlastní zpracování z dat ČSÚ, databáze, online, 2016

Kriminalita na Chlumecku, pod nějž Kosice spadají, je na poměrně nízké úrovni. Dle aplikace mapakriminality.cz má Chlumecko index kriminality¹ 447, královéhradecký kraj 533 a celá ČR 821, a to za období leden 2013 – prosinec 2015 (ProPolice, online, 2016).

5.3.2 Hospodářská data

Obec hospodaří dlouhodobě s mírně přebytkovým rozpočtem. Kromě větších investičních výdajů v roce 2003 je rozpočet poměrně stabilní, běžně vykazuje přebytkovou tendenci (Rozpočet obce, online, 2016).

V obci je registrováno 99 podniků, z toho 70 se zjištěnou aktivitou. Nejvíce aktivních firem je ve stavebnictví (20) a v kategorii velkoobchod a maloobchod, opravy a údržba motorových vozidel (14). Z aktivních podniků připadá 59 na fyzické osoby (z toho 2 zemědělstí podnikatelé, 50 podnikajících dle živnostenského zákona a 7 dle jiného) a 11 na právnické osoby (z toho 2 akciové společnosti a 8 obchodních), (ČSÚ, online, Kosice, 2016). Data jsou platná k 31. 12. 2016, podrobný rozpis lze nalézt v příloze *Podnikatelské subjekty podle převažující činnosti*.

5.3.3 Sociálně kulturní život a sportovní vyžití

V obci je patrný velmi aktivní společenský, kulturní a sportovní život. Jeho vývoj je popsán v kapitolách věnujících se analýze historie obce. Z rozhovorů s pamětníky vyplynulo, že nejvýraznější změnou je postupná ztráta náboženského kontextu tradic (například „křtiny“ již nebývají spojeny se skutečným křtem). Celá řada tradic se ve více či méně pozměněné formě udržela, vznikly i některé nové (Vrzáňovy Kosice). Obec spravuje a průběžně obnovuje vybavenost pro tyto účely – jsou k dispozici jak hřiště (tenis, nohejbal, dětské), tak víceúčelový sál v místním hostinci využívaný pro sportovní i kulturní akce. Výhodou je i tvar a uzpůsobení návsi, včetně venkovního pódia, umožňující pořádání akcí „pod širým nebem“ s návštěvností počtem často přesahujícím počet obyvatel obce. Je třeba zmínit i aktivní práci místního sboru dobrovolných hasičů,

---

¹ Indexem kriminality se rozumí počet trestných činů na 100 000 obyvatel za sledované období (ProPolice, online, 2016)

který se spolu s obcí a některými firmami na bohatém kulturně-sportovním životě nemalou měrou podílí. Kosice také spolupracují a aktivně komunikují s okolními obcemi, například je organizován tzv. Silvestrovský pochod k Moraně, vycházející z místní pověsti, na jehož organizaci i účasti se podílí obcí více.

Ilustrační příkladem může být seznam akcí za 1 rok, zde v období září 2015 – srpen 2016 (Kosický zpravodaj, 2015-2016): září: dětský den, autokros Kosice, hony – myslivecký spolek, účast v Domestos pro školy, říjen: autokros Kosice, hony – myslivecký spolek, listopad: rozsvěcení vánočního stromu, Posvícenské občerstvení – senioři, prosinec: Poslední leč – myslivecký spolek, Silvestrovský pochod k Moraně, Mikulášská besídka, Zakončení roku – senioři, leden: Svátek tří králů a tříkrálová sbírka Oblastní charity Hradec Králové, hony – myslivecký spolek, turnaj ve stolním tenise, únor: dětský karneval, březen: turnaj v mariáši, sázení stromů – brigády, duben: pálení čarodějnic a stavění Máje, závody autokrosu, výroční schůze mysliveckého spolku, květen: veřejně prospěšná akce „Společnými silami, za čistý les“, vysázení dubového stromořadí, červen: 16. Ročník hasičské soutěže „O pohár starosty obce Kosice“ a Stavoka Cup, prezentace minipivovarů „Pivní proudnice“, Tour de Torpedo, červenec: Vrzáňovy Kosice, koncert rockové kapely Alžběta, autokrosové závody, srpen: dětský den.

5.3.4 Občanská participace

V obci je patrné poměrně aktivní zapojení občanů do společenského dění i rozhodování. Výrazné je zapojení střední a mladší generace, viditelné na různých pořádaných akcích. Za podpory jak obecního úřadu, sboru dobrovolných hasičů, spolků, firem i jednotlivců se pořádané akce vyznačují výbornou organizací a vysokou návštěvností. Dle vyjádření starosty obce jsou participujícími a proaktivními nejvíce rodiny s dětmi a „mladá“ generace (tedy generace v rozmezí náctiletosti a nižšího středního věku). Zapojení však nelze přísně vymezit právě na tyto skupiny – na akcích, i dobročinných, se podílí i část občanů blíže horní hranici středního věku a vyššího věku. Běžná je i účast občanů různých věkových skupin na dobrovolných akcích, a to nejenom v duchu návštěvnosti, ale také podílení se na organizaci, sponzoringu, moderování, atp. I zde je nutno zmínit aktivní roli správního orgánu, jeho pracovníků a spolupracovníků v tomto procesu.

5.4 Shrnutí vývoje obce

Ve výše uvedené analýze dat je patrná aktivní občanská participace napříč historií obce, lze detekovat projevy hrdosti k místní příslušnosti, sounáležitost a zájem o rozvoj obce a komunitní život a v neposlední řadě vnitřní rozvojový potenciál podložený socio-kulturními předpoklady – souhrnně lze tyto aspekty označit za sociální kapitál. Z dat vyplývá i významná role místního úřadu a jeho představitelů. Tento trend se jeví silnějším v posledních několika dekádách, tedy v době zde označované jako porevoluční vývoj a současná situace. „...udržitelného rozvoje určitého území nelze dosáhnout bez využití jeho vnitřních potenciálů a zapojení lokálních aktérů do jejich využívání“ (Bernard et al, 2011, s. 17). Fotografie obce lze prohlédnout v příloze *Fotogalerie obce*.

5.5 Zařazení obce

Výše popsaná charakteristika a analýza obce umožňuje zařazení obce mezi venkovské dle definic venkova a obce. Kromě již zmíněných základních charakteristik, tedy hustotu obyvatel menší než 150 obyvatel/km² a počtu obyvatel do 500, zde bude popsáno naplnění či nedosažení dalších kritérií pro zařazení Kosic na venkov.

V definici venkova Majerové splňují Kosice podmínky obydleného prostoru mimo městské lokality, menší hustoty obyvatel a životem spojeným s přírodou. V obci je také patrný specifický typ komunity dle Velkého sociologického slovníku s prvky sociální závislosti, determinací přírodním prostředím a vazbou na tradice. Deskriptivní definici ČSÚ naplňuje obec zejména v kritériích nízkého počtu obyvatel a hustoty zalidnění, statutem obce, architektonickým rázem, přírodními plochami, omezenou nabídkou služeb, minimem institucionálního vybavení, vzdáleností do větších center a nutností dojížděky do zaměstnání a škol. Dle definice OECD patří v kategorii lokální mezi sídla s hustotou menší než 150 obyvatel/km². S poměrně velkým počtem podnikatelských subjektů naplňují Kosice z pohledu ekonomického kritéria omezené nabídky služeb a dojížděním do zaměstnání mimo obec.

U Blažkovy sociologické definice je už zařazení obce těžko uchopitelné. Stanovit, zda je život v Kosicích pomalejší, rozvážnější a potenciálně nezávislý na civilizaci, by bylo při trendu poměšťování venkovského života možno pouze při podrobnějším průzkumu tohoto aspektu. V jeho definici je, v případě Kosic, s již získanými daty možné přiřadit jen

kritérium svázání s přírodou. Svou polohou spadají Kosice, na základě mapy Programu rozvoje venkova uvedené dříve, do kategorie mezilehlého území, tedy území, které není ani příměstským, ani periferijním. Vůči mapě Perlínovy definice spadají Kosice do kategorie Nerozvojového susedského venkova. Tomu odpovídá nižší občanská vybavenost, menší populace, nízká nezaměstnanost, průměrné vzdělání a vysokou mírou sounáležitosti.

Dle Crhstallerovy definice se jedná o normální vesnici s 200 – 600 obyvateli, podle ČSÚ je jednou z více než dvou tisíc obcí ČR s počtem obyvatel mezi 200 a 499.

Souhrnně by se Kosice daly označit definicí Majerové jako sídlištní jednotka ve venkovském prostoru nebo dle další z uvedených definic jako sídlo do 2000 obyvatel, kde se lidé dobře znají, je obklopeno přírodou, je spjatý s tradicemi, lidé často dojíždí za prací, vzděláním, kulturou a většími nákupy do okolních měst – všechna tato kritéria byla ve výše uvedené charakteristice obce identifikována a popsána.

Jak bylo uvedeno již v předchozích kapitolách, je definování venkova komplikovanou záležitostí. Moderní doba toto ztěžuje i trendem poměšťování venkovského života a zvyšováním životního standardu – to často uznávají i uvedení autoři definic venkova. U mnoha kritérií tak dochází k jejich nenaplnění a při zařazování obcí do venkovského prostoru je tedy vždy nutno vzít v potaz vhodnou kombinaci adekvátních kritérií s ohledem na lokální specifika. Přesto lze Kosice, zejména díky jejich lokalitě s izolovanou sídelní zástavbou, vzdáleností do nejbližších měst, hustotou a počtem obyvatel, podílem přírodních ploch a komunitním způsobem života, zařadit mezi obce venkovské.

5.6 Východiska pro výzkum

Z dat uvedených v předchozích kapitolách plyne předpoklad, že se v případě Kosic jedná o rozvinutou a rozvíjející se obec s poměrně výraznou mírou sociálního kapitálu a participace. Tomuto tvrzení odpovídají závěry analýzy vývoje a současné situace:

- vzhledem k počtu podniků v obci i okolí poskytuje obec ekonomické příležitosti,
- poloha vůči městům a dálnici nabízí možnost poměrně jednoduchého dojíždění,
- obec má v současnosti vyváženou věkovou strukturu,
- vybavenost umožňuje uspokojovat základní potřeby (obchody, školka, volnočasové aktivity, sport, atd.),

- obec je plně elektrifikovaná, plynofikovaná, s veřejným osvětlením, pitnou vodou, novými chodníky,
- obec je esteticky atraktivní a dbá o životní prostředí,
- v obci se projevuje vysoká míra občanské participace a funkce lokální komunity,
- obec zajišťuje bohatý kulturní a sportovní život,
- kriminalita v okolí je na poměrně nízké úrovni, přímo v obci se jedná spíše o drobné krádeže a vandalismus,
- obec hospodaří dlouhodobě s přebytkovým rozpočtem.

Významným předpokladem je aktivní práce lokální samosprávy jako jednoho z iniciačních prvků rozvoje obce. Ač je všestranný rozvoj území v dikci zákona jedním z nejdůležitějších úkolů samosprávy (Bernard et al, 2011, s. 25), je v obci patrný velmi proaktivní přístup místního úřadu. Stávající starosta, působící ve funkci od roku 2006, může být ve svém jednání označen dle typologie vůdcovských stylů starostů za typ vizionářský (Bernard et al, 2011, s. 29), tedy kombinující úsilí o strategické jednání a plánování změn s otevřeným kooperativním postojem podněcujícím participaci občanů i hospodářských subjektů. Celkově lze roli starostů v obci v průřezu až několika desetiletí zpětně identifikovat jako velmi pozitivní, zainteresovanou, naslouchající občanům, se strategickým myšlením a prosazováním rozvojových cílů.

Důležitým předpokladem je také existence push a pull faktorů. Rozhodnutí každého jedince pro život na venkově, v tomto případě konkrétně v Koticích, je založeno na celé řadě faktorů, z nichž některé souvisí s přitažlivostí života na venkově, jiné s nezájmem o život ve městě a předměstích. Současně je nutno zvážit i předpoklad negativních aspektů života v obci a důvodů rozhodnutí v obci žít. Lze předpokládat, že někteří občané nevidí v tomto rozhodnutí volbu, ale nemožnost jiné alternativy, nebo jim jejich životní situace jinou alternativu neumožňuje. Dalším předpokladem výběru obce coby příkladu studie obnovy venkova je kromě socio-ekonomických aspektů také růstový trend přírůstků obyvatel, tedy růst obce. Jak uvádí Šimon a Ouředníček (Urbánní a regionální laboratoř, online, 2010) „analýza migračních dat ukazuje růst venkova, především malých venkovských obcí do 1000 obyvatel“.

Všechny tyto předpoklady, spolu s dříve definovanými trendy budou využity a zváženy při konstrukci kvalitativní i kvantitativní výzkumné části práce.

6 Vlastní výzkumné šetření

6.1 Stanovení metodiky šetření

6.1.1 Struktura šetření

Rozvržení struktury výzkumného šetření odráží nutnost zahrnout do něj již na začátku aspekt specifičnosti obce, tedy kvalitativní část, a to před návrhem a realizací části kvantitativní. To znamená, že relevantní metodologií pro výzkumnou část práce bude jak metodologie kvalitativní, indukující hypotézu, tak metodologie kvantitativní, ověřující vytvořenou hypotézu. Jedná se tedy o smíšený výzkum, jež logicky navazuje na předešlé fáze práce. Struktura je zobrazena v tabulce *Přehled struktury výzkumu*.

Tabulka 6 Přehled struktury výzkumu

fáze vlastního výzkumu	metodologie	metoda	velikost populace	výstup	výsledek analýzy
první	kvalitativní	rozhovor (terénní výzkum)	starosta obce	zápisky	formulace hypotéz
druhá	kvantitativní	dotazník (sběr dat v terénu)	oslovení cílové populace	kvalitativní data	statistická data, potvrzení/vyvrácení hypotézy

Zdroj: vlastní zpracování

Za kvalitativní výzkum lze považovat takový proces, při kterém se snaží výzkumník porozumět zkoumanému jevu, zachytit myšlenky a prožitky členů dotazované populace (Majerová et al, 2005). Tento typ výzkumu umožňuje přímý kontakt s prostředím, napomáhá objasnit, proč členové jednají určitým způsobem, dává vzhled do zkoumané skupiny, sleduje problematiku v přirozeném prostředí se zohledněním lokální souvislosti (Hendl, 2012). Zvolenou metodou sběru dat kvalitativního výzkumu v této práci je rozhovor, výstupem takové techniky jsou zápisky či nahrávky nekvantifikovatelných dat, jejichž zpracování probíhá na textové úrovni.

Kvantitativním výzkumem se rozumí taková činnost, při níž provádí výzkumník strukturovaný sběr dat a analyzuje je statistickými metodami. Zvolenou metodou sběru dat

bude v této práci strukturovaný dotazník, jež je vhodným nástrojem při zvolené velikosti cílové populace a požadavku na množství a strukturu získaných dat.

Zvoleným typem výzkumu této práce je výzkum smíšený, tedy kombinace obou výše zmíněných, tím by mělo být dosaženo komplexnějšího a věrohodnějšího obrazu reality při formulaci závěrů a zároveň bude posílena vypovídající hodnota výzkumu a tedy aplikace zobecněných závěrů na celou zkoumanou populaci. Tím bude naplněn „...*fundamentální princip smíšeného výzkumu, který říká, že je rozumné sbírat a analyzovat data pomocí několika metod takovým způsobem, že vzniklá směs nebo kombinace dat a výsledků využívá síly a komplementarity jednotlivých přístupů*“ (Hendl, 2012, s. 60).

6.1.2 Metodika kvalitativního šetření

Pro kvalitativní šetření byla zvolena metoda semi-strukturovaného až nestrukturovaného rozhovoru s návodnými otázkami. Rozhovor proběhne se starostou obce Kosice a bude realizován ve dvou vlnách. První má za účel seznámit dotazovaného s důvodem oslovení a nastínit, čeho se bude týkat vlna druhá. Tím bude poskytnut dostatek času na přípravu druhé vlny rozhovoru, na který budou připraveny návodné otázky k udržení směru rozhovoru, předpokládá se operativní modifikace. Výstupem z rozhovorů budou poznámky tazatele, ze kterých budou tato nekvantifikovatelná data shrnuta k interpretaci získaných informací. Ty budou, spolu s daty získanými při analýze obce, použity jako vstupní data pro kvantitativní šetření

6.1.3 Metodika kvantitativního šetření

Postup pro realizaci kvantitativního šetření, resp. jeho jednotlivé kroky budou vycházet z Dismanova členění empirického modelu kvantitativního výzkumu v popisu Majerové (2008, s. 78):

- 1) Formulace problému
- 2) Formulace teoretické hypotézy
- 3) Formulace souboru pracovních hypotéz
- 4) Rozhodnutí o populaci a vzorku
- 5) Pilotní studie
- 6) Volba techniky sběru dat

- 7) Konstrukce nástrojů
- 8) Předvýzkum
- 9) Sběr dat
- 10) Analýza dat
- 11) Interpretace

Při realizaci jednotlivých kroků budou vzaty v potaz výsledky analýzy obce i kvalitativního šetření. Z interpretace získaných dat potom bude možno potvrdit či vyvrátit stanovené hypotézy.

6.2 Kvalitativní šetření

6.2.1 Příprava a realizace rozhovoru

Rozhovory byly realizovány se starostou obce Kosice Ing. Milanem Ornstem, a to osobně, v obci Kosice. Setkání byla domluvena předem a proběhla v obou případech v příjemném a přátelském duchu (autorka starostu osobně zná), pan Ornst byl velmi ochotný a sdílný, rozhovory působily uvolněně a přirozeně.

Rozhovory proběhly ve dvou vlnách – při prvním rozhovoru byl starosta seznámen s důvodem oslovení, motivací autorky, cíly práce a postupem, starosta byl požádán o spolupráci a byla mu vysvětlena jeho role ve výzkumu. Starostou byla výslovně odsouhlasena ztráta anonymity jeho odpovědí a souhlasil tak i s uvedením svého jména, pozice, informací i názorů níže uvedených. Součástí byla i diskuse o obci, životě v ní, aktivitách Obecního úřadu, participaci občanů a cíli druhého rozhovoru, což umožnilo na obou stranách podrobnější přípravu. Při druhém rozhovoru už byla diskutována konkrétní témata a oblasti rozvoje a života v obci opírající se nejenom o teoretická východiska problematiky, ale také provedenou analýzu obce. Jednalo se o metodu semi-strukturovaného až nestrukturovaného rozhovoru s návodnými otázkami (Majerová, 2008), jež byly modifikovány a rozvíjeny v průběhu rozhovoru. Základními návodnými otázkami byly:

- 1) Jakým směrem obec v současnosti plánuje a realizuje rozvoj?
- 2) Jaké jsou další možné směry rozvoje?
- 3) Jaké jsou bariéry rozvoje?
- 4) Je při plánování rozvoje řešena i kapacita obce?

- 5) Jaké jsou hlavní stávající a objevující se problémy v obci?
- 6) Jaké mohou být, dle Vašeho názoru, hlavní negativní a pozitivní dopady dalšího rozvoje obce?
- 7) Co si myslíte, že se místním občanům na životě v Kosicích líbí a co se líbí Vám osobně?

Během rozhovoru docházelo při diskusi k prolínání odpovědí na dotazy, návodné otázky tedy nebyly využity přesně v uvedeném znění a pořadí, na konci rozhovoru ale proběhla rekapitulace seznamu otázek a toho, zda byla veškerá problematika v nich uvedená řešena, diskutována a zodpovězena.

6.2.2 Rozhovor se starostou – shrnutí:

Pro prolínání odpovědí na otázky během rozhovoru, vyplývají z logické návaznosti jednotlivých prvků, je výstup z rozhovoru shrnut do tematických celků.

Směr rozvoje – reálný a možný

Za nejvíce reálný směr rozvoje označil starosta řešení problematiky nakládání s odpady – plánuje se realizace sběrného dvora. Zároveň obec připravuje územní plán, definující další územní rozvoj obce a v neposlední řadě další úpravy cest a chodníků.

Možným a žádaným směrem rozvoje je infrastruktura. Její rozvoj a úpravy jsou ale časově a finančně velmi náročné, zejména ve fázi projektování a přípravy pozemků.

Již při stávajícím plánování rozvoje jsou brány v potaz aspekty kapacity. Dle názoru starosty by mohla kapacita obce být naplněna při cca 500 obyvatelích. Například asi polovina dětí docházejících do místní mateřské školy je z okolních obcí. Při čilé výstavbě zejména mladými páry se dá očekávat nárůst požadavků na umístění dětí ve školce, přednost zde budou dostávat místní děti a kapacita školky by tento počet pokryla. Zároveň je již počítáno s rezervací místa ve školce pro všechny děti na školní rok před jejich nástupem do základních škol.

V současné době probíhá realizace externího zpracování strategického plánu rozvoje obce, který bude podkladem obce pro další směřování rozvoje i pro řízení rizik s rozvojem spojených. Součástí zpracování plánu je i analýza kapacity obce a hranic rozvoje.

Bariéry rozvoje a současné problémy

Starosta označil za jeden z aktuálních problémů vylidňování centra obce. S výstavbou nových domů na okrajích vesnice zejména mladými rodinami zůstávají některé starší domy po starších obyvatelích v centru neobydlenými. S tím se pojí i problematika investorů, kteří tyto domy kupují jako investici s výhodně umístěným pozemkem, ale bez záměru je zrekonstruovat pro bydlení či v nich bydlet, ale také problematika zděděných domů a pozemků majiteli, kteří v obci nežijí, o její rozvoj nemají zájem, ale nejsou ochotni pozemky a nemovitosti prodat.

Významným problémem je i poškození okolní krajiny zemědělskou činností. Dle slov starosty byly pozemky v okolí zastavěného území Kosice Magistrátem města Hradec Králové označeny za zemědělsky zdevastované. Obec proto zahrnuje do svých plánů a realizuje aktivity k revitalizaci těchto území, např. biokoridory, rozšíření lesů, atp. Toto je realizováno primárně na obecních pozemcích, obec také vyjednává se zemědělci hospodařícími na neobecních půdách o možnostech a realizaci zazeleňování, vytváření biokoridorů a dalších možnostech revitalizace.

Jako bariéru dalšího územního rozvoje vidí vlastnictví zemědělských pozemků soukromými vlastníky, kteří je třeba ani nevyužívají a přesto nejsou ochotni je obci odprodat. Územní rozvoj obce je tedy zčásti omezen nemožností výkupu pozemků a jejich transformaci k výstavbě a zčásti tím, že pozemky, které k dispozici jsou, nemohou být pro svou klasifikaci k takovému účelu použity. I zde se objevuje výše uvedený problém zděděných pozemků, nebo také problém generační – neochota starších občanů odprodat nevyužívané zemědělské pozemky.

Jednou z bariér je také finanční omezení. Ač obec dlouhodobě hospodaří s mírně přebytkovým rozpočtem a postupně své plány realizuje, větší objem financí by umožnil realizaci i náročnějších investic a financování jejich podpůrných procesů.

Možnosti posunu

Možnost posunu realizace rozvoje vidí starosta zejména v posílení kapacity lidských zdrojů. Pan Ornst pracuje jinde jako zaměstnanec na hlavní pracovní poměr, je aktivní i v mysliveckém spolku a práci starosty se nemůže věnovat na plný úvazek. Obětuje jí tedy i část svého volného času. Dle jeho slov by obci velmi pomohlo, kdyby

mohla být uvolněna kapacita pro zaměstnance, který by se plně věnoval aktivitám obce, ideálně starosta na plný úvazek. Není v silách stávající kapacity představitelů a pracovníků obce plně využít možností ze všech dostupných zdrojů či sociálního kapitálu nebo komunitní kapacity. To ale naráží na finanční možnosti ocenění takového člověka. I tak akce v obci probíhající jsou buď přímo organizovány obcí, nebo pod její záštitou.

Pozadí rozhodnutí pro život v Koscích

Dle starostova názoru se mohou za atraktivitou života v obci skrývat zejména klid a prostředí, komunita, ale i aspekty moderní doby – vlastnictví automobilů, blízké napojení na dálnici Praha-Hradec Králové a blízkost menších měst umožňují obyvatelům jednodušší dojížděku za prací, kulturou či většími nákupy. Zároveň není obec zatížena znečištěním ani nežádoucími pozůstatky industriálních aktivit. Za pozitivní považuje velmi malou míru turismu spojenou s větší bezpečností a pořádkem v obci.

Sám pan Ornst si myslí, že každá vesnice má svého charakteristického ducha a v Koscích je spousta chytrých a podnikavých občanů, kteří vytváří příjemnou a přátelskou atmosféru. I to bylo jedním z důvodů, proč se v obci on sám rozhodl bydlet.

6.2.3 Závěr kvalitativního šetření

Z pohledu relevance dat získaných kvalitativním šetřením lze označit rozhovor se starostou obce za výrazně přínosný. Díky jeho informacím byly zjištěny aspekty, které se neprojevily v předchozích analýzách a jsou cenným prvkem dotvářejícím ucelený pohled na obec, tedy doplňující první kapitolu praktické práce analyzující obec Kosice, a zároveň vytvářející podklad pro následující část. Kvalitativní šetření tím naplňuje svou podstatu, tedy získání informací lokálně specifických od přímého účastníka místních aktivit k lepšímu porozumění situace. Získané informace budou zohledněny při konstrukci dalšího kroku šetření, tedy výzkumu kvantitativního.

Souhlas starosty obce, Ing. Milana Ornsta, s uvedenými informacemi je uveden v příloze *Souhlas starosty obce*.

6.3 Kvantitativní šetření – praktická část

6.3.1 Formulace problému

V prvních kapitolách této práce byla popsána problematika venkova, obce a rozvoje venkova. Tím bylo zmapováno teritorium sociologicky zajímavého tématu, obecně obnovy venkova. S touto se pojí celá řada trendů a nástrojů, definovat, v čem obnova a rozvoj spočívají, se ukázalo jako komplexní problematika s možností náhledů z různých úhlů. Protože se rozvoj venkovské obce týká v první řadě jejich obyvatel, je více než žádoucí se pokusit získat a analyzovat jejich pohled na věc. Pro obec samotnou jsou data z takové analýzy cenným podkladem pro strategické i operativní plánování dalšího rozvoje i vyhodnocování jejich dosavadních aktivit. Tato diplomová práce může být právě tím nástrojem, který obci a jejím představitelům může v procesu pomoci a zároveň je výsledkem autorčiny snahy problematiku nejenom nastudovat, ale také uchopit a realizovat v praxi.

6.3.2 Formulace teoretické hypotézy

V obecné rovině lze definovat teoretickou hypotézu této práce, tedy tvrzení týkající se zkoumané problematiky takto: názor občanů na rozvoj obce může být ovlivněn mnoha faktory, například spokojeností s životem v obci a s prací Obecního úřadu, významem určitých aspektů obce, dostatečností vybavení a služeb, mírou participace, délkou života v Koticích, zaměstnáním, atp. Tyto faktory jsou součástí dotazníku.

6.3.3 Formulace souboru pracovních hypotéz

Pracovní hypotézy vychází z hypotézy obecné a definují možnost existence vztahu mezi dvěma proměnnými. V případě této práce je formulováno 5 hypotéz:

- a) Spokojenost s životem v obci bude ovlivněna věkem respondentů.
- b) To, zda jsou respondenti rodáci či přistěhovalci bude mít vliv na jejich spokojenost s životem v obci.
- c) Spokojenost s rozvojem obce bude souviset s mírou zapojení respondentů do dění v obci.
- d) Důležitost prvků života v obci bude ovlivněna postavením respondentů.

- e) Názor na zaměření dalšího rozvoje obce bude souviset s nejvyšším dosaženým vzděláním respondentů.

6.3.4 Rozhodnutí o populaci a vzorku

Populací pro účely této práce jsou všichni dospělí obyvatelé nad 18 let žijící v obci Kosice. Velikost populace byla vyčíslena dle počtu voličů v obci (Volby.cz, online, 2016) na 282 občanů. K oslovení v dotazníkovém šetření bylo zvoleno rozmezí 45–50 % této populace, tj. 127–141 obyvatel, v závislosti na situaci přímo v terénu, ale s definovaným minimem distribuovaných dotazníků na 127 kusech.

6.3.5 Pilotní studie

V roli pilotní studie v této práci vystupuje kvalitativní šetření, tj. rozhovor se starostou ke zmapování situace a ověření možnosti problematiku v definici cílů práce zkoumat, byla diskutována i volba techniky k zajištění maximální návratnosti dotazníků. Součástí je i vlastní dlouhodobé pozorování rozvoje obce a vývoje její komunity.

6.3.6 Volba techniky sběru dat

Pro tuto fázi byl vybrán strukturovaný dotazník založený na získaných datech z prvních částí praktické práce, a to tak, aby umožnil potvrzení či vyvrácení hypotéz. Dotazníky budou rozdávány osobně, v papírové formě, se sběrem v domluvenou hodinu v tentýž den. Samotný výzkum a data z něj získaná budou zpracována a prezentována takovým způsobem, aby nebyly uvedeny žádné konkrétní informace umožňující jakoukoli identifikaci účastníků a ti tak zůstali v naprosté anonymitě. V průběhu výzkumu samotného bude zajištěno, že všichni účastníci jsou s touto skutečností srozuměni. Distribuce dotazníků bude provedena technikou roznášky náhodnou procházkou.

6.3.7 Konstrukce dotazníku

Při konstrukci dotazníku bylo využito standardních postupů (Majerová, 2008), tedy s úvodem na první straně, objasňujícím respondentům cíl a účel dotazníkového šetření a základní údaje o anonymitě, dostupnosti výsledků a autorce. Poté byly zařazeny nejprve širší otázky, které mohou respondenta zaujmout, následovaly konkrétní tematické otázky

a v závěru byly uvedeny otázky identifikační (v principu anonymity). Bylo použito 8 uzavřených otázek, 4 polootevřené otázky a na závěr jedna otevřená.

Dotazník byl koncipován k tisku na jeden list papíru, a to ve formě brožury, tedy na čtyři strany. Byl graficky i věcně upraven tak, aby byl přehledný, jednoduchý a srozumitelný při zvážení rozmanitosti cílové skupiny. Vzor dotazníku je přiložen v příloze *Vzor dotazníku*.

6.3.8 Předvýzkum

Pro zajištění proveditelnosti použitého nástroje, tedy dotazníku, byl proveden předvýzkum se třemi občany obce. Při něm byla naměřena průměrná doba vyplnění necelých sedm minut. Nejprve byly dotazníky dobrovolníky vyplněny a poté s nimi diskutovány jednotlivé otázky a celková koncepce dotazníku. Na základě jejich podnětů došlo ke dvěma úpravám dotazníku: otázky č. 6, zaměřené na rozvoj obce, která byla ve svém původním znění pro dva z dobrovolníků matoucí, a k úpravě jedné z možností v otázce č. 5 na „pošta/výdejna pošty“, jež považovali dobrovolníci za srozumitelnější. Formát, úpravu i celkovou koncepci a srozumitelnost považovali všichni za adekvátní.

6.3.9 Sběr dat

Vlastní distribuce a sběr dotazníků proběhla v pátek 11. 11. 2016 od 16:30 do 20:00 hodin. Distribuce dotazníků probíhala osobně autorkou za asistence několika dobrovolníků z obce pro zvýšení důvěryhodnosti a ochoty respondentů z podstaty osobní znalosti dobrovolníků, i za účelem zvýšení efektivity procesu. Každému respondentovi byl stručně přednesen důvod návštěvy, byl požádán o vyplnění dotazníku a byla mu předána informace, jak dlouho mu vyplnění může přibližně zabrat. Při převzetí dotazníku respondentem byla zároveň odsouhlasena doba výběru, většinou řádově v desítkách minut od akceptace. Respondenti byli také informováni o formě sběru, tedy do zapečetěné sběrné krabice s otvorem na vhození, která jim zajišťuje anonymitu odpovědí.

Osloveno bylo celkem 133 respondentů, jeden z nich dotazník nepřevzal, a to ze zdravotních důvodů (jednalo se o staršího občana se zhoršeným zrakem). Rozdáno tedy bylo 132 dotazníků, poté byla distribuce pro naplnění minimální stanovené hranice a zhoršující se povětrnostní podmínky s nastupující sněhovou přeháňkou ukončena. Sběr dotazníků probíhal průběžně, vybráno bylo 132 dotazníků, návratnost rozdaných formulářů

byla tedy 100 %. Návratnost vybraných dotazníků vůči všem osloveným občanům potom na úrovni 99 %.

6.3.10 Analýza

Všechny vybrané dotazníky byly nejprve očíslovány pro možnost kontroly chyb při transferu do elektronické podoby. Data ze všech 132 dotazníků byla poté přepsána do tabulky v programu MS Office Excel a podrobena druhé kontrole dat. U otázek, kde bylo možno zvolit jenom jednu odpověď, byla zadávána jako kód čísla odpovědi, u otázek s možností označit více odpovědí byl zadán kód 0 pro neoznačeno a 1 pro označeno. Tím vznikla kompletní datová tabulka, která byla zpracována statistickým programem v dispozici Provozně ekonomické fakulty ČZU. Ze získaných dat je poté zpracována následující analýza, interpretace a ověření hypotéz.

Při přepisování dat byly provedeny následující korekce:

- přiřazení odpovědi tam, kde byl tentýž údaj dopsán v polootevřené otázce,
- přiřazení nevyplněného věku logicky dle ostatních odpovědí,
- anulováno označení odpovědi v) u otázky 5), tedy „nic mi nechybí, současný stav mi vyhovuje“ v těch dotaznicích, kde byly respondentem zároveň označeny odpovědi ostatní, takto bylo upraveno celkem 12 dotazníků.

Využití polootevřených a otevřených otázek respondenty bylo následující:

- otázka č. 3 – nikdo nevyužil,
- otázka č. 4 – využito dvakrát,
- otázka č. 5 – využito desetkrát,
- otázka č. 6 – nikdo nevyužil,
- otázka č. 13 – využito jedenáctkrát, z toho dvě odpovědi byly přáním hodně štěstí autorce při zpracování diplomové práce.

Vzhledem k různorodosti odpovědí v polootevřených a otevřených otázkách nevznikla potřeba tvorby další kategorie. Souhrn podnětů z těchto otázek je shrnut v dalších kapitolách. Kompletní data získaná dotazníky, vyjádřená v procentech vůči počtu respondentů jsou uvedena v příloze *Kompletní procentuální výsledky dotazníků*.

6.4 Výsledky šetření

6.4.1 Popis souboru respondentů

Část otázek v dotaznících byla koncipována jako identifikační k popisu struktury a vlastností respondentů. Odpověď vybírali respondenti z předdefinovaných kategorií.

Při pohledu na věkovou strukturu v tabulce *Věková struktura respondentů* je patrné, že podíly respondentů v kategoriích nad 30 let jsou poměrně vyrovnané, menší podíl zastávají respondenti do 30 let. Současně lze říci, že 72 %, tedy téměř tři čtvrtiny respondentů, bylo ve věku mezi 18 a 61 rokem. I přes mírně rozdílné věkové kategorie uvedené ve struktuře obyvatel obce, kdy je 87 % obyvatel ve věku nad 15 let, z čehož je 80 % obyvatel do věku 64 a 20 % nad 64 let, lze poukázat na alespoň přibližnou shodnost podílu obyvatel produktivního věku ve skupině respondentů vůči struktuře obyvatel v obci.

Tabulka 7 Věková struktura respondentů

Patříte do věkové skupiny:	Počet	%
61 a více let	37	28.0
46 – 60 let	39	29.5
31 – 45 let	38	28.8
18 – 30 let	18	13.6

Zdroj: vlastní zpracování

Úroveň vzdělání respondentů je uvedena v tabulce *Vzdělání respondentů*. Poměrně vyrovnaný je větší podíl respondentů vyučených a s maturitou.

Tabulka 8 Vzdělání respondentů

Vaše nejvyšší dosažené vzdělání je:	Počet	%
vysokoškolské	16	12.1
s maturitou	51	38.6
vyučen/a	56	42.4
základní	9	6.8

Zdroj: vlastní zpracování

Jednou z otázek byl také dotaz na postavení respondentů – viz tabulka *Postavení respondentů*. Z ní vyplývá, že přibližně čtvrtina dotázaných se zařadilo mezi důchodce,

pouze necelých pět procent jsou studenti, což koresponduje s podílem respondentů do 30 let věku, poměrně malé zastoupení mají také respondenti v domácnosti nebo na mateřské dovolené. Více než polovina respondentů je zaměstnána, spolu s podnikateli potom tvoří přes 65 % dotazovaných. V šetření nebyl žádný nezaměstnaný, to potvrzuje nízké procento nezaměstnanosti v obci a pravděpodobnost jejich oslovení při téměř polovině dospělé populace participující na dotazníkovém šetření.

Tabulka 9 Postavení respondentů

Vaše postavení je:	Počet	%
nezaměstnaný/á	0	0.0
v domácnosti, na mateřské dovolené	4	3.0
student/ka	6	4.5
podnikatel/živnostník	18	13.6
důchodce/důchodkyně	35	26.5
zaměstnanec	69	52.3

Zdroj: vlastní zpracování

Pro porovnání, zda se jedná o „rodáky“ či „přistěhovalce“ byli respondenti požádáni o vybrání jednoho z tvrzení týkajícího se jejich života v Koticích, vesnici či městě. Z výsledků uvedených v tabulce *Výběr kategorie pro život v Koticích* vyplývá, že přibližně stejný podíl respondentů, tedy něco přes 30 % žil celý život v Koticích, nebo do nich přišli z jiné vesnice. Jenom necelých 10 % respondentů z Kotic na čas odešlo, ale vrátilo se a přibližně čtvrtina přišla do obce z města. Při rozdělení na „rodáky“, tedy ty, kteří z Kotic nikdy neodešli anebo se do nich vrátili, a na „přistěhovalce“, tedy ty, kteří vyrůstali jinde na vesnici, či ve městě lze říci, že rodáci tvoří něco málo přes 40 % respondentů, zatímco přistěhovalci přibližně 60 %.

Tabulka 10 Výběr kategorie pro život v Koticích

Vyberte, které z těchto tvrzení pro Vás platí:	Počet	%
v Koticích jsem vyrůstal/a, několik let žil/a jinde a v dospělosti se vrátil/a	12	9.1
vyrůstal/a jsem ve městě a v dospělosti se přestěhoval/a do Kotic	33	25.0
v Koticích žiji celý život, nikdy jsem nežil/a jinde	41	31.1
vyrůstal/a jsem jinde na vesnici a v dospělosti se přestěhoval/a do Kotic	46	34.8

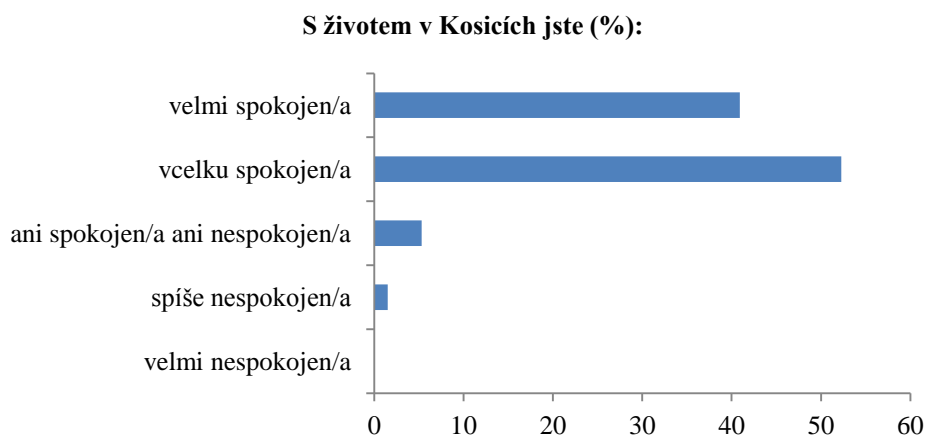
Zdroj: vlastní zpracování

Strukturu respondentů lze shrnout jako z většiny v produktivním věku, převážně vyučených či s maturitou, zaměstnaných či podnikajících a z větší části do obce přistěhovalých.

6.4.2 Popis výsledků

První položkou dotazníku byla otázka na spokojenost respondentů s životem v obci. V grafu *Spokojenost s životem v obci* je znázorněno, že 52 % respondentů je vcelku spokojena a 41 % velmi spokojena. Ostatní možnosti se pohybovaly řádově do 5 %, možnost „velmi nespokojen“ ne zvolil ani jeden respondent. To znamená, že 93 % respondentů je v obci spokojeno.

Graf 3 Spokojenost s životem v obci

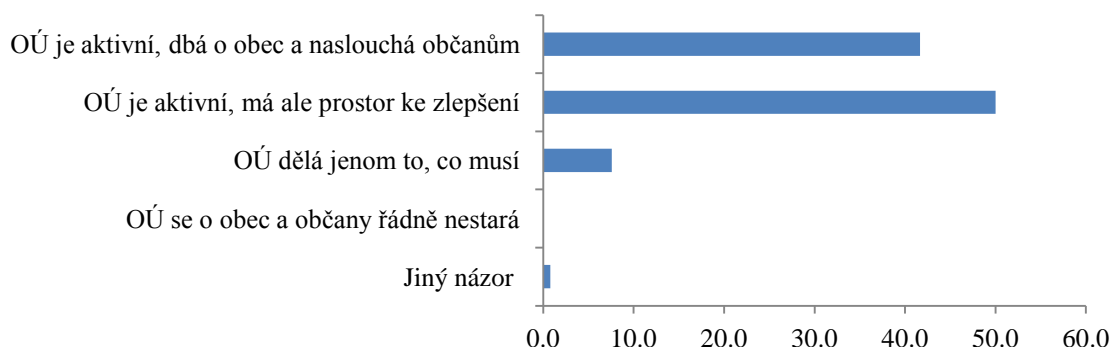

Zdroj: vlastní zpracování

Součástí problematiky obnovy venkova je i aktivní práce místního úřadu. Jednou z otázek šetření byl proto i názor na práci Obecního úřadu Kotic. Zde se přesně polovina respondentů ztotožnila s tvrzením, že OÚ je aktivní, ale má prostor ke zlepšení, více než 40 % považuje OÚ za aktivní, dbající o obec a naslouchající občanům. Pouze necelých 8 % si myslí, že OÚ dělá jenom to, co si myslí. Ostatní možnosti nebyly vybrány vůbec (jediný respondent zvolil možnost otevřené odpovědi „jiné“, ale nechal ji nevyplněnou) – viz graf *Názor na práci OÚ*. To znamená, že téměř 92 % respondentů vnímá práci obce jako aktivní a prospěšnou, většina z nich zde vidí i prostor pro zlepšení.

Graf 4 Názor na práci OÚ

Vašemu názoru na práci OÚ nejvíce odpovídá (%):

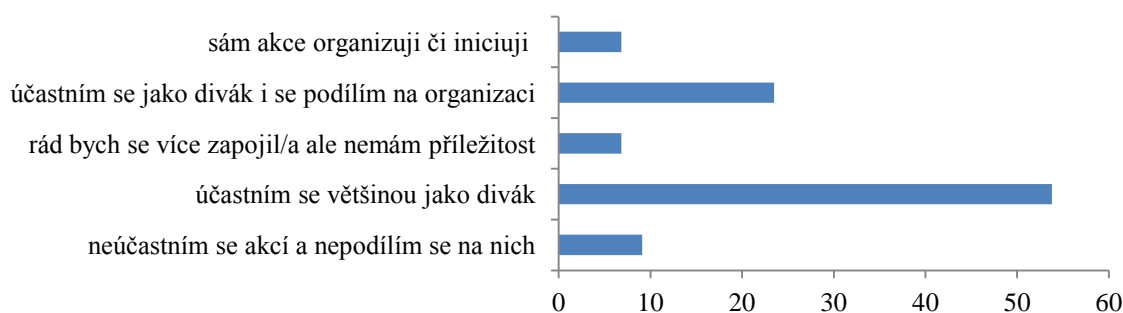

Zdroj: vlastní zpracování

Spolu s aktivitou místního úřadu byla v předchozích částech práce za důležitou označena míra participace obyvatel. Proto byl další položkou dotazníku právě dotaz na ni, a to ve vztahu přímo k respondentu. Výsledky jsou zobrazeny v grafu *Míra zapojení respondentů*. Více než polovina respondentů se zapojuje do dění pouze jako divák, necelých deset procent se na dění neúčastní ani nepodílí a o trochu méně procent, tedy 7, by se rádo zapojilo více. Celkem 30 % respondentů se akcí účastní, část z nich i podílí na organizaci a iniciaci dění v obci.

Graf 5 Míra zapojení respondentů

Vaše míra zapojení do dění v Koticích je (%):

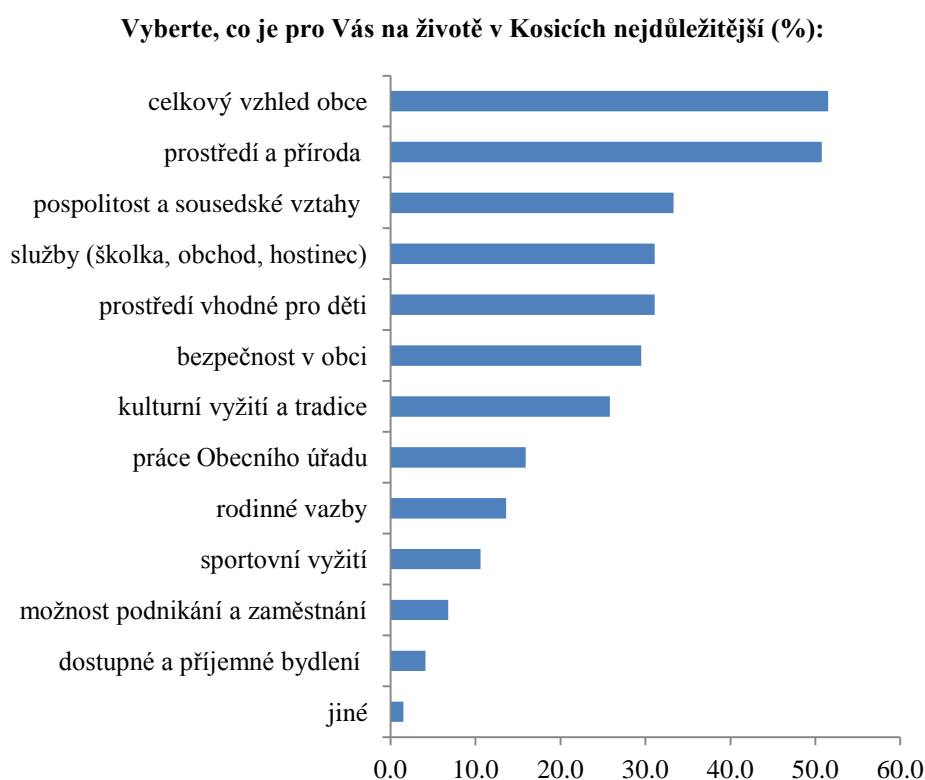
Zdroj: vlastní zpracování

Otázky 4 – 6 v dotazníku byly koncipovány s možností výběru více odpovědí a obsahovaly již konkrétní aspekty života v obci, respondenti byli dotazováni ohledně

důležitosti, absence či směru dalšího rozvoje těchto aspektů. Pro lepší přehlednost jsou tyto aspekty ve výsledcích zobrazeny v řazení dle výše procenta jejich označení.

V otázce č. 4, zaměřené na to, které aspekty jsou pro respondenty nejdůležitější, jednoznačně zvítězily vzhled obce, prostředí a příroda, ty vybrala více než polovina respondentů. V grafu *Důležitost aspektů života* je dále vidět, že poměrně obdobné procento respondentů, tedy těsně přes 30 %, považuje za důležité sousedské vztahy, služby, prostředí vhodné pro děti a bezpečnost v obci. Více než čtvrtina označila i kulturní vyžití a tradice. Mezi 10 a 16 % spadly aspekty týkající se Obecního úřadu, rodiny, sportu a možnosti podnikání. Nejméně respondentů označilo za nejdůležitější dostupné a příjemné bydlení. V kategorii „jiné“ se objevily jenom dvě odpovědi: „nic“ a „hasiči“.

Graf 6 Důležitost aspektů života

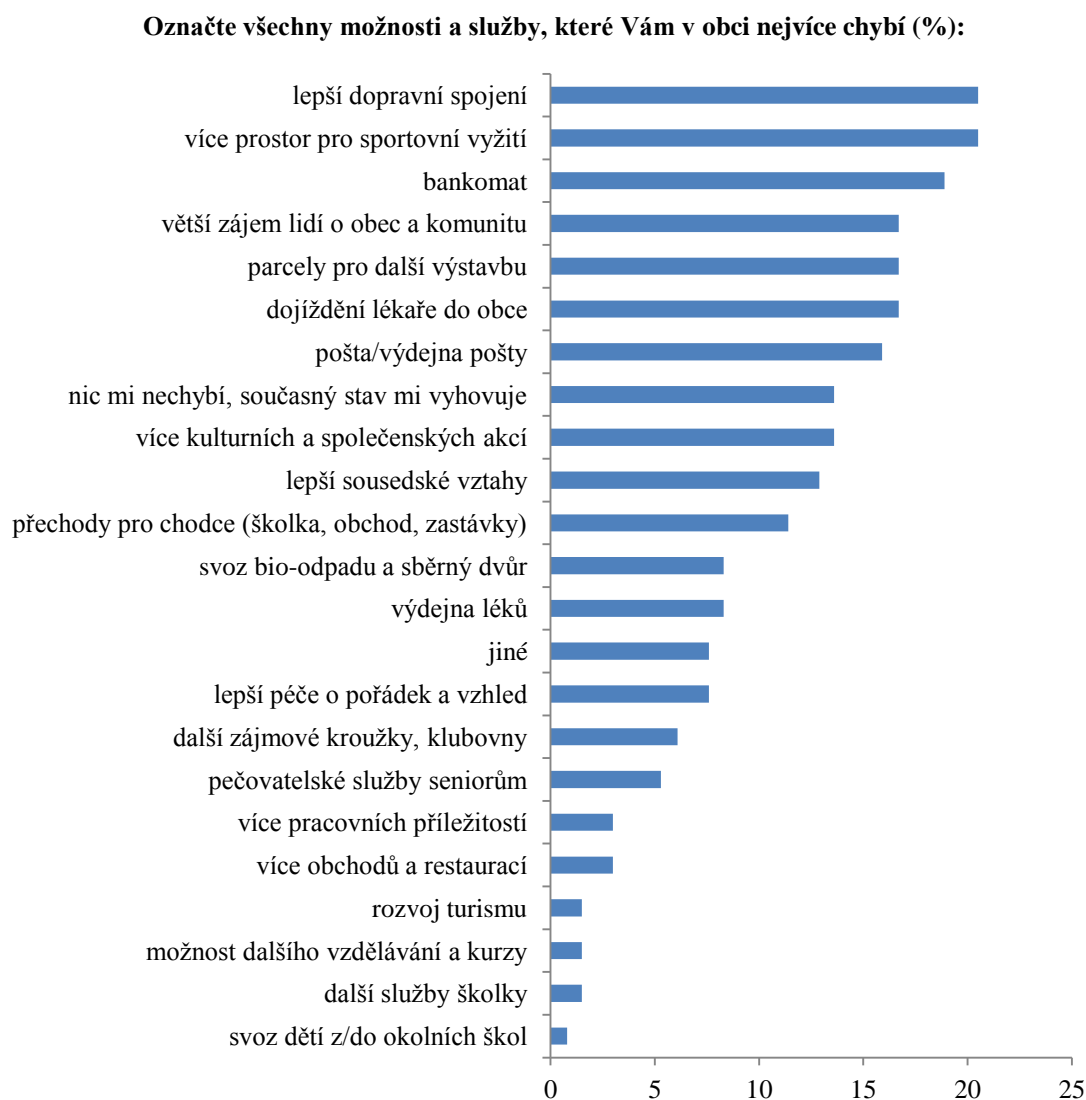

Zdroj: vlastní zpracování

Otázka č. 5 byla zaměřena na aspekty, které občanům nejvíce chybí. Zde jednoznačně zvítězily kategorie lepšího dopravního spojení, více prostor pro sportovní vyžití a bankomat, všechny označeny asi 20 % respondentů. Další pomyslné příčky,

s výběrem 15 – 20 % respondentů obsadily aspekty většího zájmu lidí o obec a komunitu, potřeba dalších stavebních parcel, dojíždění lékaře do obce a absence pošty. Nejméně žádanými prvky byly svoz dětí z a do okolních škol, další služby školky, další vzdělávání a rozvoj turismu. To může naznačovat spokojenost se službami v oblasti vzdělávání a skutečný nezájem o rozvoj turismu. Všechny aspekty, zde označené jako „možnosti a služby“ a jejich označení jsou vyjádřeny v grafu *Chybějící možnosti a služby*.

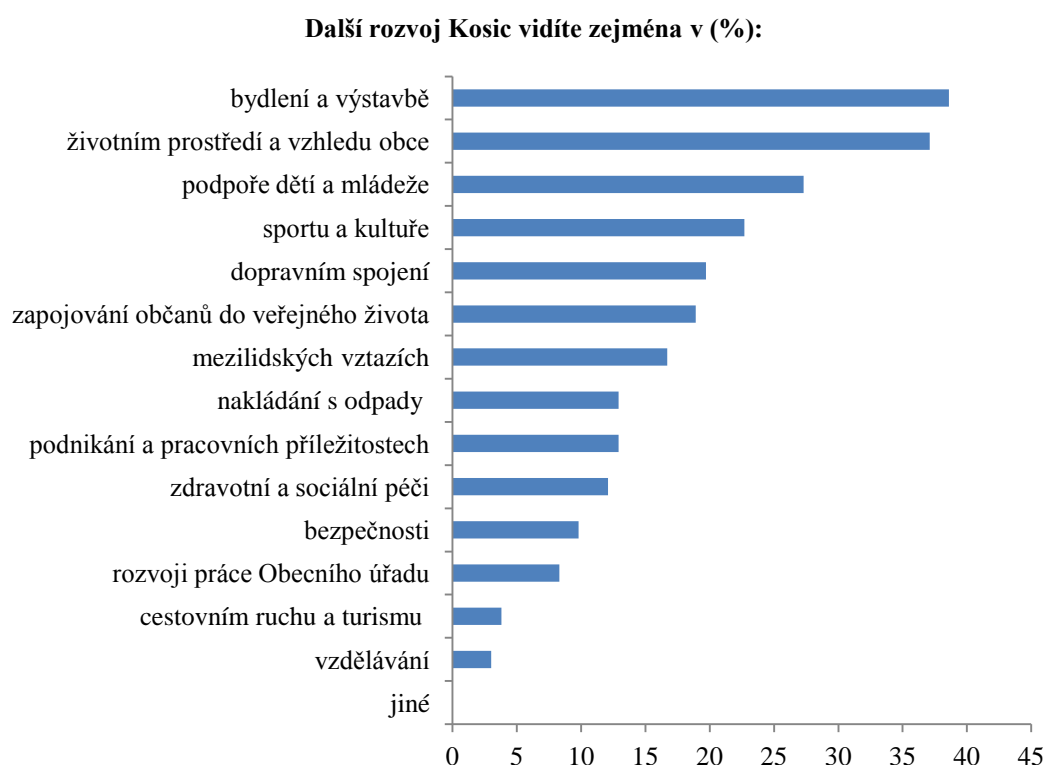
Graf 7 Chybějící možnosti a služby

Zdroj: vlastní zpracování

Další rozvoj obce v otázce č. 6 vidí skoro 40 % respondentů v bydlení a výstavbě a životním prostředí a vzhledu obce. 20 – 30 % respondentů uvedlo podporu dětí a mládeže, sportu a kultury a dopravním spojení. Nejméně byly potom voleny kategorie vzdělávání a cestovního ruchu a turismu, což koresponduje s výsledky předchozí otázky. Kompletní seřazené výsledky jsou znázorněny v grafu *Další rozvoj obce*.

Graf 8 Další rozvoj obce

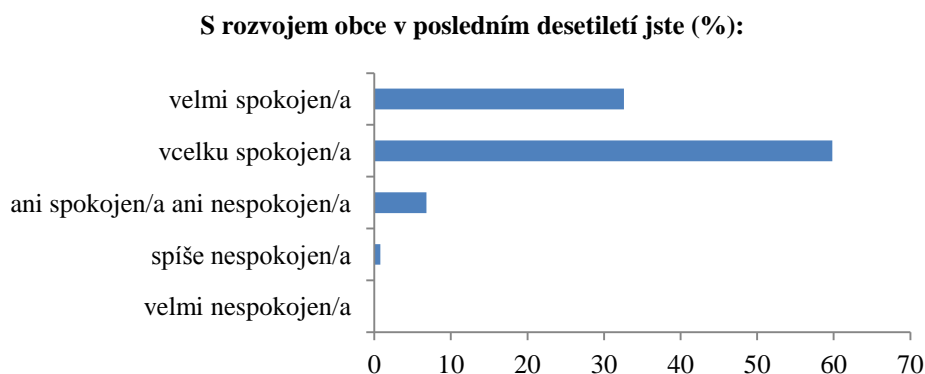

Zdroj: vlastní zpracování

Otázku dalšího rozvoje následoval dotaz na spokojenost se současným rozvojem, resp. s rozvojem za poslední desetiletí, kde již respondenti vybírali jednu možnost. Dle grafu *Spokojenost s rozvojem* je 93 % respondentů spokojeno, z toho 33 % velmi. Pouze 7 % zvolilo neutrální kategorii „ani spokojen ani nespokojen“ a jediný respondent je spíše nespokojen.

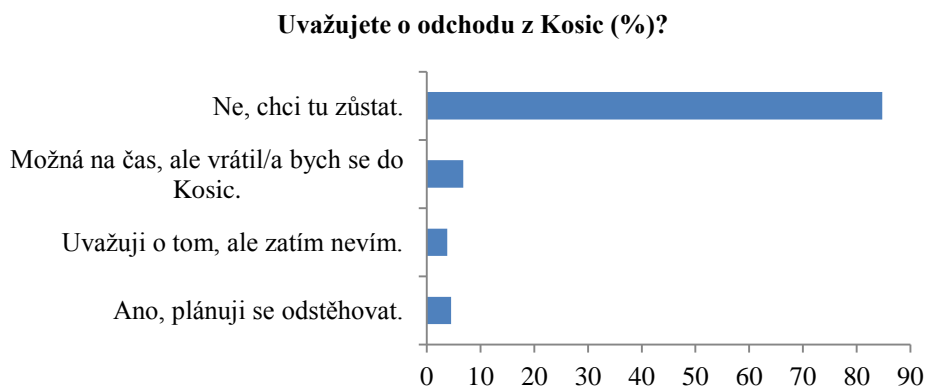
Graf 9 Spokojenost s rozvojem

Zdroj: vlastní zpracování

Respondenti byli v jedné z otázek dotázáni, zda uvažují o odchodu z Kosic. Graf *Plán odchodu z obce* zobrazuje procentuální podíl vybraných odpovědí. Naprostá většina, tedy téměř 85 % respondentů o odchodu neuvažuje a v obci chce zůstat. To může ukazovat na popularitu obce i spokojenost s životem v ní. Ostatní možnosti odpovědi byly vybrány poměrně obdobným podílem respondentů, tedy mezi 4 – 7 %.

Graf 10 Plán odchodu z obce

Zdroj: vlastní zpracování

Zajímavé podněty byly uvedeny i v polootevřených otázkách a otevřené otázce na konci. V otázce, co lidem nejvíce chybí, byly vyplněny například požadavky na zlepšení kvality současných sportovišť (hřiště na hokejbal a tenisové kurty), lepší silnice, oplocení dětského hřiště, aktivity pro seniory, značka omezení rychlosti na 50 km/h na značkách při vjezdu do obce, ale i méně reálný požadavek na zimní stadion a vlakové spojení.

V otevřené otázce se několikrát opakoval požadavek na zlepšení fungování místního hostince (tento podnět byl jednou uveden i v otázce č. 6), dokonce s prosbou, aby hostinec Pod lipami převzal někdo schopný, kdo bude mít zájem hostinec provozovat a pořádat kulturní a společenské akce. To odráží situaci v době zpracování této diplomové práce, kdy se v nájmu hostince střídalo v posledních letech několik majitelů, někteří nejsou místní a to se odráží nejenom na službách, ale i otevírací době.

Další podnět opakující se v otevřené otázce i otázce č. 6 bylo zlepšení místního obchodu se smíšeným zbožím a jeho zásobování. Ostatní požadavky se týkaly řešení otázky pálení plastů, opět se objevuje požadavek na opatření k dodržování rychlostního limitu v obci, několikrát byla vyjádřena spokojenost se starostou, postesknutí nad narůstající lidskou závistí nebo nezájmem OÚ o staré spoluobčany. Uvedena byla i pochvala za zajímavý dotazník a několik milých přání k úspěšnému dokončení studia.

Zajímavé je porovnání výše uvedených dotazů vůči sobě. Některé aspekty, které jsou pro respondenty nejdůležitější, jsou zároveň nejžádanější ve směru dalšího rozvoje. Jedná se zejména o prostředí, vzhled obce, děti a mládež a mezilidské vztahy. Stejně tak se potom některé méně často volené důležité aspekty objevují mezi méně žádanými směry rozvoje – jde o podnikání, zaměstnání či práci OÚ.

Aspekt bydlení byl jedním z nejméně volených v důležitosti, ale na prvním místě ve směru rozvoje, zatímco například bezpečnost byla průměrně důležitou, ve směru rozvoje nebyla volena tak často.

Při srovnání chybějících aspektů a směru rozvoje je například patrné, že ač nejčastěji označeným chybějícím aspektem je lepší dopravní spojení, ve směru vývoje ale obsadilo až pátou příčku. Zato aspekt bydlení a výstavby, v rozvoji označen nejčastěji, se v chybějících aspektech objevil na páté příčce.

Položka „nic mi nechybí, se současný stav mi vyhovuje, je v grafu uvedena na úrovni 14 %, pokud by v této položce nebyly provedeny zmíněné korektury, byla by její pozice na 30%.

6.4.3 Hypotézy

V jedné z předchozích částí této práce byly definovány hypotézy a samotný výzkum, resp. Jeho výsledky jsou nástrojem k jejich potvrzení.

Hypotéza: Spokojenost s životem v obci bude ovlivněna věkem respondentů.

K vyhodnocení této hypotézy byly porovnány počty odpovědí v otázce první, tedy spokojenost s životem v Kosicích a otázce desáté, tedy věková skupina. Toto srovnání je uvedeno v tabulce *Spokojenost versus věk*.

Tabulka 11 Spokojenost versus věk

Spokojenost s životem v obci a věk respondentů					
Spokojenost s životem v obci	Věková skupina				Celkem
	18-30 let	31-45 let	46-60 let	61 a více let	
velmi spokojen/a	5	15	16	18	54
vcelku spokojen/a	10	20	21	18	69
ani spokojen/a, ani nespokojen/a	1	3	2	1	7
spíše nespokojen/a	2	0	0	0	2
Celkem	18	38	39	37	132

Zdroj: vlastní zpracování

Ač tabulka naznačuje, že větší počet vcelku spokojených lidí je ve věku 31 – 60 let, vzhledem k procentuálnímu zastoupení této skupiny na výzkumu nelze závislost prokázat. Tyto dvě věkové kategorie tvoří společně 60% respondentů, tedy 77 jednotlivců, jejich podíl v kategorii vcelku spokojen s počtem 41 jedinců je přibližně padesátiprocentní, ale například 10 jedinců vcelku spokojených z kategorie do 30 let je také více než padesátiprocentním podílem z celkového počtu 18 jedinců v tomto věku. Získané údaje tedy nevykazují dostatečně početné hodnoty všech kategorií a jejich kombinací pro stanovení závislosti.

Při grafickém znázornění těchto dat by byl patrný obdobný tvar linie spokojenosti pro každou věkovou skupinu. Obecně lze tedy říci, že obyvatelé Kosic jsou většinou s životem v obci spokojeni, a to bez ohledu na věk. Hypotéza tedy nebyla potvrzena.

Hypotéza: To, zda jsou respondenti rodáci či přistěhovalci bude mít vliv na jejich spokojenost s životem v obci.

Pro vyhodnocení této hypotézy byly nejprve sloučeny kategorie na „rodáky“, tedy ty, kteří z Kosic nikdy neodešli anebo se do nich vrátili, a na „přistěhovalce“, tedy ty, kteří vyrůstali jinde na vesnici, či ve městě. Výsledek porovnání těchto nových kategorií se spokojeností s životem v obci je uveden v tabulce *Spokojenost versus rodáci či přistěhovalci*. Jak bylo řečeno v předchozí kapitole, tvoří přistěhovalci téměř 60 % respondentů a rodáci něco přes 40 %.

Tabulka 12 Spokojenost versus rodáci či přistěhovalci

Spokojenost s životem v obci a rodáci či přistěhovalci			
S životem v Kosicích jste:	Rodáci	Přistěhovalci	Celkem
velmi spokojen/a	21	33	54
vcelku spokojen/a	28	41	69
ani spokojen/a, ani nespokojen/a	3	4	7
spíše nespokojen/a	1	1	2
Celkem	53	79	132

Zdroj: vlastní zpracování

Přestože je v tabulce uveden vyšší počet spokojených přistěhovalců, a to jak v kategorii velmi spokojených, tak vcelku spokojených, než je u rodáků, při zvážení procentuálního zastoupení se tento rozdíl částečně stírá. Rozdíl mezi velmi spokojen a spokojen se u obou kategorií pohybuje v rozmezí 25 – 30 %, obdobný procentuální i početní propad mají i v případě nižší spokojenosti. V praxi to znamená, že obě kategorie – rodáci i přistěhovalci – vykazují obdobný trend vůči míře spokojenosti, grafické vyjádření křivek těchto trendů by mělo podobný tvar i sklon, některé kombinace kategorií navíc vykazují malé početní zastoupení a závislost tedy nelze prokázat.

Při zobecnění výsledku lze říci, že obyvatelé Kosic jsou s životem v obci většinou spokojeni bez ohledu na to, zda jsou rodáky či přistěhovalci. Hypotéza tedy nebyla potvrzena.

Hypotéza: Spokojenost s rozvojem obce bude souviset s mírou zapojení respondentů do dění v obci.

Pro vyhodnocení hypotézy byla porovnána data otázek spokojenosti s životem v obci a výše míry zapojení do dění. Výsledek je uveden v tabulce *Spokojenost versus míra zapojení*.

Tabulka 13 Spokojenost versus míra zapojení

Spokojenost s životem v obci a míra zapojení do dění v Koscích						
S životem v Koscích jste:	Vaše míra zapojení do dění v Koscích je:					Celkem
	sám akce organizuji, iniciuji	účastním se jako divák i se podílím na organizaci	rád bych se více zapojil/a, ale nemám příležitost	účastním se většinou jako divák	neúčastním se	
velmi spokojen/a	7	17	4	24	2	54
vcelku spokojen/a	2	11	5	42	9	69
ani spokojen/a, ani nespokojen/a	0	3	0	4	0	7
spíše nespokojen/a	0	0	0	1	1	2
Celkem	9	31	9	71	12	132

Zdroj: vlastní zpracování

Tabulka celkově vykazuje velký počet prázdných buněk, tedy buněk bez jakýchkoli křížových hodnot. Početně nejvyšší je zde kombinace vcelku spokojen a účastní se jako divák, při pohledu na součtová pole lze ale říci, že toto je dáno nejvyšším počtem odpovědí v každé z těchto kategorií zvlášť. Pro kategorie spíše nespokojen, ani spokojen ani nespokojen, rád bych se zapojil a sám akce organizuji je uveden natolik nízký počet odpovědí jak samostatně, tak v kombinaci, že není možno závislost stanovit.

Při grafickém vyjádření by z těchto dat byl patrný velmi obdobný tvar průběhových křivek kategorií s velmi obdobným trendem, ale nízkou početností ve výše uvedených kombinacích. Obecně lze tedy říci, že ač jsou občané účastníci se dění většinou jako diváci, či akce spoluorganizující, celkově s životem v obci spokojeni, nelze dokázat závislost mezi kategoriemi obou dotazů. Hypotéza tedy nebyla potvrzena.

Hypotéza: Důležitost prvků života v obci bude ovlivněna postavením respondentů.

V otázce důležitosti určitých aspektů života mohli respondenti označit libovolný počet odpovědí. Otázka byla polootevřená, textové odpovědi v této otázce ale žádný respondent nevyužil, z následující analýzy dat je vyjmuta. Ostatní odpovědi byly porovnány s výsledky otázky k postavení respondentů a kombinace seřazena dle celkové četnosti označení u každého aspektu života. Údaje jsou uvedeny v tabulce *Nejdůležitější aspekty versus postavení*. Protože bylo možno uvést odpovědi více, vyznačují celková pole v tabulce počty odpovědí, v průměru označil každý respondent přibližně 3-4 odpovědi.

Tabulka 14 Nejdůležitější aspekty versus postavení

Nejdůležitější aspekty a postavení respondentů						
Vyberte, co je pro Vás na životě v Koscích nejdůležitější	Postavení					Celkem
	student/ka	zaměstnanec	v domácnosti, na MD	podnikatel/živnostník	důchodce/důchodkyně	
celkový vzhled obce	4	30	1	10	23	68
prostředí a příroda	5	32	3	11	16	67
dostupné a příjemné bydlení	3	24	2	7	9	45
pospolitost a sousedské vztahy	1	28	1	3	11	44
prostředí vhodné pro děti	1	24	3	6	7	41
služby (školka, obchod, hostinec)	1	25	2	6	7	41
bezpečnost v obci	1	19	1	6	12	39
kulturní vyžití a tradice	2	18	2	4	8	34
práce Obecního úřadu	0	10	1	3	7	21
rodinné vazby	0	12	1	3	2	18
sportovní vyžití	2	9	1	0	2	14
možnost podnikání a zaměstnání	0	5	0	4	0	9
Celkem	20	236	18	63	104	441

Zdroj: vlastní zpracování

Z tabulky je patrné, že největší počet označených odpovědí je z kategorie zaměstnanců, což koresponduje s jejich polovičním zastoupením mezi respondenty. Čtvrtinový podíl respondentů v kategorii důchodců zase odráží jejich počet odpovědí. Seřazení dat od nepočetnějšího označení aspektu ukazuje i trend postupně klesající četnosti

ve všech kategoriích v seznamu odshora dolů, kromě několika výjimek. Těmi je například skoková četnost sportovního vyžití v kategorii studentů, nízká četnost označení aspektů celkového vzhledu a pospolitosti u respondentů v domácnosti a na mateřské dovolené, menší důraz na pospolitost u podnikatelů, nebo skokově vyšší četnost bezpečnosti v kategorii důchodců.

Při studiu vzájemné závislosti nebyla zjištěna závislost celku, tedy prokazatelné závislosti mezi nejdůležitějšími aspekty a postavením. Opět se zde objevuje problematika nízkého početního zastoupení polí. Při analýze jednotlivých aspektů života vůči postavení lze detekovat vyjímající se data v aspektu možnosti podnikání a zaměstnání, které označili jenom zaměstnanci a podnikatelé. Překvapivě nebyla tato odpověď označena žádným ze studentů nebo respondentů v domácnosti a na mateřské dovolené, u důchodců je absence volby tohoto aspektu spíše očekávaná.

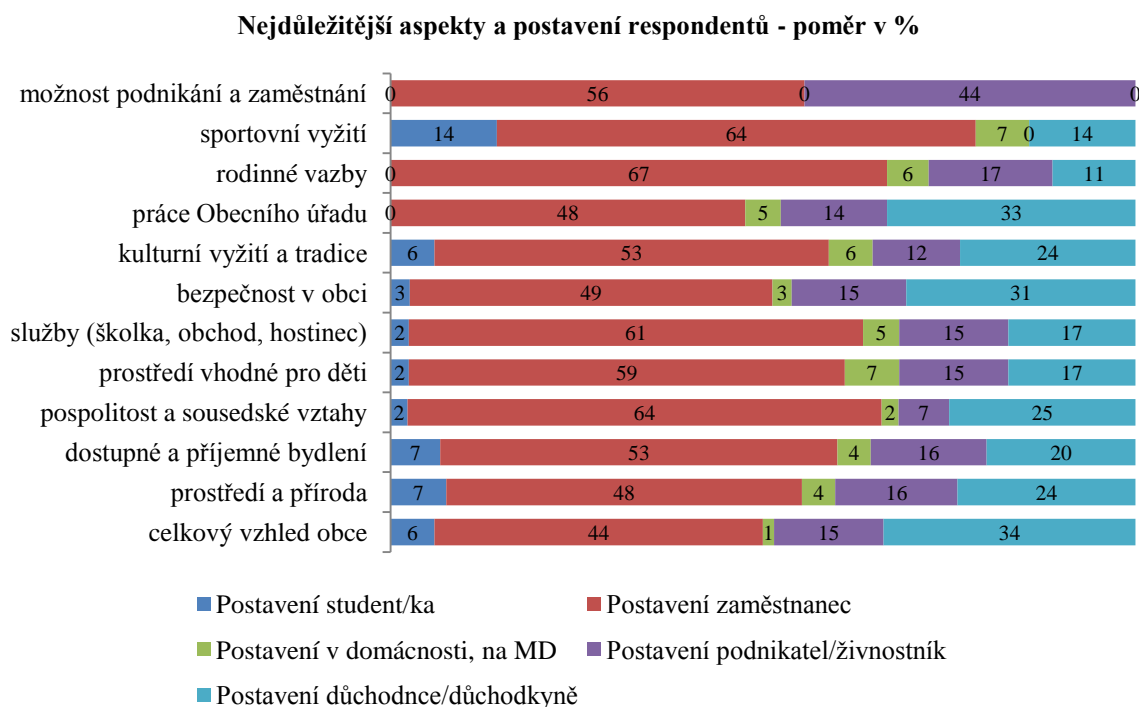
Při zvážení podílu zastoupení kategorií postavení ve skupině respondentů nelze prokázat závislost pro nízký podíl zastoupení studentů, respondentů v domácnosti a absenci podílu nezaměstnaných. Podílově nejvýznamnější skupiny, tedy zaměstnání a důchodci vykazují obdobnou strukturu označených odpovědí, kromě již zmíněné možnosti podnikání a bezpečnosti v obci. Pro nízkou četnost některých křížových buněk a podobnost struktury odpovědí není závislost celku prokázána a hypotéza jako obecné tvrzení proto nemůže být potvrzena.

Zajímavý je pohled na podíl kategorií postavení na jednotlivých aspektech. Toto je znázorněno jako procentuální vyjádření v grafu *Poměr postavení na nejdůležitějších aspektech*. Na první pohled zaujme již zmíněný aspekt možnosti podnikání, který si rozdělili zaměstnanci nadpoloviční většinou s podnikateli. Dále lze vysledovat absenci označení aspektů práce OÚ, rodinných vazeb a možnosti podnikání a zaměstnání v kategorii studentů. To potvrzuje jeden z trendů moderní doby, tedy zájem mladších studujících generací o vyzkoušení života v jiných, převážně městských lokalitách. Zaměstnanci obecně tvoří na všech aspektech podíl mezi 44 a 67 %, tedy poměrně vyrovnaný a většinový.

Respondenti v domácnosti a na mateřské dovolené mají výraznější zastoupení v aspektech sportovního vyžití, rodinných vazbách, prostředí vhodné pro děti a kulturním vyžití a tradicích, což je logický výsledek. Podnikatelé a živnostníci mají, kromě aspektu podnikání a zaměstnání, poměrně vyvážené zastoupení ve všech ostatních aspektech,

s menším důrazem na pospolitost a sousedské vztahy a nulové zastoupení v aspektu sportovního vyžití. U důchodců je nejvýraznější podíl v aspektech práce OÚ, bezpečnosti v obci a celkovém vzhledu obce. Překvapivě mají slabší zastoupení v aspektu rodinných vazeb.

Graf 11 Poměr postavení na nejdůležitějších aspektech

Zdroj: vlastní zpracování

Hypotéza: Názor na zaměření dalšího rozvoje obce bude souviset s nejvyšším dosaženým vzděláním.

Dotaz na zaměření dalšího rozvoje obce umožňoval respondentům označit libovolný počet odpovědí. Otázka byla polootevřená, textové odpovědi v této otázce ale žádný respondent nevyužil, z následující analýzy dat je vyjmuta. Ostatní odpovědi byly porovnány s výsledky otázky ohledně nejvyššího dosaženého vzdělání respondentů a kombinace seřazena dle celkové četnosti označení u každého aspektu života. Údaje jsou uvedeny v tabulce *Další rozvoj versus vzdělání*. Protože bylo možno uvést odpovědi více, vyznačují celková pole v tabulce počty odpovědí, v průměru označil každý respondent přibližně 2-3 odpovědi.

Tabulka 15 Další rozvoj versus vzdělání

Další rozvoj a nejvyšší dosažené vzdělání					
Další rozvoj Kosic vidíte zejména v:	Nejvyšší dosažené vzdělání				Celkem
	základní	vyučen/a	s maturitou	VŠ	
bydlení a výstavbě	2	16	25	8	51
životním prostředím a vzhledu obce	1	22	16	10	49
podpoře dětí a mládeže	2	15	14	5	36
sportu a kultuře	2	11	13	4	30
dopravním spojení	1	9	12	4	26
zapojování občanů do veřejného života	1	8	9	7	25
mezilidských vztazích	0	10	8	4	22
podnikání a pracovních příležitostech	1	7	8	1	17
nakládání s odpady	1	7	6	3	17
zdravotní a sociální péči	2	5	7	2	16
bezpečnosti	1	5	3	4	13
rozvoji práce Obecního úřadu	1	8	2	0	11
cestovním ruchem a turismem	1	2	1	1	5
vzdělávání	0	1	2	1	4
Celkem	16	126	126	54	322

Zdroj: vlastní zpracování

Pořadí nejčastěji volených aspektů koresponduje s trendem četnosti v kategorii vzdělání s maturitou, která čítá téměř 40 % respondentů. Až na výjimky lze tento trend sledovat i v kategoriích vyučen a vysokoškolské, u respondentů se základním vzděláním již tento trend tak patrný není. Počet odpovědí pro jednotlivé kategorie vzdělání odráží procentuální zastoupení ve skupině respondentů, tedy kolem 40 % pro vyučen a s maturitou, přes 6% se základním vzděláním a dvakrát tolik vysokoškoláků. Z tohoto se vyjímá počet odpovědí vysokoškoláků, který je s ohledem na jejich podíl vyšší než u ostatních typů dosaženého vzdělání.

Výjimkami v sestupném trendu v kategoriích vzdělávání jsou skokové navýšení v mezilidských vztazích a rozvoji práce OÚ u vyučených a vyšší četnost v zapojování občanů do veřejného života a bezpečnosti u vysokoškoláků, zato ale mají v porovnání nižší četnost u bydlení a výstavby.

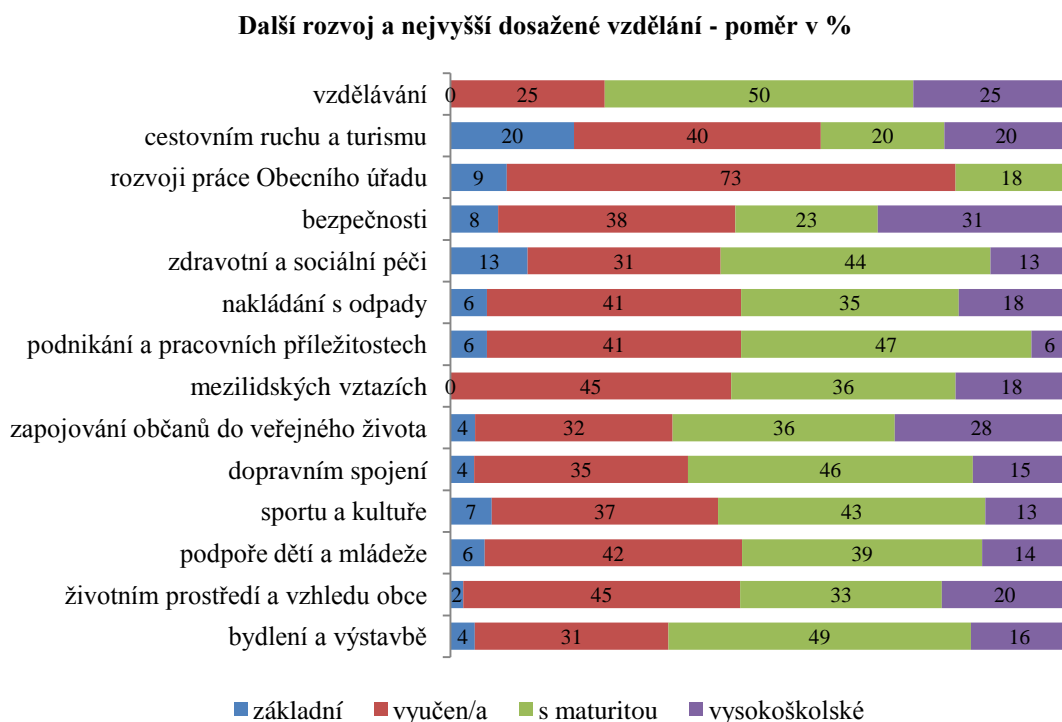
Zajímavým výsledkem je nesporně kategorie vzdělávání, kterou nezvolil ani jeden z respondentů se základním vzděláním a nejvyšší je u lidí s maturitou, ovšem opět s nízkou četností.

Z pohledu vzájemné závislosti není možné prokazatelně určit závislost celku mezi dalším rozvojem a úrovní vzdělání. Tabulka sice vykazuje určité trendy, ale také opět odráží problematiku nízkého početního zastoupení některých kategorií a kombinací. Je zde sice například patrný nezájem respondentů se základním vzděláním o rozvoj životního prostředí, mezilidských vztahů nebo vzdělávání oproti ostatním kategoriím vzdělání, vzhledem k četnosti toto ale nelze zobecnit. Podílem nejvíce zastoupené skupiny, tedy vyučen a s maturitou, vykazují obdobnou strukturu označených odpovědí. Tento fakt, spolu s nízkým podílem ostatních kategorií, neumožňující prokazatelný trend, nedává důvodné podklady pro prokázání závislosti. Hypotéza jako obecné tvrzení tedy nemůže být potvrzena.

Pro ilustraci je uvedeno grafické znázornění podílu kategorií vzdělání na označených směrech vývoje. Graf *Poměr vzdělání na dalším rozvoji* zobrazuje například výše zmíněný nezájem respondentů se základním vzděláním o mezilidské vztahy a vzdělávání, ale větší podíl na rozvoji cestovního ruchu a turismu a zdravotní a sociální péči. U vyučených je významný podíl na aspektu rozvoje práce OÚ, menší podíl na dalším vzdělávání a přibližně podobný podíl na ostatních aspektech.

Respondenti s maturitou mají největší podíl na označení vzdělávání, bydlení a výstavbě a podnikání a pracovních příležitostech. Naopak mají menší podíl na výběru cestovního ruchu a turismu a rozvoji práce OÚ. Respondenti s vysokoškolským vzděláním vůbec neoznámili rozvoj práce OÚ a malý podíl vykazují i v případě podnikání a pracovních příležitostí. Největší podíl mají na směru bezpečnosti, zapojování občanů do veřejného života a vzdělávání.

Graf 12 Poměr vzdělání na dalším rozvoji

Zdroj: vlastní zpracování

6.5 Doporučení využití výsledků výzkumu pro obec

Protože je jedním z cílů této práce možnost využití jejích výsledků představiteli obce při dalším plánování, je tato kapitola věnována doporučením plynoucím z výsledků výzkumu. Představitelé obce jistě potěší celková spokojenost s životem v obci naprosté většiny respondentů i poměrně vysoká spokojenost s prací Obecního úřadu. Podnětem může být počet odpovědí obsahujících tvrzení, že OÚ má ještě prostor ke zlepšení. Existuje předpoklad, že výsledky dotazu zapojení a účasti na dění v obci potvrdí obecní informace o úspěšnosti a návštěvnosti akcí, jež pořádá nebo nad nimiž má záštitu. Ač jsou výše uvedené výsledky pozitivním zjištěním, hlavní částí dotazníkového šetření bylo zjistit názor občanů na chybějící aspekty a směr dalšího vývoje. A právě z těchto dat plynou hlavní doporučení využití diplomové práce obcí.

Při plánování dalšího rozvoje je vhodné mít na paměti, co je pro obyvatele na životě v Koscích nejdůležitější. Zde největší část respondentů zvolila vzhled, prostředí, přírodu, služby a pospolitost. Nutno dodat, že například v oblasti vzhledu a prostředí je péče obce

dlouhodobě na velmi vysoké úrovni. Zásadní doporučení vyplývají z dotazu, co obyvatelům nejvíce chybí. Obec by se zde měla soustředit na vyjednávání posílení dopravního spojení, opravu a rozšíření prostor pro sportovní využití, pokusit se o domluvu s bankovním ústavem o umístění bankomatu, dále rozšiřovat rozparcelování, za úvahu rozhodně stojí i zřízení pošty či výdejny léků nebo přechodů pro chodce. Na základě výsledků otázky dalšího rozvoje obce lze doporučit další práci na bydlení a výstavbě, životním prostředí a vzhledu obce, podpoře dětí a mládeže, sportu, kultuře a opět dopravním spojení.

Z analýzy stavu a kvalitativního rozhovoru vyplývá, že obec se průběžně snaží o možnosti pokračování stavebních aktivit a revitalizaci okolního prostředí. Oprava komunikací je sice v obecním zájmu a součástí budoucích aktivit, ovšem s náročnou realizací. Obec je také velmi aktivní v pořádání kulturních a společenských aktivit, což napomáhá mezilidským vztahům a podporuje zapojení do veřejného života, k zamyšlení ale určitě stojí, jak podnítit posílení vztahů a zapojení, neboť i tyto aspekty byly mezi čteněji žádanými směry rozvoje.

Textové otázky potom dávají podnět na rekonstrukci sportovišť, řešení situace s místním hostincem, obchodem se smíšeným zbožím a v neposlední řadě řešení nedodržování rychlostního limitu v obci. Zde může obec jako pronajímatel místního hostince pečlivě volit výběrová kritéria při výběrovém řízení na nájemce k zajištění většího zájmu nájemce, dále může zkusit vyjednávat s provozovatelem místního obchodu se smíšeným zbožím ke zlepšení jeho služeb a vyjednat s příslušným oddělením Policie ČR častější kontroly rychlosti, případně umístění radaru, možností je i umístění informačních elektronických tabulí zobrazujících aktuální rychlost vozidla.

Představitelům obce lze doporučit také prostudování odpovědí ostatních dotazů, například spokojenost s rozvojem, poměr rodáků a přistěhovalců i to, nakolik obyvatelé zvažují odejít. Kromě výsledků samotného výzkumu je nesporně zajímavou i analýza současné situace v obci. Spolu s právě realizovaným strategickým plánem rozvoje obce může tato diplomová práce tvořit celek vhodný jako podpůrný nástroj při implementaci rozvojových činností obce a může být užitečnou i zajímavou informací pro představitele obce i obyvatele. Část věnovaná teoretickému zázemí problematiky venkova může potom být pomůckou k rozšíření znalostí o prostředí. Autorka se se starostou obce dohodla, že věnuje Obecnímu úřadu jeden výtisk této práce právě k výše uvedeným účelům.

7 Závěr

Problematika vymezení venkova a venkovských obcí je velmi komplexní a složitou záležitostí. Na venkov lze nahlížet z mnoha různých pohledů a v definicích a kombinacích kritérií pro jeho vymezení se různí odborníci často trochu liší. V moderní době poměšřování venkovského života a rozrůstání příměstských a suburbanizačních zón není vždy jednoznačné, které oblasti ještě venkovem jsou a které ne, či jakým typem venkova sledované území je.

Také typologií venkova existuje celá řada, autoři využívají kritérií sociologických, územích, demografických, ekonomických, statistických, administrativních, souhrnně by je bylo možno rozdělit na kvalitativní a kvantitativní kritéria. V této práci je uvedeno několik příkladů definice a typologie venkova, venkovských oblastí i venkovské obce či vesnice. Při zařazení obce či území mezi venkovské je vždy nutno brát v potaz lokální specifika a relevantní kombinaci kritérií. Naplnění jednotlivých kritérií se ale v moderní dynamické době rychle mění a tím je vymezení venkova o to složitější.

První teoretická část této práce, v tomto případě třetí kapitola, se zabývá právě možnými přístupy k venkovu a jeho typologii, vymezuje základní pojmy problematiky – tedy venkov, venkovskou oblast, obec, venkovskou obec, vesnici a uvádí příklady definic i typologií z různých hledisek. Je uveden základní přehled subjektů na venkov působících, zmíněn je i vývoj osídlení venkova napříč historií.

Další část teoretického zázemí, tedy kapitola čtvrtá, se věnuje obnově a rozvoji venkova. Kromě definice rozvoje popisuje také aktéry a podrobněji rozepisuje nástroje rozvoje venkova. Obnova venkova je iniciována a implementována na různých úrovních, od nadnárodních až po lokální a v této části práce je stručně popsána míra a přenášení odpovědnosti na jednotlivých úrovních podpory, v tomto případě z úrovně Evropské unie, přes státní, regionální až po místní zapojení. Vzhledem k cílům práce a zaměření na konkrétní malou obec je podrobnější popis věnován aktérům na místní úrovni, tedy s přímou vazbou a jsou popsány role místní samosprávy, obyvatel i dalších subjektů. Obnova venkova nemůže být prováděna jednorázově, bez zapojení aktérů na nejnižší úrovni, vždy musí probíhat s důrazem na synergii prvků a efekt udržitelného rozvoje. Každá lokalita má určitý rozvojový potenciál, vnitřní i vnější, a jeho principy jsou zde popsány spolu s velmi diskutovaným směrem komunitně vedeného místního rozvoje. Tuto kapitolu potom uzavírá část věnovaná faktorům a trendům života na venkově, která

logicky spojuje vymezení venkova, jeho vývoj, vliv a charakter subjektů a aktérů a aspekty moderní doby do několika vytyčených témat. Nejprve shrnuje základní migrační směry, více se zabývá kontraurbanizací, jež nabývá na síle. Dále jsou stručně popsány další vlivy působící na venkov, jež spojují předchozí teoretické části. Jedná se zde o faktory hospodářské situace, samosprávy, občanské participace, environmentální, zmíněny jsou ale i negativní a další faktory. Napříč touto částí jsou identifikovány i „push“ a „pull“ faktory působící na rozhodnutí občanů v jaké lokalitě budou žít.

Kapitola pátá, tedy první část praktické práce, využívá získané teoretické znalosti při popisu a analýze obce. Nejprve je zde určena poloha a statut obce Kosice a definovány základní charakteristiky. Práce se poté přesouvá k popisu historického vývoje obce z pohledu územního, hospodářského, sociálního, kulturního i demografického. Práce používá revoluce v roce 1989 jako zásadního novodobého mezníku ovlivňující směr a řízení vývoje. Analýza současné situace v obci propojuje zaznamenané trendy s teoretickými trendy uvedenými v předchozí části a zároveň analýzou demografických, hospodářských a socio-kulturních dat poskytuje podklady pro přípravu šetření v další praktické části práce. Výše zmíněná analýza a popis obce potom umožňuje provést zařazení obce mezi venkovské s využitím typologií z první teoretické části a také shrnout základní východiska pro výzkumné šetření.

Celá šestá kapitola je věnována výzkumnému šetření. Po stanovení struktury šetření je určena metodika práce s rozdělením na kvalitativní a kvantitativní šetření. Kvalitativním výzkumem byla intenzivní spolupráce se starostou obce završená rozhovorem, kdy byl diskutován rozvoj obce, jeho směřování, bariéry, problémy, pozitivní i negativní dopady a možnosti posílení posunu obce. Součástí bylo i téma kapacity obce a vlastní názor starosty. Tímto byl získán nejenom element místně specifického pohledu na věc, ale také potvrzena proveditelnost a smysl plánovaného kvantitativního šetření

Pro přípravu kvantitativního šetření byla využita standardní struktura a jako podklady použita nejenom teoretická východiska z první části práce, ale také výsledky analýzy obce a výstupy kvalitativního šetření. V samotném kvantitativním šetření je vymezen zkoumaný problém a definováno 5 pracovních hypotéz o možnosti existence vztahu některých zkoumaných proměnných. Následuje volba populace, čítající dospělé obyvatele obce a podíl oslovených na této skupině daný rozmezím. Pro techniku sběru dat byl vybrán dotazník jako nejvhodnější nástroj sběru dat v podmínkách a charakteru výzkumu.

Dotazník byl konstruován tak, aby byl jednoduchý a srozumitelný pro cílovou skupinu. Po realizaci předvýzkumu na malém vzorku došlo k drobným úpravám dotazníku a poté již proběhlo vlastní šetření v terénu. Dotazníky byly distribuovány a sbírány osobně autorkou za asistence několika pomocníků, při vlastní práci v terénu byla milým překvapením ochota a vstřícnost dotázaných, což dokazuje 99 % návratnost dotazníků ze skupiny oslovených respondentů.

Při analýze získaných dat bylo využito statistických nástrojů zpracování dat, provedeny korekce logických chyb vyplnění a výsledky shrnuty a popsány ve třech celcích. První se věnuje popisu souboru respondentů dle identifikačních otázek uvedených v závěru dotazníku. Soubor je popsán podle věku, kdy kategorie nad 30 let mají shodně necelé 30 % zastoupení, dále vzdělání, kde mají kolem 40% kategorie vyučených a s maturitou, potom dle postavení s více než 65 % zastoupením lidí zaměstnaných či podnikajících a nakonec zajímavý poměr 60 % přistěhovalců proti 40 % rodáků.

Druhý celek se věnuje výsledkům ostatních otázek, kdy bylo zjištěno, že přes 90 % respondentů je v obci spokojeno a je spokojeno i s prací OÚ. Naprostá většina respondentů se účastní akcí jako divák a třetina respondentů se také podílí na organizaci dění v obci. V důležitosti aspektů života v obci jednoznačně vede vzhled a prostředí, pro třetinu respondentů jsou stejnou měrou důležité i sousedské vztahy, služby, prostředí vhodné pro děti, bezpečnosti a kulturní vyžití a tradice. Jako možnosti a služby, které obyvatelům nejvíce chybí, byly nejčastěji označeny lepší dopravní spojení, více prostor pro sportovní vyžití, bankomat, větší zájem o obec, parcely pro další výstavbu, dojíždění lékaře do obce či výdejna pošty. Téměř třetina uvedla, že jim nechybí nic a současný stav jim vyhovuje. Toto bylo korekcemi logických chyb sice sníženo na polovinu, přesto je tento údaj i tak v horní polovině seznamu při řazení dle četnosti. Významným aspektem pro další práci obce je nesporně pohled respondentů na směr dalšího vývoje. Zde respondenti nejčastěji volili bydlení a výstavbu, životní prostředí a vzhled obce a podporu dětí a mládeže. To logicky odpovídá struktuře obyvatelstva, počtu rodin a zájmu o nové stavební parcely. Pozitivním výsledkem je, že naprostá většina respondentů je s rozvojem obce v posledním desetiletí spokojena a chce v obci zůstat.

Třetí, poslední celek analýzy dat se věnuje stanoveným hypotézám. Analyzuje vztah proměnných všech pěti hypotéz četností křížových tabulek. Ani jedna hypotéza sice nebyla pro nízké četnosti některých kategorií potvrzena, byla však získána a interpretována

zajímavá data porovnáním oněch proměnných. Bylo tak zjištěno, že obyvatelé Kosic jsou s životem v obci většinou spokojeni bez ohledu na věk či to, zda patří mezi rodáky nebo přistěhovalce, ale také to, že obyvatelé účastníci se dění ve vesnici, kterých byla většina, jsou s životem v obci spokojeni. Při porovnávání výsledků otázek s možností označení více odpovědí vůči postavení a vzdělání byla detekována poměrně vyrovnaná struktura odpovědí s několika očekávanými i překvapivými výjimkami. Například pro důchodce, ale i studenty a respondenty v domácnosti nebo na mateřské nepatří mezi důležité možnosti podnikání a zaměstnání, ale také mají menší podíl na aspektu rodinných vazeb. Jiným příkladem může být absence volby dalšího rozvoje v oblasti vzdělávání a mezilidských vztahů pro respondenty se základním vzděláním, ale v jejich skupině nejčastější volba rozvoje cestovního ruchu a turismu. Oba příklady je nutno brát s rezervou, vzhledem k malé četnosti křížových odpovědí a početnosti některých skupin není možné tyto příklady zobecnit na populaci.

Poslední kapitola je zakončena shrnutím doporučení k využití výsledků výzkumu pro obec. Příjemnou informací pro obec je určitě míra spokojenosti nejenom s životem v obci, ale také s prací OÚ. Z výsledku vyplývá důležitost prostředí, přírody, služeb a pospolitosti pro respondenty. Shrnuty jsou zde rovněž nejčastěji chybějící aspekty, tedy lepší dopravní spojení, úprava prostor pro sportovní vyžití, bankomat, další parcely, pošta či lékárna. Z polootevřených otázek vyzněly jako palčivé problematika dodržování rychlostního limitu v obci či kvalita služeb místního hostince a obchodu. V oblasti dalšího rozvoje volili respondenti nejčastěji aspekty korespondující s výše uvedeným, tedy bydlení a výstavba, životní prostředí, vzhled, podpora dětí a mládeže, dopravní spojení a kultura.

Tato diplomová práce si na svém začátku uložila dva cíle. Primárním byla analýza názoru obyvatel na rozvoj obce a zpracování návrhů možných oblastí dalšího vývoje. Sekundárním cílem byla možnost využití práce obcí a jejichmi představiteli při dalším plánování a cílení aktivit se zaměřením na potřeby obyvatel. Závěrem lze říci, že nejenom že byl primární cíl práce naplněn a autorka doufá, že práce se stane užitečným zdrojem informací pro obec Kosice a tím naplní i cíl sekundární, ale i samotné zpracování této práce bylo pro autorku zajímavou a naplňující činností a umožnilo jí získat nový a podrobnější pohled na její rodnou obec i problematiku venkova a jeho rozvoje.

8 Seznam použitých zdrojů

Literární zdroje:

BERNARD, Josef. *Samospráva venkovských obcí a místní rozvoj*. Vyd. 1. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2011. Studie (Sociologické nakladatelství). ISBN 9788074190698.

BINEK, Jan. *Synergie ve venkovském prostoru: aktéři a nástroje rozvoje venkova*. Vyd. 1. Brno: GaREP, 2009. ISBN 9788090430808.

HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace*. 3. vyd. Praha: Portál, 2012. ISBN 9788026202196.

Kosický zpravodaj. Kosice: Obec Kosice, 2016, X a XI(2/2015, 1/2016, 2/2016).

MAJEROVÁ, Věra a Emerich MAJER. *Kvalitativní metody v sociologii venkova a zemědělství*. Vyd. 1. V Praze: Česká zemědělská univerzita, Provozně ekonomická fakulta ve vydavatelství Credit, 2005. ISBN 802130507X.

MAJEROVÁ, Věra a Irena HEROVÁ. *Český venkov 2008: proměny venkova*. Vyd. 1. Praha: Česká zemědělská univerzita, c2009. ISBN 9788021319110.

MAJEROVÁ, Věra. *Sociologie venkova a zemědělství*. Vyd. 4. V Praze: Česká zemědělská univerzita v Praze, Provozně ekonomická fakulta, 2008. ISBN 978-80-213-0651-6.

OUŘEDNÍČEK, Martin. *Suburbanizace.cz*. 1. vyd. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Přírodovědecká fakulta, 2008. ISBN 978-80-86561-72-1.

PERLÍN, R., KUČEROVÁ, S., KUČERA, Z. (2010): *Typologie venkovského prostoru Česka*. Geografie, 115, č. 2, s. 161–187

POSPĚCH, Pavel. *Vynalézání venkova v ČR po roce 1989*. 1. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2014. Sociologická řada. ISBN 9788073253530.

RYCHNOVSKÝ, Václav. *Kosice 685 let*. 1. Nové Město: Obec Kosice, 2000. ISBN Není - vlastní publikace obce.

Velký sociologický slovník. Praha: Karolinum, 1996. ISBN 80-7184-164-1.

Internetové zdroje:

Zóny rezidenční suburbanizace 2010. *Atlas obyvatelstva* [online]. Urbánní a regionální laboratoř, 2010 [cit. 2016-11-1]. Dostupné z: <http://www.atlasobyvatelstva.cz/cs/1-1-suburbanizace>

Databáze, registry. ČSÚ [online]. Český statistický úřad, 2016 [cit. 2016-09-25]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/databaze-registry>

Historický lexikon obcí ČR 1869 - 2011. ČSÚ [online]. Český statistický úřad, 2016 [cit. 2016-09-23]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/iii-pocet-obyvatel-a-domu-podle-kraju-okresu-obci-a-casti-obci-v-letech-1869-2011_2015

Kosice. ČSÚ [online]. Český statistický úřad, 2016 [cit. 2016-09-23]. Dostupné z: https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=profil-uzemi&uzemiprofil=31588&u=VUZEMI_43_570176

Malý lexikon obcí České republiky - 2015. ČSÚ [online]. Český statistický úřad, 2016 [cit. 2016-09-23]. Dostupné z: https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=vyhledavani&vyhltext=po%25C4%258Det%2Boc%25C3%25AD&bkvt=cG_EjWV0IG9iY8Ot&katalog=31148

SLDB. ČSÚ [online]. Český statistický úřad, 2016 [cit. 2016-09-23]. Dostupné z: <https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=statistiky#katalog=30261>

Vymezení venkova. ČSÚ [online]. Český statistický úřad, 2016 [cit. 2016-09-22]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/20565923/53136109a01.pdf/0e0652f5-80b8-439c-8625-b6fc5f0c2ebb?version=1.0>

ČR více recykluje, i tak ale v celé EU příliš mnoho odpadu končí na skládkách. EURACTIV.CZ: Zprávy z EU v českých souvislostech [online]. EURACTIV.CZ, 2012 [cit. 2016-11-02]. Dostupné z: <http://euractiv.cz/clanky/klima-a-zivotni-prostredi/eurostat-cr-recykluje-stale-vic-v-cele-unii-vsak-zatim-velke-mnozstvi-odpadu-konci-na-skladkach-009762/>

Chlumecké listy: Časopis chlumeckého regionu [online]. Chlumecký územní úřad, 2010, XL(3) [cit. 2016-08-10]. Dostupné z: http://www.chlumecknc.cz/VismoOnline_ActionScripts/File.ashx?id_org=5180&id_dokumenty=3750

Counterurbanization A literature study. University of Southern Denmark [online]. Dánsko: Danish Institute of Rural Research and Development, 2009 [cit. 2016-10-01]. Dostupné z: http://static.sdu.dk/mediafiles/Files/Om_SDU/Institutter/Iful/Formidling/IFUL_WP_6_Counterurbanization.pdf

Evropské strukturální a investiční fondy. Ministerstvo pro místní rozvoj [online]. Ministerstvo pro místní rozvoj, 2015 [cit. 2016-10-30]. Dostupné z: <http://www.dotaceeu.cz/cs/Fondy-EU/2014-2020/Operacni-programy>

Google mapy. Google mapy [online]. Google, 2016 [cit. 2016-11-06]. Dostupné z: <https://www.google.cz/maps/place/503+51+Kosice/@50.1992841,15.5263464,14408m/data=!3m1!1e3!4m5!3m4!1s0x470c25a99e05f6c7:0x400af0f66153d80!8m2!3d50.179741!4d15.5348127>

Integrovaná strategie území (ISÚ) neboli Strategie komunitně vedeného místního rozvoje (SCLLD) MAS Partnerství venkova. Místní akční skupina [online]. MAS Partnerství venkova, 2016 [cit. 2016-11-01]. Dostupné z: <http://www.maspartnerstvi.cz/integrovaná-strategie-uzemi-isu-pusobnosti-mas-partnerstvi-v/>

Klasifikace jednotek NUTS. *Národní ústav odborného vzdělávání* [online]. Národní ústav odborného vzdělávání, 2011 [cit. 2016-10-21]. Dostupné z: <http://www.nuov.cz/klasifikace-jednotek-nuts>

Mapa kriminality [online]. ProPolice/Otevřená společnost, 2016 [cit. 2016-08-20]. Dostupné z: <http://www.mapakriminality.cz/>

Migrace na venkov a kontraurbanizace: přehled konceptů a diskuze jejich relevance pro výzkum v Česku. *Urbánní a regionální laboratoř* [online]. Katedra sociální geografie a regionálního rozvoje Univerzita Karlova v Praze, 2010 [cit. 2016-09-01]. Dostupné z: http://urrlab.cz/sites/default/files/simon_m._ourednicek_m._2010_migrace_na_venkov_a_kontraurbanizace-_prehled_konceptu_a_diskuze_jejich_relevance_pro_vyzkum_v_cesku.pdf

Obec Kosice [online]. Obec Kosice: Kosice, 2016 [cit. 2016-09-08]. Dostupné z: <http://www.kosice.cz/index.php/o-nas-mainmenu-6>

Program rozvoje venkova ČR. *EAGRI* [online]. Ministerstvo zemědělství, 2011 [cit. 2016-11-02]. Dostupné z: <http://eagri.cz/public/web/mze/dotace/program-rozvoje-venkova-na-obdobi-2007/programove-dokumenty/program-rozvoje-venkova-cr-3.html>

Regionální diferenciaci venkovských obcí Česka: disparity a možnosti rozvoje. *Česká geografická společnost* [online]. Česká geografická společnost, 2012 [cit. 2016-11-02]. Dostupné z: <http://geography.cz/wp-content/uploads/2012/02/Venkovy-Perl%C3%ADn-a-kol.pdf>

Regionální Informační Servis [online]. Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, 2016 [cit. 2016-08-11]. Dostupné z: <http://www.risy.cz/cs/vyhledavace/obce/detail?zuj=570176>

Registr komunálních symbolů. *Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky (PSP ČR)*[online]. Praha: Poslanecká sněmovna ČR, 2016 [cit. 2016-09-08]. Dostupné z: <http://rekos.psp.cz/detail-symbolu/id/43c8b908-78a6-41b8-92d5-93a106c8cacc>

Rozpočet obce [online]. Rozpočet Veřejně, 2016 [cit. 2016-09-09]. Dostupné z: http://www.rozpocetobce.cz/seznam-obci/570176-kosice?timeline_obce%5Bpercent_significance%5D=0.1#rok

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Komunitně vedený místní rozvoj. *NSMAS České republiky* [online]. Brusel: Národní síť Místních akčních skupin České republiky, 2014 [cit. 2016-11-02]. Dostupné z: <http://nsmas.cz/content/uploads/2015/03/eesc-2014-03156-00-00-ac-tra-cs.pdf>

Soudržnost ve městě a na venkově. *Hospodářská a kulturní studia* [online]. Hospodářská a kulturní studia, 2016 [cit. 2016-10-28]. Dostupné z: http://www.hks.re/wiki/soudrznost_ve_meste_a_na_venkove

ŠIMON, Martin. Únik z měst na venkov. *Geografické rozhledy* [online]. 2011, 20(3), 2 [cit. 2016-08-29]. Dostupné z: <http://geography.cz/geograficke-rozhledy/wp-content/uploads/2011/02/6-7.pdf>

Volby do zastupitelstev krajů. *Volby.cz* [online]. Český statistický úřad, 2016 [cit. 2016-11-03]. Dostupné z: <http://www.volby.cz/pls/kz2016/kz4?xjazyk=CZ&xdatum=20161007&xnumnuts=5201>

Vylidňování českého venkova - minulost a současnost. *Agrární www portál* [online]. AGRIS, 2012 [cit. 2016-10-18]. Dostupné z: http://www.agris.cz/Content/files/main_files/73/151543/993Marikova.pdf

Vymezení venkovských obcí v Česku. *Deník veřejné správy* [online]. Triada, 2009 [cit. 2016-10-06]. Dostupné z: <http://www.dvs.cz/clanek.asp?id=6384068>

Zákon 128/2000 Sb. o obcích. *Portál veřejné správy* [online]. Ministerstvo vnitra, 2016 [cit. 2016-10-27]. Dostupné z: <http://portal.gov.cz/app/zakony/zakonPar.jsp?idBiblio=49296&fulltext=&nr=128~2F2000&part=&name=&rpp=15>

9 Seznam zkratek

ČR.....	Česká republika
ČSÚ.....	Český statistický úřad
ČZU.....	Česká zemědělská univerzita
EU.....	Evropská unie
IROP.....	Integrovaný regionální OP
JZD.....	Jednotné zemědělské družstvo
LAU.....	Místní administrativní jednotka
MAS.....	Místní akční skupina
MNV.....	Místní národní výbor
MS Office.....	Microsoft Office
NS MAS.....	Národní síť MAS
NUTS.....	Nomenklaturní statistická teritoriální jednotka
OECD.....	Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj
ONV.....	Okresní národní výbor
OP.....	Operační program
OP D.....	OP Doprava
OP PIK.....	OP Podnikání a inovace pro konkurenceschopnost
OP TP.....	OP Technická pomoc
OP VVV.....	OP Výzkum, vývoj a vzdělávání
OP Z.....	OP Zaměstnanost
OP ŽP.....	OP Životní prostředí
OÚ.....	Obecní úřad
PRV.....	Program rozvoje venkova
PSP ČR.....	Poslanecká sněmovna Parlamentu ČR
SDH.....	Sbor dobrovolných hasičů
SLDB.....	Sčítání lidí, domů a bytů
TJ.....	Tělovýchovná jednota

10 Přílohy

Příloha A – Fotogalerie obce

Příloha B - Tabulky počtu obyvatel, přírůstku a počtu domů

Příloha C - Podnikatelské subjekty podle převažující činnosti

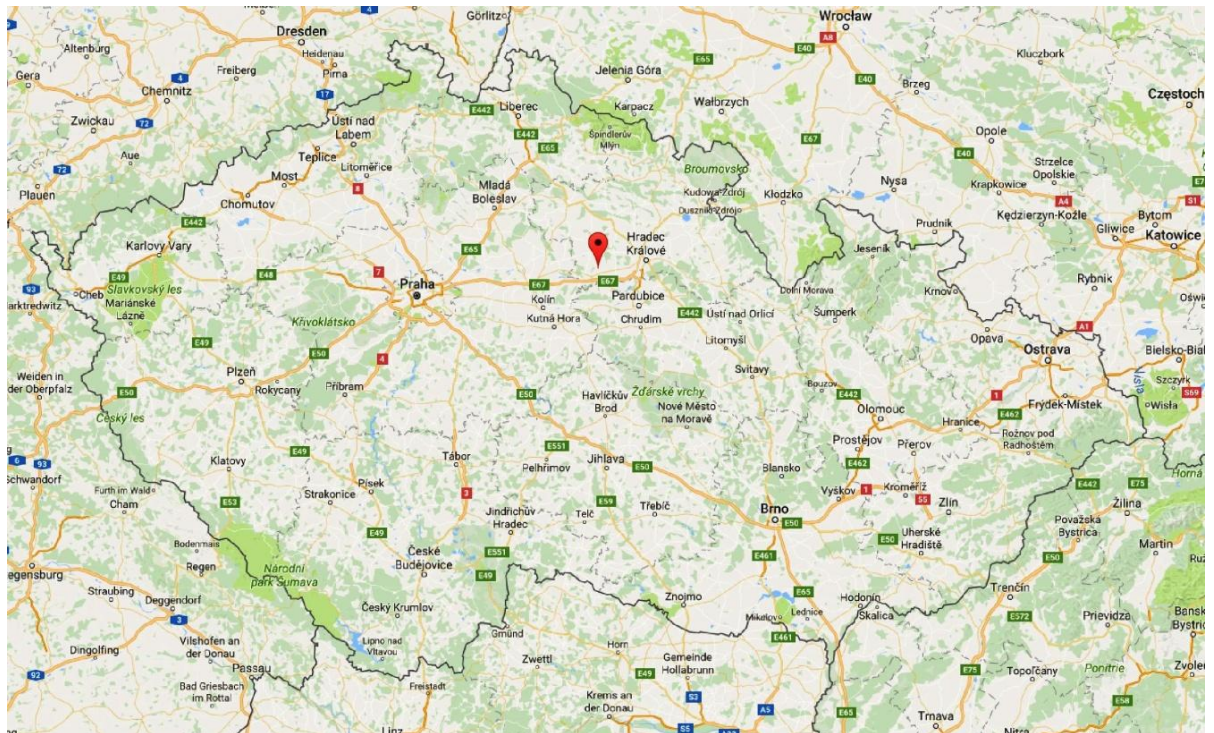
Příloha D – Souhlas starosty obce

Příloha E – Vzor dotazníku

Příloha F – Kompletní výsledky dotazníků

10.1 Příloha A – Fotogalerie obce

Obrázek 7 Poloha Kosic na mapě ČR

Zdroj: Google mapy, online, 2016

Obrázek 8 Budova úřadu a hostince

Zdroj: vlastní

Obrázek 9 Budova úřadu a hasičská zbrojnice

Zdroj: vlastní

Obrázek 10 Pódium pro venkovní představení

Zdroj: vlastní

Obrázek 11 Upoutávka oslav 700. výročí obce

**Oslava výročí 700 let
od první zmínky o obci Kosice
a sraz rodáků**

1. srpna 2015

obecní náves - areál "Na kruhu"

Hlavní program

10:00 - 12:00 Májovanka
12:30 - 13:30 Circus problém
14:00 - 16:30 Melodybrass
17:00 - 18:00 Kamil Emanuel Gott
18:30 - 20:00 Kantoři
20:30 - 22:30 Kabát revival

Moderuje Petra Doležalová
22:00 Ohňostroj

Vstupné zdarma

**slavnostní průvod • výstavy • prezentace místních spolků
stánky s občerstvením • zastřešený areál pro 400 osob**

Zdroj: Obec Kosice, online, 2016

10.2 Příloha B - Tabulky počtu obyvatel, přírůstku a počtu domů

Tabulka 16 Počty obyvatel a domů

Rok	Přírůstek	Obyvatel
1989	-3	292
1990	1	293
1991	-3	304
1992	0	304
1993	-6	298
1994	-1	297
1995	-11	286
1996	-1	285
1997	-2	283
1998	4	287
1999	8	295
2000	-6	289
2001	1	312
2002	9	321
2003	-7	314
2004	6	320
2005	2	322
2006	1	323
2007	-1	322
2008	3	325
2009	-4	321
2010	5	326
2011	-6	326
2012	20	346
2013	4	350
2014	1	351
2015	-6	345

Rok	Počet obyvatel	Přírůstek	Počet domů
1869	486	x	63
1880	562	76	74
1890	574	12	73
1900	538	-36	72
1910	553	15	82
1921	502	-51	86
1930	501	-1	98
1950	390	-111	107
1961	387	-3	104
1970	350	-37	95
1980	328	-22	90
1991	306	-22	110
2001	310	4	119
2011	340	30	136

Zdroj: ČSÚ, databáze, online, 2016

10.3 Příloha C - Podnikatelské subjekty podle převažující činnosti

Tabulka 17 Podnikatelské subjekty

Obec Kosice	Registrované podniky	Podniky se zjištěnou aktivitou
Celkem	99	70
A Zemědělství, lesnictví, rybářství	6	3
B-E Průmysl celkem	13	9
F Stavebnictví	24	20
G Velkoobchod a maloobchod; opravy a údržba motorových vozidel	22	14
H Doprava a skladování	1	1
I Ubytování, stravování a pohostinství	3	2
J Informační a komunikační činnosti	.	.
K Peněžnictví a pojišťovnictví	6	5
L Činnosti v oblasti nemovitostí	.	.
M Profesionální, vědecké a technické činnosti	5	4
N Administrativní a podpůrné činnosti	1	1
O Veřejná správa a obrana; povinné sociální zabezpečení	2	1
P Vzdělávání	2	1
Q Zdravotní a sociální péče	2	2
R Kulturní, zábavní a rekreační činnosti	2	2
S Ostatní činnosti	9	5
X nezařazeno	.	.

Zdroj: ČSÚ, Kosice, online, 2016

10.4 Příloha D – Souhlas starosty obce

Souhlas s uvedením poskytnutých informací

Já, Ing. Milan Ornst, toho času starosta obce Kosice, tímto uděluji souhlas Bc. Barboře Huškové s uvedením mnou poskytnutých informací o obci, včetně mého jména a pozice, v diplomové práci „Obnova venkova – příklad malé obce“ z roku 2016, jíž je autorkou.

Prohlašuji, že jsem se seznámil a souhlasím také se zněním textu popisujícího rozhovory, které jsem s autorkou absolvoval v rámci kvalitativního šetření.

Zároveň uděluji souhlas s uvedením obrazové dokumentace obce a jejího majetku, jež autorka pořídila a v práci využila.

V Koticích dne 20. 11. 2016

O B E C
KOSICE
IČO: 002 68 933

.....
Ing. Milan Ornst, starosta obce Kosice

10.5 Příloha E – Vzor dotazníku

Obrázek 12 Vzor dotazníku

Dotazník k rozvoji obce Kosice

Vážení občané,

v rukou držíte dotazník týkající se Vaší obce, jehož cílem je získání Vašeho názoru na obec Kosice a jejího rozvoje, a to pro účely diplomové práce na téma obnovy venkova na příkladu malé obce. Dotazník je anonymní, prosím Vás tedy o upřímnost, dotazník je pro Vás možností vyjádřit svůj názor.

Výsledky dotazníkového šetření budou dány k dispozici zástupcům obce k možnému využití při plánování dalšího rozvoje Kosic a budou k nahlédnutí i Vám na Obecním úřadě.

Vašeho názoru si velmi vážím a předem Vám děkuji za vyplnění.

Barbora Hušková

1) S životem v Koscích jste:

(zakroužkujte jednu odpověď)

1. velmi spokojen/a
2. vcelku spokojen/a
3. ani spokojen/a ani nespokojen/a
4. spíše nespokojen/a
5. velmi nespokojen/a

2) Vašemu názoru na práci Obecního úřadu nejvíce odpovídá:

(zakroužkujte jednu odpověď)

1. OÚ je aktivní, dbá o obec a naslouchá občanům
2. OÚ je aktivní, má ale prostor ke zlepšení
3. OÚ dělá jenom to, co musí
4. OÚ se o obec a občany řádně nestará
5. Jiný názor – vypište .....

3) Vaše míra zapojení do dění v Koscích je:

(zakroužkujte jednu odpověď)

1. sám akce organizuji či iniciuji
2. účastním se jako divák i se podílím na organizaci
3. rád bych se více zapojil/a ale nemám příležitost
4. účastním se většinou jako divák
5. neúčastním se akcí a nepodílím se na nich

4) Vyberte, co je pro Vás na životě v Koscích nejdůležitější:

(můžete zakroužkovat více odpovědí)

- a) prostředí a příroda
- b) celkový vzhled obce
- c) prostředí vhodné pro děti
- d) kulturní vyžití a tradice
- e) sportovní vyžití
- f) možnost podnikání a zaměstnání
- g) pospolitost a sousedské vztahy
- h) rodinné vazby
- i) dostupné a příjemné bydlení
- j) bezpečnost v obci
- k) služby (školka, obchod, hostinec)
- l) práce Obecního úřadu
- m) jiné – vypište .....

5) Označte všechny možnosti a služby, které Vám v obci nejvíce chybí:

(můžete zakroužkovat více odpovědí)

- a) dojíždění lékaře do obce
- b) výdejna léků
- c) pečovatelské služby seniorům
- d) pošta/výdejna pošty
- e) bankomat
- f) přechody pro chodce (školka, obchod, zastávky)
- g) svoz dětí z/do okolních škol
- h) další služby školky
- i) další zájmové kroužky, klubovny
- j) možnost dalšího vzdělávání a kurzy
- k) více prostor pro sportovní vyžití
- l) více kulturních a společenských akcí
- m) více obchodů a restaurací
- n) rozvoj turismu
- o) více pracovních příležitostí
- p) lepší dopravní spojení
- q) parcely pro další výstavbu
- r) lepší péče o pořádek a vzhled
- s) svoz bio-odpadu a sběrný dvůr
- t) větší zájem lidí o obec a komunitu
- u) lepší sousedské vztahy
- v) nic mi nechybí, současný stav mi vyhovuje
- w) jiné – vypište .....

6) Další rozvoj Kotic vidíte zejména v:

(můžete zakroužkovat více odpovědí)

- a) podnikání a pracovních příležitostech
  - b) sportu a kultuře
  - c) bydlení a výstavbě
  - d) podpoře dětí a mládeže
  - e) zdravotní a sociální péči
  - f) vzdělávání
  - g) dopravním spojení
  - h) bezpečnosti
  - i) nakládání s odpady
  - j) životním prostředím a vzhledu obce
  - k) cestovním ruchem a turismem
  - l) zapojování občanů do veřejného života
  - m) mezilidských vztazích
  - n) rozvoji práce Obecního úřadu
  - o) jiné – vypište .....
-

7) S rozvojem obce v posledním desetiletí jste:

(zakroužkujte jednu odpověď)

- 1. velmi spokojen/a
- 2. vcelku spokojen/a
- 3. ani spokojen/a ani nespokojen/a
- 4. spíše nespokojen/a
- 5. velmi nespokojen/a

8) Vyberte, které z těchto tvrzení pro Vás platí:

(zakroužkujte jednu odpověď)

- 1. v Koticích žiji celý život, nikdy jsem nežil/a jinde
- 2. v Koticích jsem vyrůstal/a, několik let žil/a jinde a v dospělosti se vrátil/a
- 3. vyrůstal/a jsem jinde na vesnici a v dospělosti se přestěhoval/a do Kotic
- 4. vyrůstal/a jsem ve městě a v dospělosti se přestěhoval/a do Kotic

9) Uvažujete o odchodu z Kotic?

(zakroužkujte jednu odpověď)

1. Ano, plánuji se odstěhovat.
2. Uvažuji o tom, ale zatím nevím.
3. Možná na čas, ale vrátil/a bych se do Kotic.
4. Ne, chci tu zůstat.

10) Patříte do věkové skupiny:

(zakroužkujte jednu odpověď)

1. 18 – 30 let
2. 31 – 45 let
3. 46 – 60 let
4. 61 a více let

11) Vaše nejvyšší dosažené vzdělání je:

(zakroužkujte jednu odpověď)

1. základní
2. vyučen/a
3. s maturitou
4. vysokoškolské

12) Vaše postavení je:

(zakroužkujte jednu odpověď)

1. student/ka
2. zaměstnanec
3. v domácnosti, na mateřské dovolené
4. podnikatel/živnostník
5. nezaměstnaný/á
6. důchodce/důchodkyně

13) Chcete sdělit něco dalšího?

.....

.....

.....

Děkuji za vyplnění!

Zdroj: vlastní zpracování

10.6 Příloha F – Kompletní výsledky dotazníků

Tabulka 18 Výsledky dotazníků

S životem v Koticích jste:	Počet	%
velmi nespokojen/a	0	0.0
spíše nespokojen/a	2	1.5
ani spokojen/a ani nespokojen/a	7	5.3
vcelku spokojen/a	69	52.3
velmi spokojen/a	54	40.9

Vašemu názoru na práci Obecního úřadu nejvíce odpovídá:	Počet	%
Jiný názor	1	0.8
OÚ se o obec a občany řádně nestará	0	0.0
OÚ dělá jenom to, co musí	10	7.6
OÚ je aktivní, má ale prostor ke zlepšení	66	50.0
OÚ je aktivní, dbá o obec a naslouchá občanům	55	41.7

Vaše míra zapojení do dění v Koticích je:	Počet	%
neúčastním se akcí a nepodílím se na nich	12	9.1
účastním se většinou jako divák	71	53.8
rád bych se více zapojil/a ale nemám příležitost	9	6.8
účastním se jako divák i se podílím na organizaci	31	23.5
sám akce organizuji či iniciuji	9	6.8

Vyberte, co je pro Vás na životě v Koticích nejdůležitější:	Počet	%
jiné	2	1.5
dostupné a příjemné bydlení	5	4.1
možnost podnikání a zaměstnání	9	6.8
sportovní vyžití	14	10.6
rodinné vazby	18	13.6
práce Obecního úřadu	21	15.9
kulturní vyžití a tradice	34	25.8
bezpečnost v obci	39	29.5
prostředí vhodné pro děti	41	31.1
služby (školka, obchod, hostinec)	41	31.1
pospolitost a sousedské vztahy	44	33.3
prostředí a příroda	67	50.8
celkový vzhled obce	68	51.5

Označte všechny možnosti a služby, které Vám v obci nejvíce chybí:	Počet	%
svoz dětí z/do okolních škol	1	0.8
další služby školky	2	1.5
možnost dalšího vzdělávání a kurzy	2	1.5
rozvoj turismu	2	1.5
více obchodů a restaurací	4	3.0
více pracovních příležitostí	4	3.0
pečovatelské služby seniorům	7	5.3
další zájmové kroužky, klubovny	8	6.1
lepší péče o pořádek a vzhled	10	7.6
jiné	10	7.6
výdejna léků	11	8.3
svoz bio-odpadu a sběrný dvůr	11	8.3
přechody pro chodce (školka, obchod, zastávky)	15	11.4
lepší sousedské vztahy	17	12.9
více kulturních a společenských akcí	18	13.6
nic mi nechybí, současný stav mi vyhovuje	18	13.6
pošta/výdejna pošty	21	15.9
dojíždění lékaře do obce	22	16.7
parcely pro další výstavbu	22	16.7
větší zájem lidí o obec a komunitu	22	16.7
bankomat	25	18.9
více prostor pro sportovní vyžití	27	20.5
lepší dopravní spojení	27	20.5

Další rozvoj Kosic vidíte zejména v:	Počet	%
jiné	0	0.0
vzdělávání	4	3.0
cestovním ruchu a turismu	5	3.8
rozvoji práce Obecního úřadu	11	8.3
bezpečnosti	13	9.8
zdravotní a sociální péči	16	12.1
podnikání a pracovních příležitostech	17	12.9
nakládání s odpady	17	12.9
mezilidských vztazích	22	16.7
zapojování občanů do veřejného života	25	18.9
dopravním spojení	26	19.7
sportu a kultuře	30	22.7
podpoře dětí a mládeže	36	27.3
životním prostředím a vzhledu obce	49	37.1
bydlení a výstavbě	51	38.6

S rozvojem obce v posledním desetiletí jste:	Počet	%
velmi nespokojen/a	0	0.0
spíše nespokojen/a	1	0.8
ani spokojen/a ani nespokojen/a	9	6.8
vcelku spokojen/a	79	59.8
velmi spokojen/a	43	32.6

Vyberte, které z těchto tvrzení pro Vás platí:	Počet	%
v Koticích jsem vyrůstal/a, několik let žil/a jinde a v dospělosti se vrátil/a	12	9.1
vyrůstal/a jsem ve městě a v dospělosti se přestěhoval/a do Kotic	33	25.0
v Koticích žiji celý život, nikdy jsem nežil/a jinde	41	31.1
vyrůstal/a jsem jinde na vesnici a v dospělosti se přestěhoval/a do Kotic	46	34.8

Uvažujete o odchodu z Kotic?	Počet	%
Ano, plánuji se odstěhovat.	6	4.5
Uvažuji o tom, ale zatím nevím.	5	3.8
Možná na čas, ale vrátil/a bych se do Kotic.	9	6.8
Ne, chci tu zůstat.	112	84.8

Patříte do věkové skupiny:	Počet	%
61 a více let	37	28.0
46 – 60 let	39	29.5
31 – 45 let	38	28.8
18 – 30 let	18	13.6

Vaše nejvyšší dosažené vzdělání je:	Počet	%
vysokoškolské	16	12.1
s maturitou	51	38.6
vyučen/a	56	42.4
základní	9	6.8

Vaše postavení je:	Počet	%
nezaměstnaný/á	0	0.0
v domácnosti, na mateřské dovolené	4	3.0
student/ka	6	4.5
podnikatel/živnostník	18	13.6
důchodce/důchodkyně	35	26.5
zaměstnanec	69	52.3

Zdroj: vlastní zpracování